

DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 43 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i energiloven
(tidlig saksavslutning mv.)

DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 43 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i energiloven
(tidlig saksavslutning mv.)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	6	Modernisering av søknadsreglene	38
			6.1	Gjeldende rett	38
2	Bakgrunn for lovforslagene	6	6.2	Forslaget i høringsnotatet	38
2.1	En konsesjonsordning for et kraftsystem i endring	6	6.3	Høringsinstansenes syn	39
2.2	En effektiv og moderne konsesjonsbehandling	6	6.4	Departementets vurdering	39
2.3	Erfaringer fra vindkraftsaker	7	7	Kostnader ved kunngjøring av konsesjonsvedtak	41
2.4	Økt oppmerksomhet om utbygging av nett	7	7.1	Gjeldende rett	41
2.5	Konsesjonsbehandling etter energiloven	8	7.2	Forslaget i høringsnotatet	41
2.6	EØS-rettslige rammer	10	7.3	Høringsinstansenes syn	41
2.7	Høringen	10	7.4	Departementets vurdering	41
3	Generelt om høringsinstansenes syn	15	8	Konsesjonens varighet	42
			8.1	Gjeldende rett	42
4	Tidlig saksavslutning	18	8.2	Forslaget i høringsnotatet	42
4.1	Gjeldende rett	18	8.3	Høringsinstansenes syn	42
4.2	Forslaget i høringsnotatet	19	8.4	Departementets vurdering	43
4.3	Høringsinstansenes syn	19	9	Regulering av detaljplanfasen	45
4.3.1	Tidlig saksavslutning	19	9.1	Gjeldende rett	45
4.3.2	Avvisning	24	9.2	Forslaget i høringsnotatet	45
4.3.3	Søknadsfrist	24	9.3	Høringsinstansenes syn	46
4.3.4	Unntak fra høring og kunngjøring av søknad	25	9.4	Departementets vurdering	47
4.4	Departementets vurdering	25	10	Frister for bygging og idriftsettelse	50
4.4.1	Tidlig saksavslutning	25	10.1	Gjeldende rett	50
4.4.2	Avvisning	28	10.2	Forslaget i høringsnotatet	50
4.4.3	Søknadsfrist	28	10.3	Høringsinstansenes syn	50
4.4.4	Unntak fra høring og kunngjøring av søknad	28	10.4	Departementets vurdering	52
5	Områdekonsesjonærens henteplikt	30	11	Omgjøring og etterundersøkelser	55
5.1	Gjeldende rett	30	11.1	Gjeldende rett	55
5.2	Forslaget i høringsnotatet	30	11.2	Forslaget i høringsnotatet	56
5.3	Høringsinstansenes syn	31	11.3	Høringsinstansenes syn	56
5.3.1	Overordnede synspunkter	31	11.3.1	Omgjøring	56
5.3.2	Grensesnittet for områdekonsesjonærens plikt	33	11.3.2	Etterundersøkelser	57
5.3.3	Avgrensningen til nye anlegg	33	11.4	Departementets vurdering	58
5.3.4	Kostnadsdekning	34	11.4.1	Omgjøring	58
5.4	Departementets vurdering	34	11.4.2	Etterundersøkelser	60
5.4.1	Overordnet	34	12	Økonomiske og administrative konsekvenser	61
5.4.2	Grensesnittet for områdekonsesjonærens plikt	36	13	Merknader til de enkelte bestemmelsene	63
5.4.3	Avgrensningen til nye anlegg	36			
5.4.4	Kostnadsdekning	37			
				Forslag til lov om endringer i energiloven (tidlig saksavslutning mv.)	74

DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 43 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i energiloven (tidlig saksavslutning mv.)

*Tilråding fra Energidepartementet 7. februar 2025,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Energidepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven). Lovforslagene har sin bakgrunn i departementets høringsnotat som ble sendt ut 26. juni 2024.

Forslaget omfatter blant annet innføring av en ny hjemmel for at saksbehandlingen av energiprojekter som klart ikke vil få konsesjon, kan avsluttes på et tidlig stadium i konsesjonsprosessen, en ny frist for å søke om konsesjon etter fastsettelsen av utredningsprogram, en hen-

visning til reglene om meldeplikt, og en ny hjemmel for å avvise mangelfulle meldinger og søknader. Videre foreslås det å innføre henteplikt for produksjon av elektrisk energi ved at områdekonsesjonær på forespørsel må bygge nettanlegg helt frem til nye produksjonsanlegg som tilknyttes nett opp til og med 22 kV, modernisering av søknads- og kunngjøringsreglene, forlengelse av den maksimale varigheten for nye konsesjoner, lovfesting av detaljplanfasen, innføring av nye frister for bygging og idriftsettelse, samt endringer i omgjøringsreglene og en ny hjemmel for å pålegge etterundersøkelser.

2 Bakgrunn for lovforslagene

2.1 En konsesjonsordning for et kraftsystem i endring

Den norske energipolitikken er basert på at de norske energi- og naturressursene skal forvaltes på en langsiktig, bærekraftig og samfunnsmessig rasjonell måte som også kommer fremtidige generasjoner til gode. I de fleste tilfeller kreves det konsesjon (tillatelse) for å kunne bygge, eie og drive et større kraftverk eller nettanlegg. Konsesjonsbehandling er et sentralt virkemiddel for å sørge for en god ressursutnyttelse, redusere negative virkninger og å fremme lokal forankring og aksept for prosjektene.

Det norske kraftsystemet er i endring. Krigen i Ukraina har preget energimarkedene i Europa, og bidratt til høyere kraftpriser i Norge. Det norske kraftsystemet er væravhengig, og kraftbalansen varierer fra år til år. Det er store ambisjoner for økt utbygging av ny fornybar produksjon, og dette vil også nødvendiggjøre utbygging av nett. En økt andel av uregulerbare fornybare energikilder nødvendiggjør et økt behov for fleksibilitet for å dekke kraftbehovet i toppplasttimene og holde systemet i balanse.

Departementet foreslår flere endringer i energiloven for at konsesjonssystemet skal være bedre rustet for fremtidens kraftsystem. Forslagene skal gjøre konsesjonsprosessen mer effektiv og bedre tilpasset for å møte samfunnets behov i tiden fremover. Flere av endringene departementet foreslår er også en lovfesting av forvaltningspraksis, og vil gjøre konsesjonsprosessen mer åpen og forutsigbar.

Flere av lovendringene departementet foreslår i denne proposisjonen, vil gjelde generelt for alle energianlegg etter energiloven, slik som kraftproduksjonsanlegg, fjernvarmeanlegg og nettanlegg. Departementet mener energilovens regler så langt det er hensiktsmessig bør være de samme for anlegg for produksjon av energi og overføring og distribusjon av energi.

2.2 En effektiv og moderne konsesjonsbehandling

Konsesjonsprosessen skal legges til rette for at kraftproduksjon og kraftnettet utvikler seg på en samfunnsmessig rasjonell måte. Departementet foreslår endringer i energiloven som legger opp til en effektivisering og modernisering av konsesjonsbehandlingen, uten at hensynene som begrunner konsesjonsordningen svekkes.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i *Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023* forventet en kraftig forbruksvekst og lite ny kraftproduksjon frem mot 2030. Dette fører til at den gjennomsnittlige kraftbalansen blir strammere. Fra 2030 og til 2040 forventer NVE at mer kraftproduksjon blir realisert og at kraftbalansen bedrer seg, men kraftbalansen forventes fortsatt å være betydelig strammere sammenlignet med 2022. Også i Energikommisjonens rapport NOU 2023: 3 *Mer av alt – raskere* er det forventet at forbruksveksten vil bli betydelig større enn planene for økt fornybar kraftproduksjon. Energikommisjonen har påpekt at det er nødvendig å iverksette en rekke tiltak for å løse disse utfordringene. Departementet mener frigjøring av ressurser gjennom effektivisering for forenkling av saksbehandlingen og tydeligere krav om fremdrift i prosjekter som har konsesjon, er noen av tiltakene som vil kunne bidra til raskere utbygging av ny fornybar kraftproduksjon og raskere økning av nettkapasiteten for å få kraften frem.

Tidlig saksavslutning er ett av flere tiltak departementet foreslår for effektivisering av konsesjonsbehandlingen. Behovet for en nærmere regulering av forvaltningens adgang til formelt å avslutte konsesjonsbehandlingen på et tidlig tidspunkt i konsesjonsprosessen, er blant annet omtalt i Meld. St. 25 (2015–2016) *Kraft til endring*, og i Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i konsesjonsbehandlingen av fornybar energi (Dokument 3:5 (2013–2014)). I Meld. St. 28 (2019–2020) *Vindkraft på land – Endringer i konsesjonsbehandlingen* (heretter *Vindkraftmeldingen*), varslet regjeringen Solberg at det var besluttet å gå videre med forslaget om tidlig avslag når det

gjelder vindkraft. Departementets endringsforslag om tidlig saksavslutning vil også kunne få betydning for saker om nettanlegg og andre anlegg som krever konsesjon etter energiloven.

2.3 Erfaringer fra vindkraftsaker

Flere av departementets endringsforslag har bakgrunn i erfaringer fra en rekke konsesjonssaker de siste tiårene, særlig knyttet til utbyggingen av vindkraft på land. På begynnelsen av 2000-tallet begynte vindkraft å bli en del av energimiksen i Norge. For å stimulere til ny fornybar kraftproduksjon, ble det gjort ulike endringer i de økonomiske rammebetingelsene for vindkraft. Samtidig falt kostnadene med å produsere vindkraft med 40 prosent mellom 2012 og 2019. Summen av støtte tiltakene og teknologiutviklingen medførte at vindkraft etter hvert ble bedriftsøkonomisk lønnsomt. Den økte utbyggingstakten for vindkraft førte til protester og motstand fra lokalbefolkning, aksjonsgrupper og andre aktører en rekke steder i landet. Motstanden må trolig også ses i sammenheng med at vindkraftprosjektene i flere tilfeller endret seg til dels betydelig fra konsesjonsvedtak til realisering, blant annet som følge av teknologisk utvikling med stadig større vindturbiner.

NVE lanserte forslaget til nasjonal ramme for vindkraft på land i april 2019. Hensikten var at en nasjonal ramme for vindkraft skulle bidra til forutsigbarhet, og en mer effektiv konsesjonsbehandling av fremtidige vindkraftprosjekter. Den ene delen av NVEs forslag var et oppdatert kunnskapsgrunnlag om hvordan vindkraft kan påvirke ulike miljø- og samfunnsinteresser. Den andre delen av NVEs forslag var en kartfestet utpeking av 13 større områder som mest egnede for ny vindkraft i Norge. Forslaget resulterte i et stort antall protester. I 2019 varslet regjeringen Solberg at den ikke ville gå videre med forslaget om å peke ut de 13 mest egnede områdene for vindkraft, og at konsesjonsprosessen skulle gjennomgås. Konsesjonsbehandlingen av nye prosjekter for vindkraft på land ble samtidig midlertidig stanset.

Den midlertidige stansen ble fulgt opp gjennom Vindkraftmeldingen. Vindkraftmeldingen la opp til flere innskjerpinger i konsesjonsbehandlingen, herunder innføring av frist for byggestart og regulering av adgangen til å forlenge fristen. I Vindkraftmeldingen ble det også lagt opp til en bedre sammenheng mellom utredning, konsesjon og detaljplan for vindkraftverk, og en innstramning på tiden det tar fra konsesjon blir gitt til pro-

sjektet realiseres. Videre ble det i Vindkraftmeldingen foreslått å forenkle den etterfølgende planbehandlingen ved å samle detaljplanen og miljø-, transport- og anleggsplanen (MTA-plan) til én plan (detaljplan), og at høringen av detaljplaner skulle kunngjøres på tilsvarende måte som for meldinger og søknader.

2.4 Økt oppmerksomhet om utbygging av nett

Et velfungerende strømnnett er en forutsetning for økt fornybar kraftproduksjon og økt kraftforbruk. I Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*, omtalte Solberg-regjeringen blant annet utviklingen med stor pågang av mange og store aktører som ønsker å etablere forbruk raskt, som innebærer at det er nødvendig å se om systemet for nettoutbygging er rigget for dagens virkelighetsbilde. I den samme meldingen ble det varslet om at det var satt ned et offentlig utvalg («Strømnnettutvalget») som skulle vurdere hvordan vi kan sikre en samfunnsmessig rasjonell utvikling av overføringsnettet. Strømnnettutvalgets mandat var knyttet til tre overordnede tema: Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg, prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet i en tid med stor usikkerhet ved forbruksutviklingen, og mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt. Strømnnettutvalget leverte i juni 2022 NOU 2022: 6 *Nett i tide*. Strømnnettutvalget pekte i utredningen på fornyelsesbehov og økt kraftforbruk som hoveddrivere for investeringsnivå mot 2030. Strømnnettutvalget la til grunn at det er mye av det eksisterende nettet som går mot endt levetid, og at det er mye av dette som er planlagt reinvestert i årene som kommer.

Regjeringen la i april 2023 frem *Regjeringens handlingsplan for raskere nettoutbygging og bedre utnyttelse av nettet*. Tiltakene i handlingsplanen omfattet blant annet forenklinger i konsesjonsprosessen etter energiloven, og grep som skal sikre at eksisterende nettkapasitet kan utnyttes mer effektivt og til gode for samfunnet.

Ett av departementets forslag i denne proposisjonen, er innføring av en henteplikt for områdekonsesjonæren for produksjon av elektrisk energi som tilknyttes nett opp til og med 22 kV. Forslaget vil medføre at områdekonsesjonærer får en plikt til å bygge seg helt frem til kraftprodusenter med behov for tilknytning opp til og med 22 kV. Forslaget har tidligere blitt omtalt i forbindelse med

utvidet tilknytningsplikt. Utvidet tilknytningsplikt har blant annet tidligere blitt vurdert av Reitenutvalget i rapporten *Et bedre organisert strømnnett* av 5. mai 2014 og av Strømnnettutvalget. NVE sendte i juni 2023 et brev til departementet hvor de anbefalte å innføre utvidet tilknytningsplikt for tilknytning av kraftproduksjon som kan tilknyttes nett opp til og med 22 kV, hvor den lokale områdekonsesjonæren skal stå for nettilknytningen. NVE mente en slik regelverksendring, som vil omfatte nettilknytningen for nært alle småkraftverk og solkraftverk som NVE har til behandling per i dag, ville forenkle prosessen med å etablere ny fornybar kraftproduksjon, og redusere presset på NVEs konsesjonsbehandling.

2.5 Konsesjonsbehandling etter energiloven

Formålet med konsesjonsordningen etter energiloven er at myndighetene kan regulere og kontrollere virksomheten slik at den foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, jf. formålsbestemmelsen i energiloven § 1-2. For at konsesjon skal kunne gis, må fordelene være større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser. Konsesjonsbehandlingen skal være åpen, demokratisk og ikke-diskriminerende, og sikre tilstrekkelig kunnskap om det omsøkte prosjektet før vedtak fattes.

De ulike fasene i konsesjonsprosessen følger av krav fastsatt i eller i medhold av energiloven og plan- og bygningsloven kapittel 14 med forskrift om konsekvensutredninger (heretter «KU-forskriften»). Saksgangen frem til et anlegg som er konsesjonspliktig etter energiloven kan realiseres, er ofte en omfattende prosess som kan pågå over flere år.

Saksbehandlingsreglene i energiloven suppleres av alminnelig forvaltningsrett. Forvaltningsloven gir søkeren et krav på en forsvarlig og grundig behandling av en konsesjonssøknad. Etter forvaltningsloven § 11 har blant annet forvaltningsorganet plikt til å veilede søker. Forvaltningen har også en plikt til å sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. § 17. Etter §§ 24 og 25 stilles det krav om begrunnelse for vedtak. Som minimumskrav skal begrunnelsen vise til de regler og faktiske forhold som vedtaket bygger på, og de hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn, bør nevnes. Kravet til begrunnelse vil i den enkelte sak måtte vurderes ut fra sakens viktighet og art. Naturmangfoldlovens prinsipper for

offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12 kommer til anvendelse, herunder krav til kunnskapsgrunnlag for beslutninger som berører naturmangfoldet. Forvaltningsloven inneholder også regler om klage på og omgjøring av vedtak.

I det følgende gir departementet en overordnet beskrivelse av prosessen for behandling av anlegg som er konsesjonspliktige etter energiloven § 3-1. Endringene som departementet foreslår i denne proposisjonen, gjelder primært for anlegg som krever anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1. Energiloven regulerer imidlertid også andre konsesjonspliktige anlegg, slik som bygging av utenlandsforbindelser etter § 4-2, fjernvarmeanlegg etter § 5-1 og fordelingsanlegg i medhold av områdekonsesjon etter § 3-2. Enkelte av endringsforslagene vil også gjelde for disse anleggene.

For å bygge, eie og drive et anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi, kreves det anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1. Regelen gjelder blant annet for vindkraftanlegg, solkraftanlegg og nettanlegg. Visse mindre anlegg er unntatt konsesjonsplikt etter energiloven. Dette omfatter blant annet mindre vindkraftverk med inntil fem vindturbiner og en samlet installert effekt under 1 MW. Slike anlegg behandles kun av kommunen etter reglene i plan- og bygningsloven.

Den innledende planleggingen av konsesjonspliktige anlegg startes som regel av et nett-, kraft- eller prosjektutviklingsselskap. Konsesjonsmyndigheten er i liten grad informert om prosjektene i denne fasen, og har ingen formell rolle.

Den formelle konsesjonsbehandlingen starter med *meldingsfasen*. Dette innebærer at tiltakshaver sender melding til NVE. Meldeplikten gjelder bare for tiltak av en viss størrelse, jf. KU-forskriften § 6. Meldingen skal blant annet inneholde et forslag til konsekvensutredningsprogram (KU-program). Meldingen sendes på høring slik at berørte interesser kan komme med innspill til hva som bør utredes. Høringsfristen er minimum seks uker, jf. KU-forskriften § 15 første ledd siste punktum. På bakgrunn av meldingen og innkomne innspill, vil NVE fastsette KU-program. KU-programmet stiller krav til hva tiltakshaver må utrede før det kan søkes om konsesjon. Meldingsfasen reguleres av plan- og bygningsloven kapittel 14 og KU-forskriften.

Når prosjektet er tilstrekkelig modnet og konsekvensutredningen er gjennomført, kan tiltakshaver søke om konsesjon. Det er krav til konsekvensutredning også der det ikke er krav om melding.

Søknadsfasen reguleres først og fremst av energiloven, men det er også enkelte relevante regler i annet regelverk, slik som KU-forskriften. Konesjonssøknaden skal gi de opplysninger som er nødvendige for å vurdere om tillatelse skal gis og hvilke vilkår som eventuelt skal settes. Konesjonssøknaden med konsekvensutredning sendes på høring i minimum seks uker, jf. KU-forskriften § 25 første ledd tredje punktum. Deretter vurderer NVE søknaden og innkomne innspill. I større saker arrangerer NVE også en befaring i det berørte området. Dersom søknaden med eventuelle høringsinnspill og befaring ikke opplyser saken godt nok, skal NVE stille krav om tilleggsopplysninger.

Hvis det konesjonssøkte tiltaket vil kunne påvirke samiske interesser direkte, vil tiltaket være konsultasjonspliktig etter reglene i sameloven kapittel 4. Konsultasjonsplikten gjelder Sametinget og andre representanter for berørte samiske interesser, jf. sameloven § 4-2. Hvem som er «berørte samiske interesser» må vurderes konkret av NVE, og kan for eksempel være berørte reinbeitedistrikt, siidaer eller samiske lokalsamfunn. Konsultasjoner skal blant annet gjennomføres i god tro og med formål om å oppnå enighet, jf. same-loven § 4-6 første ledd. Det er imidlertid ikke noe krav om at konsultasjonene må resultere i enighet.

Konesjonær er selv ansvarlig for å skaffe nødvendige tillatelser etter annet lovverk. Når det gjelder nye vindkraftverk på land, må konesjonen være i samsvar med en gjeldende kommunal arealplan, fortrinnsvis en områderegulering. Det kreves da en planavklaring etter plan- og bygningsloven før det kan tildeles en konesjon etter energiloven, jf. energiloven § 2-2 første ledd tredje punktum. For andre typer produksjonsanlegg kan planavklaringen skje ved at det gis dispensasjon fra gjeldende arealplan, eller at konesjon etter energiloven gis virkning som statlig plan.

Regional- og transmisjonsnettet, transformatorstasjoner og andre større kraftledninger som krever anleggs-konesjon etter energiloven, er unntatt fra plan- og bygningsloven, jf. plan- og bygningsloven § 1-3, se også NOU 2022: 6 *Nett i tide* s. 125–126. Det er kun bestemmelsene om konsekvensutredning i kapittel 14 og om stedfestet informasjon i kapittel 2 som gjelder for slike anlegg. Dette betyr at det kan gis konesjon og bygges anlegg uavhengig av planstatus, at det ikke skal lages reguleringsplan eller gis dispensasjon for slike anlegg, og at det ikke kan vedtas planbestemmelser for dem.

Når saken er godt nok opplyst og øvrige krav som må oppfylles i løpet av søknadsprosessen er

oppfylt, fatter NVE *vedtak* i de aller fleste saker. Vedtaket kan enten gå ut på å gi konesjon eller at konesjonssøknaden avslås. Det kan settes vilkår for konesjonen. Vedtaket kan påklages til Energi-departementet. Klagebehandlingen innebærer som regel at departementet prøver saken fullt ut. I enkelte saker kan det også være behov for at departementet gjennomfører ny befaring. Departementets klagevedtak i saker som fattes av NVE i førsteinstans er endelig og kan ikke påklages. I visse typer saker ligger vedtaks-kompetansen til Energidepartementet eller Kongen i statsråd.

Utbyggingsløsningen er i varierende grad spesifisert i konesjonssøknaden og konesjonen. For større nye anlegg, vurderer konesjonsmyndigheten om det er behov for å stille krav i konesjonen om godkjenning av en *detaljplan for bygging og drift av anlegget* før bygging kan påbegynnes. Detaljplanen beskriver den endelige utformingen av det konesjonsgitte anlegget og eventuelle hjelpeanlegg, hvordan miljøhensyn som er kommet frem i konesjonsprosessen skal ivaretas, og utfyller for øvrig konesjonen så langt det er nødvendig. Detaljplanen sendes normalt på høring, og godkjennes av NVE ved enkeltvedtak. Vedtak om godkjenning av detaljplan blir som oftest fattet med vilkår, og kan påklages til Energi-departementet.

Konesjonær er ansvarlig for at vilkår satt i konesjon eller detaljplanvedtak følges i anleggs- og driftsfasen. Konesjonær er også ansvarlig for at det innføres og praktiseres internkontroll for ivaretagelse av krav til miljø og landskap som er fastsatt i medhold av energiloven kapittel 3. NVE fører tilsyn med at krav fastsatt i lov, forskrift og vedtak etterleves i anleggs- og driftsfasen. Ved avvik vurderer NVE ileggelse av sanksjoner eller andre reaksjoner, herunder tvangsmulkt, tilbake-trekking av konesjon og overtredelsesgebyr. Visse overtredelser kan også straffes med bøter eller fengsel.

Det er hjemmel i energiloven for i særlige tilfeller å endre fastsatte vilkår av hensyn til allmenne interesser. Omgjøring kan også skje etter søknad fra konesjonær. Omgjøringsreglene i energiloven gjelder ved siden av de alminnelige forvaltningsrettslige omgjøringsreglene.

Dersom anlegget skal legges ned mens konesjonen løper, må det søkes om tillatelse om nedlegging til NVE, jf. energilovforskriften § 3-5 bokstav d. Ved nedleggelse av anlegget, plikter konesjonæren å fjerne det nedlagte anlegget og så langt det er mulig føre landskapet tilbake til naturlig tilstand. NVE kan sette frist for arbeidet, og

treffe bestemmelser med hensyn til tilbakeføringen. Anleggskonsesjoner til vindkraftverk gis også normalt med vilkår om at det i løpet av det tolvte driftsåret skal sende et forslag til finansiell sikkerhetsstillelse til NVE for godkjenning, som skal sikre kostnadsdekning for fjerning av anlegget og tilbakeføring av landskapet etter utløpet av driftsperioden.

2.6 EØS-rettslige rammer

EØS-regelverket setter også rammer for forvaltningens saksbehandling. Generelt stiller ikke EØS-retten krav til saksbehandlingen som går lenger enn de krav som allerede følger av forvaltningsloven og ulovfestet rett, jf. NOU 2019: 5 *Ny forvaltningslov*. Mer spesifikke krav til konsesjonsordninger for energiltak kan utledes av sekundærretten og EU-domstolens praksis.

EUs tredje energimarkedspakke ble vedtatt i 2009 og trådte i kraft i EU i 2011. Pakken inneholder et sett av direktiver og forordninger som er innlemmet i norsk rett. Det følger av elmarkedsdirektiv III (2009/72/EF) artikkel 7 at medlemslandene skal ha en konsesjonsordning for etablering av ny produksjonskapasitet, med objektive, transparente og ikke-diskriminerende kriterier. Bestemmelsen inneholder en liste over hensyn medlemsstatene skal ta i betraktning ved fastsettelsen av kriterier for tildeling av konsesjon. Det fremgår videre at kriteriene og prosedyren for tildeling av konsesjon skal offentliggjøres, at avslag skal begrunnes og at begrunnelsen skal være objektiv, ikke-diskriminerende, velbegrunnet og behørig dokumentert. Søkeren skal også ha mulighet for å få overprøvet avgjørelsen.

Fornybardirektivet (2009/28/EF) ble innlemmet i EØS-avtalen i 2011. Artikkel 13 inneholder regler om konsesjonsbehandling av energianlegg. Ifølge bestemmelsen skal medlemslandene sikre at nasjonale tillatelsesprosesser for produksjon av fornybar energi og tilknyttet nettinfrastruktur m.m., er proporsjonale og nødvendige. Ansvarsområdene til ulike myndigheter skal være klart koordinert og definert, med transparente tidsplaner for avgjørelser av plan- og byggesøknader. Det skal gis informasjon og veiledning til søkere, og administrative prosedyrer skal strømlinjeformes og fremskyndes på riktig administrativt nivå. Reglene skal være objektive, transparente, forholdsmessige og ikke-diskriminerende, gebyrer skal være transparente og kostnadsrelaterte, og det skal etableres forenklede prosedyrer for mindre prosjekter og

desentraliserte enheter der det er hensiktsmessig.

Gjennom EØS-avtalen er Norge forpliktet til å gjennomføre direktiv 2011/92/EU om vurdering av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger (EIA-direktivet) og direktiv 2001/42/EF om vurdering av miljøvirkninger av visse planer og programmer (SEA-direktivet). På energirettens område er direktivene gjennomført i norsk rett gjennom bestemmelser om konsekvensutredning i plan- og bygningsloven kapittel 4 og 14, med tilhørende KU-forskrift.

2.7 Høringen

Energidepartementet sendte den 26. juni 2024 på høring forslag til endringer i energiloven om tidlig saksavslutning mv. (heretter kalt «høringsnotatet»). Høringsfristen var 30. august 2024. Høringsnotatet ble sendt direkte til følgende høringsinstanser:

Departementene

Digitaliseringsdirektoratet
 Direktoratet for arbeidstilsynet
 Direktoratet for byggkvalitet
 Direktoratet for mineralforvaltning med
 Bergmesteren for Svalbard
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
 Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet
 Domstoladministrasjonen
 Forbrukerrådet
 Forsvarsbygg
 Husbanken
 Høgskolen i Innlandet
 Høgskulen i Volda
 Høgskolen i Østfold
 Høgskulen på Vestlandet
 Kartverket
 Konkurransetilsynet
 Kystverket
 Landbruksdirektoratet
 Mattilsynet
 Miljødirektoratet
 Nord Universitet
 Norges geologiske undersøkelse
 Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
 Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet
 NTNU
 Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
 Nye Veier AS
 Regelrådet
 Regjeringsadvokaten

Riksantikvaren	DE Nett AS
Riksarkivaren	Den norske Advokatforening
Statsforvalterne	Den Norske Turistforening
Statens Helsetilsyn	Distriktsenergi
Statens naturoppsyn	Distriktsenteret
Statens Vegvesen	DNV AS
Statistisk Sentralbyrå	Dæhlin Sand advokatfirma
Statsbygg	Eidefoss Vannkraft AS
Universitetet i Agder	Eidsiva Energi AS
Universitetet i Bergen	EL og IT-forbundet
Universitetet i Oslo	Elektroforeningen (EFO)
Universitetet i Stavanger	Elinett AS
Universitetet i Sørøst-Norge	Elmea AS
Universitetet i Tromsø	Elmera Group ASA
Sametinget	Elvenett AS
Sivilombudet	Elvia AS
Oslo kommune	Endra AS
Fylkeskommunene	Energeia AS
Bane Nor SF	Energi Teknikk AS
Enova SF	Enida AS
Finnmarkseiendommen	Entra
Innovasjon Norge	Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg (EBA)
Oslobygg KF	Etna Nett AS
Statkraft	Everket AS
Statnett SF	Eviny AS
Statskog SF	Fagforbundet
Advokatfirmaet Grette DA	Fagne AS
Advokatfirmaet Selmer AS	Fellesforbundet
Advokatfirmaet Thommessen AS	Finans Norge
Akademikerne	Finansforbundet
Akershus Energi AS	Fjellnett AS
Aktieselskabet Saudefaldene	Fornybar Norge
Alut AS	Forte Vannkraft
Aneo	Fortidsminneforeningen
Area Nett AS	Forum for natur og friluftsliv
Arendals Fossekompani ASA	Fosseberg Kraft AS
Arkitektbedriftene i Norge	Framtiden i våre hender
Arkitektenes fagforbund	Friluftsrådernes Landsforbund
Arva AS	Føie AS
Asker Nett AS	Føre AS
ASKO Norge	GeoForum
Asplan Viak AS – KanEnergi	Geomatikkbedriftene
Avinor AS	Glitre Nett AS
BA-nettverket	Greenpeace Norge
Bindal Kraftlag AS	GRID-Arendal
BKK	Griug AS
Breheim Energi AS	Hafslund AS
Bømlo Kraftnett AS	Hafslund E-CO AS
Cicero	Hafslund Magnora Sol AS
COWI	Hagal AS
	Hallingdal Kraftnett AS
	Havnett AS
	Helgeland Kraft AS
	Hemsil Nett AS
	Herøya Nett AS

Hovedorganisasjonen Virke	Norsk Hydro ASA
Huseiernes Landsforbund	Norsk Industri
Hydro Energi	Norsk institutt for bioøkonomi – NIBIO
Hydro REIN	Norsk institutt for kulturminneforskning
Høland og Setskog Elverk AS	Norsk institutt for naturforskning
IFE	Norsk institutt for vannforskning – NIVA
IKT Norge	Norsk Kommunalteknisk Forening
Institutt for samfunnsforskning ISF	Norsk Landbrukssamvirke
International Research Institute of Stavanger AS	Norsk ornitologisk forening
– IRIS	Norsk Polarinstitutt
Kraftfylka	Norsk Sentrumsutvikling
Kraftia	Norske arkitekters landsforbund
KS – Kommunesektorens organisasjon	Norske Boligbyggelag Landsforbund SA
La naturen leve	Norske Landskapsarkitekters forening
Landinfra Energy AB	Norske Reindriftssamers Landsforbund
Landsorganisasjonen i Norge (LO)	Norske Samers Riksforbund
Landsammanslutninga av Vasskraftkommunar	Norwegian Research Centre AS (NORCE)
(LVK)	Novå AS
Landsammenslutninga av norske vindkraft-	NTE AS
kommuner	Næringslivets Hovedorganisasjon
Lede AS	NØK
Lnett AS	OBOS BBL
Lyse Energi AS	Olav Thon Gruppen
Maskinentreprenørenes Forbund	OsloMet – Storbyuniversitetet
Midtnett AS	Otra Kraft DA
Miljøstiftelsen Bellona	Pasvik Kraft AS
Motvind Norge	PQA
Multiconsult Norge AS	Rådgivende Ingeniørers Forening
Møreforskning	SABIMA – Samarbeidsrådet for biologisk
Natur og Ungdom	mangfold
Naturvernforbundet	Samarbeidsrådet for Naturvernsaker (SRN)
Nelfo	Samenes Folkeforbund
New-Tech	Samfunnsbedriftene
NHO Reiseliv	SINTEF Byggforsk
Norconsult AS	SINTEF Energi AS
Nordkraft AS	Sira Kvina Kraftselskap
Nordlandsforskning	Siso Energi AS
Nordskog	Skagerak Energi AS
Norges Fjellstyresamband	Skanska
Norges Bondelag	SMB Norge
Norges forskningsråd	Småkraftforeninga
Norges Hytteforbund	Småkraftkonsult AS
Norges ingeniør og teknologorganisasjon – NITO	Sogn og Fjordane Energi
Norges jeger- og fiskerforbund	Sognekraft AS
Norges Juristforbund	Solcellespesialisten
Norges Kulturvernforbund	Solenergi FUSen
Norges Miljøvernforbund	Solenergiklyngen
Norges Skogeierforbund	Solgrid AS
Norges televisjon AS	Sunnhordaland Kraftlag AS
Norsk Bergindustri	Sustainable Materials AS
Norsk bonde- og småbrukarlag	Sweco Norge AS
Norsk byggtjeneste AS	Tafjord Produksjon AS
Norsk Eiendom	Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening
Norsk Fjernvarme	Telenor
Norsk friluftsliv	Tensio AS

Tinfos AS
 Transportøkonomisk institutt
 Troms Kraft AS
 Trønderenergi AS
 Tussa Energi AS
 Ustekveikja Energi AS
 Vattenfall AB
 Vestlandsforskning
 VIA – næringsklyngen for transportinfrastruktur
 Voss Energi Produksjon AS
 WWF Norge
 Ymber Produksjon AS
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
 Zero Emission Resource Organisation
 Østfold Energi AS
 Østlandsforskning
 Å Energi AS

Høringsutkastet ble lagt ut på departementets nettsider med invitasjon også for andre enn dem som stod på høringslisten til å komme med uttalelse.

Departementet mottok totalt 69 høringsuttalelser i forbindelse med den alminnelige høringen av endringsforslagene. Av disse hadde følgende 56 høringsinstanser realitetsmerknader til lovforslagene:

Landbruksdirektoratet
 Miljødirektoratet
 Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
 Reguleringsmyndigheten for energi (RME)
 Statsforvalteren i Innlandet

Sametinget

Rogaland fylkeskommune
 Vestland fylkeskommune

Bane NOR SF
 Nye Veier AS
 Opplysningsvesenets fond
 Statnett SF

Advokatforeningen
 Aneo AS
 BirdLife Norge
 BKK AS
 Den Norske Turistforening
 Distriktsenergi
 Eidsiva Vekst AS
 Elvia AS
 Energeia AS
 Fornybar Norge
 Glitre Nett AS
 Hafslund AS

Kraftfylka
 Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar (LVK)
 Lede AS
 Linja AS
 Lnett AS
 Motvind Norge
 Motvind Sørvest
 Motvind Vest
 Naturvernforbundet
 Norges jeger- og fiskeforbund
 Norges televisjon AS (NTV)
 Norsk Fjernvarme
 Norsk Friluftsliv
 Norsk Hydro ASA
 Norsk Kjernekraft AS
 Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL)
 Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
 Samfunnsbedriftene Energi
 SFE Produksjon AS
 Småkraftforeninga
 Solenergiklyngen
 Statkraft Energi AS
 Tafjord Kraftvarme AS
 Tensio AS
 TrønderEnergi AS
 WWF Norge
 ZERO
 Å Energi AS
 Tre privatpersoner
 En anonym person

Følgende to instanser støttet forslagene i høringsnotatet uten videre merknader:

Møre og Romsdal fylkeskommune
 Landsorganisasjonen i Norge (LO)

Følgende elleve instanser hadde ikke merknader til forslagene i høringsnotatet:

Forsvarsdepartementet
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Klima- og miljødepartementet
 Landbruks- og matdepartementet

Domstoladministrasjonen
 Forsvarsbygg
 Kystverket
 Statens vegvesen
 Statistisk sentralbyrå
 Statsforvalteren i Trøndelag

OBOS BBL

Det har blitt gjennomført konsultasjon med Sametinget i forbindelse med departementets forslag. Utkast til proposisjon ble oversendt Sametinget, slik at Sametinget fikk mulighet til å komme med innspill til teksten i utkastet. Departementet har under arbeidet med lovforslaget endret deler av forslaget, blant annet som følge av konsultasjonen

med Sametinget. Sametinget støtter flere av hovedtrekkene i forslaget, men departementet og Sametinget kom ikke til enighet om alle detaljer i proposisjonen. Konsultasjonen om endringene i energiloven ble derfor avsluttet uten at Sametinget kunne gi sin fulle tilslutning til forslaget.

3 Generelt om høringsinstansenes syn

I dette punktet omtales de mer generelle høringsinnspillene til departementets høringsforslag om endringer i energiloven. Høringsinnspill som gjelder de enkelte lovendringsforslagene, er omtalt og vurdert nærmere i senere punkter i tilknytning til de konkrete endringsforslagene.

Høringssvar som gjelder andre tema enn det som høringsnotatet omhandler, vil som utgangspunkt ikke bli kommentert nærmere. Samtlige høringssvar er publisert på departementets nettsider.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) støtter departementets premiss i høringsnotatet om at energilovens regler så langt det er hensiktsmessig bør være de samme for produksjon av energi og overføring av energi.

Statsforvalteren i Innlandet viser til at det er et økende behov for kraftproduksjon og stabil infrastruktur for distribusjon av energi. Statsforvalteren i Innlandet skriver at dette er avgjørende for å ivareta samfunnssikkerheten, og mener dette er for svakt i dag. Tiltak som bidrar til at disse behovene kan imøtekommes raskere er derfor helt nødvendig.

Sametinget bemerker at regjeringen bruker mye ressurser på å gjøre endringer i regelverket og effektivisering av saksbehandlingsprosessene, men at regjeringen samtidig ikke klarer å få løst utfordringer knyttet til kapasiteten hos samiske rettighetshavere som kan bli berørt av energiutbygginger. Sametinget mener det er svært bekymringsfullt at man fortsatt ikke ser noen løsningsforslag for styrking av reinbeitedistriktenes mulighet til å følge opp arealsaker, mens øvrige prosesser påskyndes.

Rogaland fylkeskommune støtter endringene som foreslås i høringen. *Vestland fylkeskommune* viser til sin tidligere uttalelse om at det er svært problematisk med lange saksbehandlingstider og lang kø for å få tildelt saksbehandler i konsesjonsaker.

Statnett SF er positiv til at energiloven moderniseres i tråd med dagens forvaltningspraksis, og at konsesjonssystemet tilpasses fremtidens kraftsystem. Statnett håper endringene vil bidra til en mer effektiv konsesjonsbehandling, noe som er

nødvendig for å opprettholde forsyningssikkerheten og bidra til det grønne skiftet.

Flere områdekonsesjonærer har avgitt høringsinnspill. *BKK AS* vurderer at de fleste forslagene til modernisering og justeringer vil ha liten betydning med hensyn til saksmengde og ledetid for nettutvikling. *BKK* mener i tillegg at det bør åpnes for økt bruk av utvidet områdekonsesjon for industri- og utbyggingsområder.

Elvia AS mener det er positivt at departementet foreslår endringer i konsesjonssystemet med mål om å gjøre konsesjonsprosessene mer effektive og bedre tilpasset samfunnets behov i tiden fremover. *Elvia* er imidlertid usikre på om noen av forslagene vil gjøre nettselskapenes oppgaver enklere, og uttaler at forslagene trolig vil føre til raskere saksbehandling hos konsesjonsmyndigheten, men ikke nødvendigvis raskere nettutbygging og mer effektiv bruk av nettet.

Glitre Nett AS mener de foreslåtte endringene i energiloven ikke vil medføre store forenklinger og forbedringer av regelverket, og savner en klar målsetting om reelle forenklinger av regelverket for etablering av mer kraft og nett raskt. *Glitre Nett* mener blant annet at formålsparagrafen i energiloven bør endres, og at det bør lovfestes en utvidet dispensasjonsadgang fra enkeltbestemmelser i energiloven.

Linja AS mener det er positivt at departementet søker etter endringer som kan gjøre konsesjonsprosessene mer effektive, og gi raskere nettutbygging tilpasset samfunnets behov. *Linja* er imidlertid bekymret for at noen av forslagene i høringsnotatet i feil retning, og vil gi mer administrativ ressursbruk for både selskap og myndighet, samt lengre prosesser frem mot nytt nett.

Lnett AS skriver at de støtter alle forslag som bidrar til raskere nettutbygging, og at raskere utbyggingstakt er en forutsetning for å kunne tilrettelegge for næringsutvikling og fullelektrifisering. *Lnett* er overordnet sett positiv til de endringene departementet foreslår.

Tensio AS støtter forslag som gjør det enklere og raskere å bygge fremtidens energisystem. For å utvikle og opprettholde et konkurransekraftig og effektivt energisystem, må hele verdikjeden,

inkludert de administrative støtteprosessene, være effektive. Tensio opplever konsensus om at gjeldende modell for å styre og godkjenne nettutbygging har mange svakheter, og mener blant annet at arbeidet med hurtigsporet for konsesjonsbehandling må prioriteres.

Departementet har også mottatt flere høringsinnspill fra kraftprodusenter og konsesjonærer på produksjonssiden. *Aneo AS* og *TrønderEnergi AS* støtter overordnet sett departementets endringsforslag, og påpeker at raskere nettutvikling er viktig for dem. Også *Energeia AS* og *Samfunnsbedriftene Energi (SBE)* stiller seg i all hovedsak bak endringsforslagene. SBE påpeker også nødvendigheten av å styrke NVE, og at det bør vurderes å tilføre ytterligere ressurser til dem.

Fornybar Norge mener både forvaltningen og fornybarnæringen må jobbe mer effektivt dersom man skal klare å øke tilgangen på fornybar produksjon og styrke overføringsnettene i det tempoet som er nødvendig. Fornybar Norge er derfor positiv til at departementet har foreslått endringer i konsesjonssystemet med mål om å gjøre konsesjonsprosessene mer effektive og bedre tilpasset samfunnets behov i tiden fremover. Fornybar Norge mener overordnet sett at forslaget vil kunne bidra til gode presiseringer og en effektivisering av flere av de prosesser som reguleres av energiloven. Samtidig påpeker de at nettselskapene gis flere oppgaver og vil få økt arbeidsbelastning, uten at det legges opp til mer effektive prosesser for dem som områdekonsesjonærer.

Hafslund AS vurderer at de foreslåtte endringene vil kunne gi noe effektivisering. Hafslund uttaler at det er et vesentlig poeng å lovregulere innarbeidede praksiser, og at flere av endringene vil gjøre lovverket for vannkraft og annen fornybar kraftproduksjon likere. Hafslund mener imidlertid ikke at de foreslåtte endringene kan forventes å forenkle konsesjonsprosessene for ny vindkraft vesentlig, selv om de isolert sett er gode. Hafslund har også fremhevet at de er opptatt av at kommunene må ha, eller ha tilgang på, tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å behandle vindkraftsaker. For øvrig viser Hafslund til Fornybar Norges høringsinnspill. *Eidsiva Vekst AS* slutter seg til Hafslunds høringsinnspill.

Norsk Hydro ASA og *Opplysningsvesenets Fond (OVF)* vurderer at departementets endringsforslag til en viss grad vil effektivisere og modernisere konsesjonsprosessene. Norsk Hydro mener imidlertid at høringsforlaget ikke adresserer de store utfordringene med kapasitets- og manglende ressurser hos konsesjonsmyndighetene og

nettselskaper. Både Norsk Hydro og OVF mener det bør vurderes å fastsette tidsfrister for tidsbruken i plan- og konsesjonsbehandlingen. *SFE Produksjon AS* mener at det både bør fastsettes en tidsfrist på seks måneder for NVEs behandling av melding med forslag til utredningsprogram, og en tidsfrist på mellom seks og tolv måneder for NVEs behandling av konsesjonssøknader.

Småkraftforeninga støtter departementets endringsforslag, og «konstaterer med glede at regjeringen foreslår endringer i energiloven som vil være til nytte for småkraftnæringen, og også for byråkratiet som kan få frigitt noe saksbehandlingskapasitet».

Solenergiklyngen mener de foreslåtte endringene på en god måte bidrar til å tilpasse og forbedre regelverket for en raskere og mer effektiv utbygging av solkraftanlegg i Norge.

Statkraft Energi AS er positive til hovedformålet med departementets endringsforslag. Endringer med formål om å effektivisere, harmonisere og modernisere dagens system for å tilrettelegge for fremtidens kraftsystem er hensiktsmessig og nødvendig. Videre uttaler Statkraft Energi at harmonisering mot annet relevant regelverk som havenergilova og vannressurslovgivningen vil sikre kontinuitet, og språkendringene tilgjengeliggjøre bestemmelsene og sikre et bedre tolkningsgrunnlag.

Å Energi AS mener de fleste av forslagene overordnet sett fremstår som fornuftige. Å Energi mener imidlertid at den samlede ressursbruken ikke vil reduseres dersom ansvaret for en oppgave bare flyttes fra en aktør til en annen, og at større tiltak må settes inn for å redusere samlet ledetid og ressursbruk. Å Energi mener blant annet det bør fastsettes tidsfrister for klagebehandlingen for prosjekter. For øvrig viser Å Energi til Glitre Netts høringsinnspill.

Både *Norsk Fjernvarme* og *Tafford Kraftvarme AS* støtter regjeringens forslag til forenklinger og formålet med forslagene. Begge påpeker også at konsesjonsbehandlingen for fjernvarme bør moderniseres.

Norsk Kjernekraft AS er positiv til effektivisering og modernisering av lovverket, samt målet om at konsesjonsprosessen skal være mer åpen og forutsigbar. Norsk Kjernekraft bemerker at departementet i høringsnotatet flere steder har brukt begrepet «fornybar energi», og at dette kan tolkes som å ekskludere klimanøytrale teknologier som blant annet kjernekraft. Norsk Kjernekraft mener derfor at man i det videre lovarbeidet bør bruke en teknologinøytral formulering, slik som «klima- og miljøvennlig kraftproduksjon».

Advokatforeningen støtter departementets effektiviseringsinitiativ, og mener at enkelte av endringsforslagene kan være egnet til å effektivisere konsesjonsbehandlingen. Hvorvidt konsesjonssystemet derved er tilrettelagt for fremtidens kraftsystem, er etter Advokatforeningens oppfatning vanskelig å vurdere. Advokatforeningen er også enig i at en lovfesting av gjeldende forvaltningspraksis, slik flere av endringsforslagene legger opp til, bidrar til å gjøre konsesjonsprosessen mer åpen og forutsigbar.

Norske Reindriftingsamers Landsforbund mener reindrift må inngå som et vurderingstema i arbeid med konseptvalg for de store kraftlednings-sakene, og at dette vil være avgjørende for effektiv og forsvarlig planlegging fremover.

Den Norske Turistforening og *Norsk Friluftsliv* uttaler at presset på naturen er særlig stort fra fornybarprosjekter over hele landet, og at det er avgjørende å styrke naturens rettsvern og iverksette mekanismer som tidlig saksavslutning for å styre denne utbyggingen bort fra viktige natur-, kultur- og friluftslivsområder. Flere av de foreslåtte endringene er etter deres syn en etterspurt lovfesting av forvaltningspraksis som vil bidra til å gjøre konsesjonsprosessen mer transparent og etterrettelig. *BirdLife Norge* mener tiltak som effektiviserer og reduserer bruken av energi bør være førsteprioritet i arbeidet med å frigjøre ytterligere fornybar kraft som kan erstatte fossil energi. *BirdLife Norge* uttaler at de ikke kan akseptere mer energiutbygging som går på bekostning av bestander av enkeltarter, leveområder og intakte økosystem. *Naturvernforbundet* og *WWF Norge* mener konsesjonssystemet i Norge mangler klare mekanismer og juridisk forankring som sikrer at naturen blir ivaretatt.

Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar (LVK) slutter seg i hovedsak til departementets forslag til lovendringer.

Kraftfylka støtter departementets vurdering om at de samlede tiltakene i høringsforslaget legger til rette for en mer effektiv konsesjonsbehandling. Kraftfylka uttaler at tiltakene vil gjøre konsesjonsmyndigheten i stand til å prioritere saksbehandlingsressursene sine mer hensiktsmessig enn i dag.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) mener man må tilstrebe effektive prosesser og unngå unødvendig stans underveis ved å forbedre selve konsesjonsprosessen. NHO støtter hovedlinjene i høringsforslaget, og mener de grepene som foreslås samlet vil bidra til raskere prosesser i søknads- og konsesjonsbehandlingen. For øvrig viser NHO til Fornybar Norges høringsinnspill.

Motvind Norge mener endringsforslagene som helhet ikke er egnet til å gjenopprette tilliten mellom forvaltningen og folket. *Motvind Norge* mener det er avgjørende at endringene i energiloven ikke går på bekostning av demokratiet og rettsstaten. *Motvind Sørvest* påpeker at energilovforskriften må oppdateres slik at den vil bli i samsvar med energiloven.

To privatpersoner, *Frode Ingebrigtsen* og *Gert Gjessing*, uttrykker at de er negative til lovfor-slagene i høringsnotatet, uten å kommentere de enkelte endringene nærmere. Førstnevnte mener at forslagene ikke er i folkets interesse og at de kun gagnar utbyggere av vindkraft. En tredje privatperson, *Jan Jansen*, uttaler at det ikke må tas snarveier for utbygging som går på bekostning av natur, miljø og menneskers helse.

4 Tidlig saksavslutning

4.1 Gjeldende rett

Konsesjonsprosessen for energianlegg innledes normalt ved at tiltakshaver utarbeider en melding med forslag til utredningsprogram etter reglene i plan- og bygningsloven kapittel 14 med tilhørende KU-forskrift. Meldingen sendes på høring før konsesjonsmyndigheten fastsetter et utredningsprogram (KU-program). Fastsetting av KU-program er en prosessledende beslutning som ikke kan påklages. Denne delen av konsesjonsprosessen omtales ofte som «meldingsfasen».

KU-forskriften § 15 tredje ledd åpner for at myndigheten kan unnlate å sende en melding på høring. Bestemmelsen forutsetter imidlertid at «den videre behandlingen av saken stanses i samsvar med reglene i loven saken behandles etter». Energiloven inneholder i dag ingen eksplisitt hjemmel til å stanse eller avslutte behandlingen av en sak i meldingsfasen.

KU-forskriften § 16 tredje ledd inneholder en hjemmel for at behandlingen av en sak kan avsluttes i meldingsfasen, etter at høring er gjennomført. Bestemmelsen lyder: «Ansvarlig myndighet kan etter høring stanse videre behandling av saken ved å unnlate å fastsette plan- eller utredningsprogram. Avgjørelsen skal begrunnes.»

KU-forskriften § 16 annet ledd annet punktum fastslår at beslutningen om å fastsette utredningsprogram skal gi nødvendige føringer for utredningsarbeidet. Ansvarlig myndighet kan for eksempel fastsette en frist for å gjennomføre konsekvensutredningen. Verken KU-forskriften eller energiloven har imidlertid noen hjemmel for å fastsette frist for å søke om tillatelse etter at utredningsprogrammet er fastsatt.

Avhengig av prosjektets størrelse kan den innledende fasen av konsesjonsprosessen være både mer eller mindre omfattende enn det som er beskrevet foran. For eksempel kan mindre konsesjonspliktige prosjekter være unntatt fra kravet om å utarbeide melding.

Etter meldingsfasen reguleres den videre konsesjonsprosessen primært av energilovens regler. Neste fase er at tiltakshaver søker om konsesjon («søknadsfasen»). Etter energiloven

§ 2-1 femte, sjette og syvende ledd, skal konsesjonssøknader utlegges, kunngjøres og sendes på høring til offentlige organer og andre som tiltaket direkte gjelder. Utleggelse, kunngjøring og høring kan unnlates dersom det «finnes ubetenkelig». Vilkåret innebærer et krav om at det må være forsvarlig å unnlate høring. Særlig i mindre saker kan det være hensiktsmessig å unnlate utleggelse, kunngjøring og høring. Ifølge Ot.prp. nr. 43 (1989–90) s. 86 gjelder dette for eksempel kabelanlegg og utvidelse eller endring av bestående anlegg som er uten betydning for allmennhetens interesser og som ikke medfører nye inngrep.

Også KU-forskriften § 25 har regler om høring og utleggelse for søknader som omfattes av plan- og bygningsloven kapittel 14. Bestemmelsen fastslår at det skal settes en rimelig frist for høringsuttalelser og at fristen skal være minst seks uker. For visse typer anlegg angitt i forskriftens vedlegg II, kan fristen settes kortere enn seks uker. Videre skal søknaden gjøres tilgjengelig hos NVE og tiltakshaver, og på NVEs nettsted. Reglene i KU-forskriften om behandling av konsesjonssøknader supplerer energiloven § 2-1.

Hvor omfattende behandlingen av en konsesjonssøknad ellers skal være, må vurderes konkret. Tillatelser etter energiloven § 3-1 gis etter forvaltningsskjønn. Formålsbestemmelsen i § 1-2 angir at produksjon, omforming, overføring mv. av energi skal foregå på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder at det skal tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt. Et minstekrav for tildeling av konsesjon er at fordelene ved tiltaket overstiger skadene og ulempene. Videre skal tildeling skje basert på objektive, transparente og ikke-diskriminerende kriterier, jf. energilovforskriften § 2-2. Samfunnsøkonomisk lønnsomhet skal normalt være et sentralt moment i skjønnsutøvingen. Imidlertid kan også enkeltstående virkninger eller andre saklige hensyn tillegges avgjørende vekt og begrunne et avslag uten at det er nødvendig å gjennomføre en full samfunnsøkonomisk analyse. Dette kan for eksempel være på grunn av hensynet til verneverdiene i et vernet område, eller at tiltaket er i konflikt med rettslige skranker i annet regelverk.

Energiloven åpner dermed for at søknader om konsesjon etter § 3-1 som det tidlig er klart at ikke vil bli innvilget, kan avslås tidlig og uten en omfattende saksbehandlingsprosess. Alminnelige forvaltningsrettslige krav til saksbehandlingen må være oppfylt, men vedtakets begrunnelse behøver ikke å være mer omfattende enn at søkeren settes i stand til å forstå grunnlaget for avslaget.

Dersom NVE i tidlig fase av konsesjonsprosessen har vurdert det som urealistisk at et prosjekt vil få konsesjon, har NVE enten behandlet meldingen og konsesjonssøknaden på vanlig måte, eller stilt saken i bero. Vanlig behandling av urealistiske prosjekter har medført en omfattende og ressurskrevende saksbehandling. Dette påfører aktøren, konsesjonsmyndigheten, lokale myndigheter og berørte interesser, herunder naboer og interesseorganisasjoner, unødvendige kostnader og belastning. Dersom saker stilles i bero, innebærer det en uavklart situasjon som kan være uheldig for annen arealbruk.

4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å innføre en hjemmel i energiloven for at konsesjonsmyndigheten i visse tilfeller kan avslutte behandlingen av en melding, uten å fastsette et utredningsprogram. Forslaget har sin bakgrunn i Meld. St. 25 (2015–2016) *Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030* og Meld. St. 28 (2019–2020) *Vindkraft på land – Endringer i konsesjonsbehandlingen*. I sistnevnte stortingsmelding varslet departementet at det ville legges frem et forslag om en ny hjemmel for «tidlig avslag» i konsesjonssaker etter energiloven.

Departementet foreslo i høringsnotatet at adgangen begrenses til saker hvor det er klart at en eventuell fremtidig søknad om konsesjon til tiltaket vil bli avslått, fordi (a) forslagsstiller er bortfalt, besluttet oppløst eller tatt under konkursbehandling, (b) det planlagte tiltaket helt eller delvis er plassert i et område som er omfattet av vernevedtak, (c) det planlagte tiltaket helt eller delvis er plassert i et område hvor det er særlig fare for naturskade, eller (d) det planlagte tiltaket klart vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk.

Departementet foreslo i tillegg å lovfeste en henvisning til reglene om meldingsfasen i plan- og bygningsloven kapittel 14. Høringsnotatet inneholdt også et forslag om å innføre en ny hjemmel for å avvise mangelfulle meldinger og søknader.

Videre foreslo departementet å innføre en toårsfrist for å søke om konsesjon regnet fra fast-

settelsen av utredningsprogrammet, med mulighet for å søke om fristforlengelse. Rettsvirkningen av at fristen oversettes, er at saken anses avsluttet. Hvis tiltakshaver ønsker å gå videre med tiltaket etter fristens utløp, må det sendes ny melding før det kan søkes om konsesjon.

Ny hjemmel for tidlig avslutning av meldinger, ny henvisning til meldingsreglene i plan- og bygningslovgivningen, og ny frist for å søke om konsesjon ble foreslått inntatt i en ny § 2-1 i energiloven kapittel 2 om saksbehandling. Ny hjemmel for avvising ble foreslått tatt inn som ny § 2-3. Gjeldende §§ 2-1, 2-2 og 2-3 ble foreslått å bli henholdsvis §§ 2-2, 2-4 og 2-5.

For å tilrettelegge for raskere behandling av ikke-realiserbare prosjekter i søknadsfasen, foreslo departementet også å endre ordlyden i gjeldende § 2-1 (forslagets § 2-2) slik at den gir uttrykk for at høring og kunngjøring av en konsesjonssøknad kan unnlates dersom det er «klart at søknaden må avslås». Se punkt 6 om ytterligere endringer som foreslås i gjeldende § 2-1 (forslagets § 2-2).

For saker der utredningsprogram er fastsatt før bestemmelsen trer i kraft, inneholdt høringsnotatet et forslag til en overgangsbestemmelse om at søknadsfristen i forslagets § 2-1 annet ledd regnes fra bestemmelsens ikrafttredelsesdato. Overgangsbestemmelsen ble foreslått inntatt som nytt fjerde ledd i § 11-1.

4.3 Høringsinstansenes syn

4.3.1 Tidlig saksavslutning

Et klart flertall av høringsinstansene støtter i det vesentlige forslaget knyttet til tidlig avslutning av behandlingen av meldinger. Dette gjelder *Advokatforeningen, Aneo, BKK, Den Norske Turistforening, Distriktenergi, Eidsiva Energi, Energeia, Fornybar Norge, Glitre Nett, Hafslund, Hydro Energi, Kraftfylka, Landbruksdirektoratet, Landsammenslutninga av Vasskraftkommunar, Lede, Linja, Lnett, LO, Miljødirektoratet, Motvind Norge, Motvind Sørvest, Motvind Vest, Møre og Romsdal fylkeskommune, Naturvernforbundet, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Televisjon, NVE, Norsk Fjernvarme, Norsk Friluftsliv, Norske Reindriftsamers Landsforbund, NHO, Rogaland fylkeskommune, Sametinget, Samfunnsbedriftene Energi, Småkraftforeninga, Solenergiklyngen, Statkraft Energi, Statnett, Statsforvalteren i Innlandet, Tafford Kraftvarme, Tensio, TrønderEnergi, Vestland fylkeskommune, WWF Norge, ZERO og Å Energi.*

Flere av de forannevnte påpeker viktigheten av å oppstille objektive og klare kriterier for tidlig saksavslutning, at den nye hjemmelen må praktiseres strengt, at manglende informasjon om tiltakets virkninger ikke kan danne grunnlag for tidlig saksavslutning, samt viktigheten av å vektlegge muligheten for å avhjelpe ulempene gjennom avbøtende tiltak. Betydningen av veiledning og dialog mellom konsesjonsmyndigheten og tiltakshaver før beslutning treffes fremheves også av mange. Det gis som regel uttrykk for at disse hensynene er tilstrekkelig ivaretatt gjennom lovforslaget i høringsnotatet.

Fornybar Norge skriver:

«Punkt a), b) og c) er kriterier som under dagens forvaltningspraksis stort sett medfører avslag på konsesjon eller at saken stilles i bero. Fastsettelse av hjemmel for tidlig saksavslutning i lov kan spare unødvendige kostnader og belastning for alle involverte aktører. Fornybar Norge påpeker viktigheten av veiledning og dialog i slike tilfeller, og støtter departementets presisering av at den nye hjemmelen til å avslutte behandlingen av en melding ikke kan begrunnes i at meldingen inneholder feil eller mangler som kan rettes. Forslagsstiller må gis anledning til å uttale seg før en sak avsluttes. Et prosjekt på meldingsstadiet befinner seg i en tidlig fase og vil ikke kunne presentere fullstendig informasjon om alle deler av prosjektet, da hensikten med en melding først og fremst er å fastsette et konsekvensutredningsprogram og å bidra til at de som kan bli påvirket av tiltaket får informasjon om planene og anledning til å komme med innspill til hva som bør utredes videre. Dette er et viktig hensyn som konsesjonsmyndigheten må ivareta i sin vurdering av tidlig saksavslutning.

Videre er det et viktig premiss at en eventuell beslutning om å avslutte saken ikke er til hinder for at forslagsstiller senere kan inngi melding om et nær tilsvarende prosjekt på nytt. En vurdering av kost-nytte i et prosjekt kan endres over tid, og et prosjekt som ikke ble vurdert som tilstrekkelig samfunnsmessig lønnsomt på et gitt tidspunkt kan vurderes annerledes noen år senere. Dagens praksis der en melding eller søknad stilles i bero hos NVE er en uavklart situasjon for involverte parter. Fornybar Norge anser det som positivt at det innføres en saksavklaring i form av et enkeltvedtak med påfølgende mulighet for tiltakshaver til å påklage vedtaket til overordnet forvaltningsmyndighet.

Tidlig avslutning vil være et inngripende tiltak. Ordningen må derfor praktiseres strengt. Mangel på kunnskap og uenighet eller konflikt kan ikke i seg selv gi grunnlag for tidlig saksavslutning. I mange tilfeller vil en konsesjonsprosess kunne avdekke muligheter for f.eks. avbøtende eller kompensierende tiltak eller at interessekonflikter er lavere enn de fremsto.

Punkt d) omfatter, slik Energidepartementet selv påpeker i høringsnotatet, en skjønnsmessig vurdering. For at kriteriene i denne bokstaven ikke skal favne for vidt stilles det krav om «kvalifisert sannsynlighetsovervekt». Fornybar Norge mener det er noe uklart hvilken forvaltningspraksis som vil følge av dette. Det er ikke presisert noen eksempler på tidligere saker der en slik hjemmel ville vært brukt. Det er et viktig premiss at manglende informasjon om tiltakets virkninger som kan belyses gjennom konsekvensutredning ikke blir brukt som grunnlag for tidlig avslag. Et eventuelt tidlig avslag må kunne begrunnes i objektiv informasjon som er tilgjengelig før konsekvensutredningen er gjennomført. Fornybar Norge mener det i seg selv ikke vil være tilstrekkelig grunnlag for tidlig avslag at det finnes meningsmotsetninger og parter som ikke synes tiltaket skal realiseres. Slik punkt d) er formulert vil avgjørelsen om tidlig saksavslutning innebærer et stort tolkningsrom for forvaltningen og medføre en viss usikkerhet for tiltakshaver.

Slik Fornybar Norge ser det vil ikke forslaget om tidlig saksavslutning gjelde for saker under områdekonsesjon, da det ikke foreligger noen plikt om melding til utredningsprogram for slike tiltak. Dette må imidlertid presiseres. Slik det nå er formulert kan det virke som om det innføres en obligatorisk meldeplikt for alle konsesjonssaker, noe som ville vært svært uheldig. Vi ber om at det presiseres at dette gjelder produksjon, og ikke nett.»

Glitre Nett er i det vesentlige positiv til forslaget, men mener som Fornybar Norge at bestemmelsen ikke bør gjelde nettanlegg som kraftledninger og annen vesentlig infrastruktur som nettselskapet anser nødvendig. De utdyper:

«Dersom det mot formodning blir sendt inn til melding om større nettanlegg som NVE mener f.eks. er i strid med naturmangfoldloven (alt. b) bør heller Nettselskapet gjøres oppmerksom på dette og ilegges utredningstiltak og pålegg om alternativs vurderinger i stedet for et tidlig avslag/saksavslutning.»

Linja skriver at dersom § 2-1 skal tolkes slik at det skal innføres generell meldingsplikt for alle søknader om anleggskonsesjon, kan de ikke støtte dette. Videre må det være klare kriterier for når en konsesjonssøknad er meldepliktig, og terskelen for når en søknad er meldepliktig bør ikke bli lavere enn i dag. For øvrig støttes forslaget om ny hjemmel for tidlig saksavslutning, forutsatt at vedtak om avslutning begrunnes og at det sikres dialog i prosessen frem mot vedtak.

Tensio mener i likhet med Fornybar Norge at det er behov for en presisering av om lovforslaget innebærer en innføring av obligatorisk meldeplikt i alle konsesjonssaker. Dersom det gjøres uten at det kobles mot en obligatorisk meldeplikt i alle saker, er selskapet positiv til at saker som åpenbart ikke vil få konsesjon kan avsluttes tidlig.

NVE er positiv til forslaget og uttaler følgende i relasjon til bokstav d:

«De aller fleste meldinger og søknader om konsesjon til kraftproduksjonsanlegg, vil kunne bli møtt med at prosjektet klart vil medføre vesentlige negative virkninger for noen allmenne eller private interesser. NVE antar derfor at det vil kunne komme krav om tidlig saksavslutning i et større antall saker som gjelder kraftproduksjonsanlegg. NVE mener på denne bakgrunn at det i forslaget til § 2-1 tredje ledd bokstav d) bør tas inn et tillegg i ordlyden for å få frem at skader og ulemper må veies opp mot nytten av prosjektet og mulige avbøtende tiltak. Vi foreslår derfor følgende tillegg (i kursiv): (d) det planlagte tiltaket klart vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk som klart overstiger nytten ved tiltaket og ikke kan reduseres tilstrekkelig ved avbøtende tiltak.»

Statkraft Energi skriver følgende knyttet til kriteriene for tidlig saksavslutning:

«De første tre kriteriene faller inn under forhold som etter dagens forvaltningspraksis i de fleste tilfeller vil føre til at konsesjonssøknad avslås eller saken stilles i bero. Ettersom vernevedtak har ulikt innhold, og ikke alle typer vern blir påvirket av et tiltak, foreslår vi at det i bokstav b) føyes til at saken kan avsluttes der «tiltaket vil ha direkte innvirkning på verneverdiene». Når det gjelder bokstav d) så oppfatter vi at denne bestemmelsen bare skal brukes når det er helt klart at naturhensyn vil stoppe prosjektet og at tiltak ikke i tilstrekkelig grad vil kunne avbøte. Da tiltakets negative

virkninger på natur og muligheter for avbøtende tiltak er kjernen i KU-programmet er det viktig at bestemmelsen ikke vil bli brukt i tilfeller der det ikke er helt klart hva virkningene vil være og eventuell effekt av avbøtende tiltak.

Statkraft mener foreslått hjemmel for tidlig saksavslutning vil kunne spare konsesjonsmyndigheten og alle andre involverte i slike saker for unødvendig saksbehandling og prosessmedvirkning. Det kommer tydelig frem av forslaget at veiledning og dialog vil være sentralt i en slik sak. *Statkraft* mener dette er avgjørende for at en slik bestemmelse skal ha ønsket virkning. Samtidig tror *Statkraft* at tidlig saksavslutning og tilhørende klageadgang vil kunne medføre mer omfattende saksbehandling enn i dag. Departementet omtaler dette som en teoretisk mulighet. Vi mener det er grunn til å tro at tiltakshavere som får saken sin avsluttet vil påklage vedtaket i håp om en omgjøring da dette ikke vil medføre kostnad for tiltakshaver og dermed heller ingen risiko. Dette vil kunne føre til større volum av klagesaker til behandling hos departementet og vil på den måten føre til en mer omfattende saksbehandling samlet sett for NVE og departementet.

Statkraft er likevel positive til forslaget om innføring av en hjemmel for tidlig saksavslutning og mener dette vil skape et incentiv for utvikling av gode prosjekter fra start som vil kunne bidra til å frigjøre ressurser for konsesjonsmyndigheten.»

Statsforvalteren i Innlandet mener at tiltak som av samfunnssikkerhetsmessige hensyn ikke kan realiseres, bør inn som et eget kriterium for tidlig avslag.

Landssammenslutninga av Vasskraftkommunar er enig i at det bør stilles krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt knyttet til både bokstav b og d.

Hafslund mener, med støtte fra *Eidsiva Vekst*, at verneplan for vassdrag ikke bør nevnes under bokstav b. De viser til at det er lite sannsynlig at vind- og solkraftprosjekter vil påvirke vanntilnyttede naturverdier, og at inngrep i vernede vassdrag er regulert i vannressursloven. I tillegg mener de at bokstav c ikke bør favne for vidt, og viser til at naturfare vil kunne belyses gjennom en konsekvensutredning. Videre fremholder de at beslutning etter bokstav d bare bør finne sted dersom det er sikkert at de negative virkningene ikke kan reduseres tilstrekkelig med avbøtende tiltak.

Solenergiklyngen mener at det bør vurderes om den skisserte lovteksten i bokstav d bør justeres for å tydeliggjøre effekten av avbøtende tiltak. Det bør gis veiledning om hva som typisk vil regnes som å medføre vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk, og det bør vurderes å forskriftsfeste krav om dialogmøte mellom tiltaks-haver og konsesjonsmyndighet i forkant av et mulig vedtak om tidlig saksavslutning.

SFE Produksjon anbefaler en omformulering av bokstav c og d, som åpner for å pålegge en avgrenset konsekvensutredning knyttet til de to kriteriene før det blir tatt stilling til om utredningsprogram skal fastsettes. De mener også at det er behov for å klargjøre forskjellen mellom «natureskade» i bokstav c og «vesentlige negative virkninger for miljø» i bokstav d.

Advokatforeningen skriver følgende:

«Advokatforeningen er enig i at det er behov for en lovhjemmel som gir adgang til å avslutte konsesjonsprosessen dersom det allerede på meldingsstadiet er klart at prosjektet ikke vil kunne realiseres. Dagens praksis med enten å gjennomføre hele konsesjonsprosessen eller stille saken i bero, fremstår i noen tilfeller som uheldig.

Det klare utgangspunktet for konsesjonsprosesser etter energiloven er likevel etter Advokatforeningens syn at forvaltningen har en plikt til å realitetsbehandle søknader, og at saken på avgjørelsestidspunktet skal være så godt opplyst som mulig. En hjemmel til å avslutte saken allerede på meldingsstadiet, slik forslaget til ny § 2-1 tredje ledd legger opp til, bør derfor begrenses til de helt klare unntakstilfellene. Det sentrale i denne sammenheng er vilkåret i innledningen til bestemmelsen om at det må være « ... klart at søknad om konsesjon til tiltaket vil bli avslått ... » Advokatforeningen forutsetter at vilkåret er ment å praktiseres strengt, og på en slik måte at det ikke utelukkende legges vekt på hvordan prosjektet fremstår på meldingsstadiet. Det avgjørende må være at det allerede på dette stadiet må kunne konkluderes med at det ikke eksisterer forbedringspotensiale, modifikasjonsmuligheter, avbøtende tiltak eller andre forhold som kan medføre et positivt utfall av en senere konsesjonssøknad.

De øvrige vilkårene som listes opp i bokstav a-d, innsnevrer i prinsippet saksavslutningsadgangen ytterligere ved å stille krav om hvilke typer begrunnelser som kan tas i betraktning som grunnlag for å konkludere med at en kon-

sesjonssøknad « ... klart ... vil bli avslått ... » Alternativene fanger likevel trolig opp de tilfeller som i praksis vil kunne begrunne avslag på en konsesjonssøknad.

I denne forbindelse finner Advokatforeningen grunn til å bemerke at alternativet om at forslagsstiller er « ... tatt under konkursbehandling » i bokstav a, bør anvendes med varsomhet. En konkurs i det prosjektselskapet som har inngitt melding med forslag til utredningsprogram, trenger på ingen måte innebære at en senere konsesjon til tiltaket klart vil bli avslått. Prosjektet kan representere en verdi som konkursboet etter omstendighetene vil kunne realisere ved å overdra prosjektmaterialet mv til en ny part med tilstrekkelige ressurser til å realisere prosjektet. Dette eksempelet illustrerer for øvrig betydningen av det grunnleggende vilkåret i innledningen til § 2-1 tredje ledd.

Det er også grunn til å fremheve den presiseringen som foretas på side 38 i høringsnotatet, om at eksistensen av « ... vesentlige negative virkninger for miljø og annen arealbruk » i bokstav d ikke er tilstrekkelig til å gi adgang til tidlig saksavslutning. De fleste tiltak vil ha negative virkninger av denne karakter, og for noen tiltak vil de negative virkningene kunne være vesentlige. Dersom saken skal avsluttes allerede på meldingsstadiet, må det i tillegg kunne konkluderes med at det ikke kan tenkes fordeler ved tiltaket som oppveier de negative virkningene.

Disse eksemplene illustrerer for øvrig den selvstendige betydningen av det grunnleggende vilkåret i innledningen til den foreslåtte bestemmelsen i § 2-1 tredje ledd, og ikke minst betydningen av å anvende vilkåret på en restriktiv måte.»

Landbruksdirektoratet påpeker at det kan være hensiktsmessig å omtale eksempler på hva som menes med «annen arealbruk» i forarbeidene, herunder reindrift.

Sametinget mener at hjemmel for tidlig avslutning av saker som klart vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø og annen arealbruk er fornuftig, og uttaler videre:

«Samtidig mener Sametinget at terskel for når et tiltak kan ha vesentlige negative virkninger for annen arealbruk i samiske områder, ikke kan ligge der det er kvalifisert sannsynlighetsovervekt for menneskerettsbrudd, jf. strid med SP artikkel 27. Terskel for vesentlighetsgrad

må kunne vurderes annerledes og inntreffe tidligere enn når det foreligger er klart brudd på SP 27.

Videre mener Sametinget at ved vurderinger av vesentlighetsgrad for tiltak i Finnmark, skal Sametinget retningslinjer for endret bruk av utmark benyttes. Disse retningslinjene vil også kunne ha overføringsverdi for vurderingene som må gjøres også utenfor Finnmark.»

Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) skriver følgende:

«NRL er tilfreds med at det nå lovfestes en adgang til å formelt avslutte konsesjonsbehandlingen på et tidlig tidspunkt i konsesjonsprosessen i tilfeller der tiltak vil føre til vesentlige negative konsekvenser for muligheten til samisk kulturutøvelse. Det er viktig at tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap inngår i det faktiske grunnlaget som legges til grunn for tidlig avslag. NRL mener at saker som i dag er stilt i bero hos NVE må vurderes for tidlig avslag da det er svært belastende for de berørte i reindrifta at sakene er uavklarte.»

BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Norsk Friluftsliv, WWF Norge, Naturvernforbundet og Norges Jeger- og Fiskerforbund støtter innføring av hjemmel for tidlig saksavslutning, men mener at ordlyden i bokstav d bør spesifiseres, blant annet for å skape klarhet rundt når tidlig avslag bør utløses og gi mindre rom for skjønn. Det omforente forslaget til ny ordlyd lyder slik (sitert hentet fra sistnevntes høringsuttalelse):

«Den Norske Turistforening, WWF Norge, Naturvernforbundet, BirdLife Norge, Sabima, Norsk Friluftsliv og Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) er omforente om følgende kriterier for hjemmel til tidlig avslag som vi ønsker tatt inn i lovteksten:

- Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON) og områder med truede og utvalgte naturtyper
- Viktige leveområder og trekkområder for truede arter, herunder IBAs/KBAs
- Natur med særlig stor karbonopptak- og lagring
- Områder definert som nasjonalt og regionalt viktige friluftsområder»

Flere av de samme høringsinstansene (inkludert BirdLife Norge, Den Norske Turistforening,

Norsk Friluftsliv og WWF Norge) er også kritiske til kravet om kvalifisert sannsynlighetsovervekt, og stiller blant annet spørsmål om et slikt beviskrav vil være i strid med føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9. Det fremheves også at inngrepsfrie naturområder ofte overlapper med områder som representerer naturgrunnlaget for samisk kulturutøvelse. Den Norske Turistforening og Norsk Friluftsliv oppfordrer til å anvende tidlig avslag i tilfeller der konsesjon risikerer å medføre brudd på FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27. WWF Norge mener at hjemmel for tidlig avslag bør kunne gis hvis konsesjon vil bryte mot FN's prinsipper om fritt og informert forhåndssamtykke fra urfolk. Flere understreker også at inngrep i områder som omfattes av bokstav b i utgangspunktet ikke bør finne sted, og at terskelen for i det hele tatt å vurdere inngrep i slike områder må være høy for å unngå uthuling av vernet etter naturmangfoldloven og vassdragsvernet.

Zero fremhever at prosjekter som er i direkte konflikt med verneområder og natur av særlig høy verdi bør være aktuelt for tidlig avslag, og er opptatt av at områder som er i åpenbar konflikt med urfolks grunnleggende rettigheter ligger til grunn for tidlig saksavslutning.

Motvind Sørvest mener at hensynet til negative nabovirkninger som bomiljø, støy, helsekonsekvenser og reduserte eiendomsverdier bør fremgå av ordlyden i bokstav d. Videre mener organisasjonen at det bør åpnes for tidlig avslag dersom det tidligere er gitt avslag på en konsesjonssøknad i samme eller deler av området. *Motvind Norge* mener at departementet går for langt i forklaringen av hva «klart» og «vesentlige negative virkninger» innebærer. I tillegg fremhever de at hensynet til reindrift samt urfolks og minoriteters rettigheter bør henge svært høyt, og at vindkraft i reindriftsområder ikke bør bli bygget uten samtykke. For øvrig stiller de seg bak Motvind Sørvests innspill.

Motvind Vest mener at søknader bør ses i sammenheng og at sumvirkninger bør kunne danne grunnlag for tidlig saksavslutning. Søknader bør også ses i sammenheng med adgangen til å avvise kraftkrevende prosjekter og frigjøre kraft i stedet for å etablere ny kraftproduksjon. De mener at det bør åpnes for tidlig saksavslutning i naturområder når det ikke er direkte fare for forsyningssikkerheten, og at det må stilles strenge krav til at forsyningssikkerheten ikke svekkes av politiske beslutninger. Grensen for tidlig saksavslutning i samiske områder må ligge godt under faren for brudd på SP artikkel 27, og brudd på konsulta-

sjonsplikten må danne grunnlag for tidlig saksavslutning. De mener at kravet om kvalifisert sannsynlighetsovervekt bryter med føre-var-prinsippet, og foreslår at det i stedet stilles krav om klar sannsynlighetsovervekt for at fordelene overstiger ulempene ved vurderingen av om en konsekasjon skal avvises eller ikke.

Samfunnsbedriftene Energi mener at ordningen med tidlig saksavslutning må praktiseres strengt og etter en definert ramme. Vurderingen må hensynta om utbygger har finansiell styrke og forutsetninger til å gjennomføre utbyggingen, samt om tilsvarende anlegg er varslet flere steder. De mener også at det bør fastsettes en tydelig frist for tidlig saksavslutning.

Norges televisjon (NTV) mener at tiltakshavers villighet til å adressere de negative virkningene tiltaket vil ha for andre interessenter, bør være et moment i vurderingen etter bokstav d. De ber også om at ordet «arealbruk» erstattes med «bruk av areal og luftrom», og viser til at det er mange nasjonale aktører som bruker luftrommet til elektronisk kommunikasjon, herunder Forsvaret, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og telekomoperatørene.

4.3.2 Avvisning

Høringsinstansene som konkret har kommentert forslaget om ny hjemmel for avvisning, er i all hovedsak positive. Dette inkluderer *Distriktsenergi*, *Hydro Energi*, *Norsk Kjernekraft*, *Norske Reindriftsamers Landsforbund* og *Vestland fylkeskommune*.

Hydro Energi fremhever at det er viktig at en melding ikke kan avvises begrunnet med at meldingen inneholder feil eller mangler som kan rettes, og at forslagsstiller må gis anledning til å uttale seg før en sak avsluttes.

Norsk Kjernekraft mener at viktigheten av forvaltningens veiledningsplikt bør fremheves i forarbeidene, og at det er hensiktsmessig med en tett og løpende dialog mellom konsesjonsmyndigheten og konsesjonær for å avklare eventuelle spørsmål, misforståelser eller feil. I tillegg mener de at lovteksten bør presisere om avvisning stenger for å fremme ny melding på et senere tidspunkt.

Norske Reindriftsamers Landsforbund mener at meldinger i reindriftsområder som ikke inneholder en forpliktende beskrivelse som sikrer effektiv deltakelse fra reindriften i henhold til kravene i folkeretten, må betraktes som mangelfulle og avvises.

Småkraftforeninga mener at det må tas høyde for at det kan være nødvendig å gå flere runder

med myndighetene før melding eller søknad er kommet på et akseptabelt nivå. Videre mener de at det er uklart om avvisning innebærer at saken ikke kan fremmes på nytt av samme eller en annen tiltakshaver.

4.3.3 Søknadsfrist

En majoritet av høringsinstansene synes i utgangspunktet å være positive til å innføre en søknadsfrist i energiloven, men mange av disse mener at den foreslåtte fristlengden på to år er for kort. Dette gjelder *Aneo*, *BirdLife Norge*, *Den Norske Turistforening*, *Fornybar Norge*, *Eidsiva Energi*, *Hafslund*, *Lede*, *Lnett*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund*, *Norsk Friluftsliv*, *Samfunnsbedriftene Energi*, *Vestland fylkeskommune* og *WWF Norge*. Hovedbegrunnelsen er at det i noen saker er behov for å gjennomføre konsekvensutredninger over flere sesonger, blant annet for å fange opp sesongvariasjoner eller på grunn av ugunstige værforhold i enkeltår. *Naturvernforbundet* påpeker at det viktigste er at kvaliteten på konsekvensutredningen blir god nok til å belyse de faktiske virkningene av inngrepet. Flere av de forannevnte høringsinstansene foreslår at søknadsfristen endres til tre år.

Den Norske Turistforening, *Norsk Friluftsliv* og *WWF Norge* mener at det i tillegg bør formidles en forventning om at naturkartlegginger og konsekvensutredninger skal tas på alvor slik at beslutningsgrunnlaget er kunnskapsbasert og tillitsvekkende.

SFE Produksjon foreslår at det presiseres at tidsfristen forutsetter at utredningsprogrammet ikke pålegger undersøkelser med varighet utover to år.

Sametinget er positiv til en søknadsfrist, men påpeker at fristen ikke kan lede til at utredningene blir av dårligere kvalitet fordi tiltakshaver skynder seg for å overholde fristen.

Distriktsenergi, *Miljødirektoratet*, *Møre og Romsdal fylkeskommune*, *Norske Reindriftsamers Landsforbund*, *NTV* og *Småkraftforeninga* er positive til forslaget, uten merknader til den foreslåtte fristlengden.

Energeia mener at den foreslåtte regelen om at et tiltak må meldes på nytt dersom det ikke søkes om konsesjon innen to år etter fastsettelsen av utredningsprogram «i utgangspunktet [gir] mening, men kun dersom kravet til driftsmessig forsvarlig vurdering («DF») samtidig fjernes.» Dette utdypes slik:

«Det er Energeias oppfatning at kravet til DF ble innført for å kunne foreta en prioritering og

få ned arbeidsmengden i direktoratet («NVE»). Gjennom det nye forslaget vil NVE få de verktøyene for å kunne gjøre den nødvendige prioriteringen og avvise prosjekter slik det er foreslått.

Det har også vist seg at praksis på å svare ut kravet til DF varierer stort mellom de ulike regionale og lokale nettselskapene og delvis også de ulike avdelingene i Statnett. Forslaget til lovendring vil virke mye mer rettferdig og være en mer transparent prosess enn dagens ordning. Det kan også lett oppstå en situasjon hvor tiltakshaver har mottatt et fastsatt utredningsprogram, men ikke har anledning til å sende søknad fordi det ikke er gitt svar på om det er DF på alle nettnivåer. Det blir urimelig at tiltakshaver må starte helt på nytt som følge av at svar på DF ikke er gitt.»

Glitre Nett mener at fristbestemmelsen ikke bør gjelde nettselskap. Dette begrunnes slik:

«Det kan, etter forholdene, være gode grunner til at det tar lengre tid å utarbeide en konsesjonssøknad for nettanlegg over 15/50 km, f eks kan man være avhengig av forhold hos overliggende netteier. Det vil føre til mye byråkrati om enhver utsettelse av toårsfristen må omsøkes. Nettbransjen trenger et forenklet regelverk for å få opp farten i nettutbyggingen – ikke mer byråkrati.»

4.3.4 Unntak fra høring og kunngjøring av søknad

Miljødirektoratet støtter forslaget. *Glitre Nett* mener at man bør vurdere om «høringer kan utelates i enda flere saker enn de fast-track-tilfeller vi har i dag». Der det er stor grad av innbyggermedvirkning og samhandling med lokale myndigheter tidlig i konsesjonsprosessen, bør dette ifølge *Glitre Nett* være tilstrekkelig.

4.4 Departementets vurdering

4.4.1 Tidlig saksavslutning

Departementet opprettholder forslaget om å innføre en ny hjemmel i energiloven som åpner for at konsesjonsmyndigheten kan avslutte behandlingen av en melding med forslag til utredningsprogram. Formålet med lovforslaget er å effektivisere konsesjonsbehandlingen, ved å tilrettelegge for at saker om ikke-realiserbare prosjekter kan avsluttes så tidlig som mulig i konsesjonsproses-

sen. De nye reglene er også ment å sikre en mer transparent konsesjonsprosess for tiltakshavere og allmennheten.

Adgangen til å beslutte tidlig avslutning av en sak har i flere sammenhenger, blant annet av flere høringsinstanser, vært omtalt som en regel om «tidlig avslag». Departementet bruker begrepet «tidlig saksavslutning» i denne proposisjonen. For bedre å reflektere kronologien i konsesjonsprosessen, har departementet funnet det hensiktsmessig å bytte rekkefølgen på annet og tredje ledd i ny § 2-1, sammenliknet med forslaget i høringsnotatet.

For å sikre forutberegnelighet for tiltakshaver, fremhevet departementet i høringsnotatet nødvendigheten av å oppstille klare kriterier for tidlig saksavslutning, og at tiltakshaver gis veiledning og anledning til å uttale seg før en sak avsluttes allerede i meldingsfasen.

Hovedinntrykket fra høringen er at et overveiende flertall er positive til forslaget. Samtidig bekrefter høringen viktigheten av å oppstille objektive og forutsigbare kriterier for adgangen til å gi tidlig saksavslutning. Mange av høringsinstansene har fremhevet viktigheten av dialog og at det må være en høy terskel for å avslutte saken på et såpass tidlig tidspunkt i konsesjonsprosessen. Generelt gis det uttrykk for at disse hensynene er tilstrekkelig ivaretatt gjennom lovforslaget i høringsnotatet.

Sentralt i denne sammenheng er grunnvilkåret om at det må være «klart at søknaden om konsesjon til tiltaket vil bli avslått». Vilkåret innebærer blant annet at konsesjonsmyndigheten ikke utelukkende kan legge vekt på de faktiske forholdene slik de fremstår på meldingsstadiet. Tidlig saksavslutning forutsetter for eksempel at det ikke er potensial for å avhjelpe den aktuelle avslagsgrunnen i tilstrekkelig grad gjennom vilkår om avbøtende tiltak eller andre egnede begrensninger i konsesjonen.

Ordlyden «klart» innebærer et relativt strengt beviskrav (kvalifisert sannsynlighetsovervekt). Det må foreligge tilstrekkelig kunnskap på beslutningstidspunktet om de faktiske forholdene som kan begrunne et avslag. Dette innebærer for eksempel at behandlingen av en melding ikke kan avsluttes i medhold av annet ledd bokstav d begrunnet med ulemper som i vesentlig grad kan belyses gjennom en konsekvensutredning. Selv om det i de aller fleste saker vil være nødvendig å gjennomføre en konsekvensutredning før konsesjonsmyndigheten har tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å vurdere ulempene, kan konsesjonsmyndigheten i enkelte saker tenkes å besitte til-

strekkelig objektiv kunnskap til å kunne treffe en tidlig beslutning allerede på meldingsstadiet, for eksempel på grunn av generell kunnskap eller fordi det tidligere er utført konsekvensutredninger i samme område.

Enkelte høringsinstanser (*Motvind Norge, Motvind Vest, BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Norsk Friluftsliv og WWF Norge*) mener at det foreslåtte beviskravet er for strengt, og at kravet kan være i strid med føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9. Øvrige høringsparter som har uttalt seg om klarhetskravet, synes å støtte at det oppstilles et strengt beviskrav. Etter som en beslutning om tidlig saksavslutning skal treffes før konsekvensene av tiltaket er utredet, opprettholder departementet at et strengt beviskrav er nødvendig. Departementet er heller ikke enig i at beviskravet vil være i strid med føre-var-prinsippet. En eventuell beslutning om ikke å gi tidlig saksavslutning er en prosessledende avgjørelse som i seg selv ikke har noen virkning for naturmiljøet, fordi avgjørelsen kun betyr at tiltakshaver kan påbegynne arbeidet med å utrede prosjektets mulige konsekvenser og eventuelt søke om konsesjon.

Departementet finner heller ikke grunn til å åpne for at konsesjonsmyndigheten kan pålegge utredninger for å avdekke om vilkårene for tidlig saksavslutning er oppfylt. Dersom det er nødvendig å gjennomføre utredninger for å avgjøre om vilkårene for tidlig saksavslutning er oppfylt, bør saken i stedet følge vanlig saksbehandlingsløp ved at det fastsettes et utredningsprogram.

Når det gjelder høringsinnspillene knyttet til *bokstav b*, fremholdt departementet i høringsnotatet at en forutsetning for å anvende bestemmelsen er at tiltaket «kan innvirke på verneverdiene». Departementet er enig med *Statkraft Energi* i at det er hensiktsmessig at en slik forutsetning fremgår uttrykkelig av ordlyden, og justerer forslaget. Imidlertid er det uklart hvilken betydning begrepet «direkte» vil få i denne sammenheng, og et vilkår om «innvirkning på verneverdiene» vil etter departementets syn være tilstrekkelig. Videre mener departementet at bestemmelsen bør vise til vern av vassdrag.

Mange av høringsinnspillene knytter seg til alternativet i *bokstav d*, om tiltak som vil medføre vesentlige ulemper for miljø eller annen arealbruk. Av de fire alternativene, er det dette som i størst grad åpner for skjønnsmessige vurderinger. Som påpekt i høringsnotatet, vil svært mange energitiltak – også realiserbare prosjekter – medføre negative virkninger av ulik grad. Departementet ser likevel at visse tiltak, særlig innen

kraftproduksjon, kan innebære så sterke samlede negative virkninger for miljø eller annen arealbruk, at det allerede i tidlig fase er klart at tiltaket ikke har potensial for tilstrekkelig avbøtende tiltak og tiltakets fordeler ikke kan veie opp for ulempene. Etter departementets syn bør behandlingen av tiltaket i slike tilfeller kunne avsluttes tidlig i konsesjonsprosessen.

NVE har foreslått at betydningen av tiltakets nytte og avbøtende tiltak bør fremgå uttrykkelig av ordlyden i bokstav d. Departementet bemerker at disse forutsetningene fremgår av grunnvilkåret om at det må være klart at en eventuell konsesjonssøknad vil bli avslått, men departementet er likevel enig i at det av pedagogiske grunner kan være hensiktsmessig at ordlyden i alle fall gir uttrykk for forutsetningen om at ulempene må overstige nytten av tiltaket for at tidlig saksavslutning skal være aktuelt. Departementet har foreslått en mindre justering av forslaget ordlyd basert på dette. *NVEs* forslag om å legge til at ulempene «ikke kan reduseres tilstrekkelig ved avbøtende tiltak» tas ikke med i den justerte versjonen, fordi en slik forutsetning kan tenkes å være relevant for flere av alternativene i annet ledd og derfor dekkes bedre gjennom grunnvilkåret om at en eventuell søknad klart vil bli avslått.

Departementet mener videre at det å erstatte begrepet «virkninger» med «ulemper» vil gi bedre uttrykk for hva slags avveining bestemmelsen krever, og bedre sammenheng med øvrig tekst når nytte-begrepet også inkluderes i ordlyden.

Sametinget påpeker i relasjon til bokstav d at det bør være adgang til å beslutte tidlig avslutning i saker av betydning for samiske områder, uten at det er krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at tiltaket vil være i strid med SP artikkel 27. Departementet bemerker at det sentrale vurderingstemaet vil være om tiltaket samlet sett vil få vesentlige ulemper som ikke kan oppveies av fordelene, og om det er kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at konsesjonssøknaden av den grunn vil bli avslått. Innvirkning på samisk kulturutøvelse er ett av flere relevante tema i denne forbindelse. Tidlig saksavslutning forutsetter ikke nødvendigvis at tiltaket vil innebære et klart brudd på SP artikkel 27. Det er ikke nødvendig å foreta en rettslig avklaring etter SP artikkel 27 på meldingstidspunktet for å kunne benytte hjemmelen for tidlig saksavslutning, hvis vilkårene for å benytte hjemmelen er oppfylt. Forslaget er en prosessuell bestemmelse som åpner for å avslutte en sak på et tidlig stadium. Har man imidlertid på meldingstidspunktet tilstrekkelig kunnskap som tilsier at tiltaket kommer til å krenke SP artikkel

27, kan dette i seg selv gi grunnlag for tidlig saksavslutning.

I tillegg fremholder Sametinget at retningslinjer for endret bruk av utmark i Finnmark skal benyttes ved vurderinger etter bokstav d. Departementet bemerker at det i konsesjonsprosesser etter energiloven ikke treffes noen avgjørelse om endret bruk av utmark før det eventuelt treffes vedtak om tildeling av konsesjon. Retningslinjene skal derfor legges til grunn ved den ordinære konsesjonsbehandlingen av omsøkte tiltak i utmark i Finnmark. Flere av hensynene som nevnes i retningslinjene kan likevel være relevante ved vurderingen av tidlig saksavslutning.

Seks ulike miljøvern- og friluftsansjoner har fremmet et omforent forslag til en endring av ordlyden i bokstav d. Det foreslås at ordlyden om at tiltaket vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk, erstattes med en liste på fire punkter som omhandler visse typer naturområder. Departementet oppfatter uttalelsene dithen at organisasjonene også mener at det bør innføres en plikt til, eller en presumpsjon for, å beslutte tidlig saksavslutning dersom en sak faller innenfor en av de foreslåtte fire punktene.

Innledningsvis bemerker departementet at alle de fire punktene i utgangspunktet faller innenfor den foreslåtte ordlyden «miljø eller annen arealbruk». Etter departementets syn må ordlyden i bokstav d være vid nok til å kunne romme andre hensyn enn kun de fire som listes opp. Dette gjelder for eksempel hensynet til forsvars- og beredskapsinteresser, annen infrastruktur, reindrift m.m. Departementet fastholder derfor at det er nødvendig med en videre ordlyd enn det som foreslås av de seks organisasjonene, og at «miljø og annen arealbruk» er dekkende. I og med at effektivisering av konsesjonsprosessen er et av hovedmålene bak forslaget, og tiltakets virkninger ennå ikke er utredet på tidspunktet for en eventuell beslutning om tidlig saksavslutning, fastholder departementet at bestemmelsen bør være «kan»-regel.

Motvind Norge, Motvind Sørvest og Motvind Vest har fremholdt at nabovirkninger, sumvirkninger og virkninger for reindrift bør angis som relevante hensyn etter bokstav d. *Statsforvalteren i Innlandet* har foreslått et eget kriterium om tiltak som er i konflikt med samfunnsikkerhetsmessige hensyn. Departementet mener at alle de nevnte hensynene i tilstrekkelig grad dekkes av ordlyden «annen arealbruk». Når det gjelder *NTVs* innspill om bruk av luftrom, skal arealbegrepet forstås i vid forstand, slik at luftrommet over det aktuelle arealet også omfattes av bestemmelsen.

Den foreslåtte ordlyden i bokstav d innebærer også et vilkår om at ulempene må være «vesentlige». *Motvind Norge* og *Motvind Vest* mener at kravet er for strengt. Departementet bemerker at vesentlighetskravet må ses i sammenheng med at lovforslaget åpner for at saker kan avsluttes før det er gjennomført konsekvensutredninger. Hvis vesentligheten (betydningen) av ulempene er begrenset, bør tiltaket etter departementets syn utredes og konsesjonsbehandles på vanlig måte. Departementet opprettholder derfor forslaget om et vesentlighetskrav i bokstav d.

SFE Produksjon har etterlyst en klargjøring av forskjellen mellom begrepet «naturskade» i bokstav c og «vesentlige negative virkninger for miljø» i bokstav d. Naturskadebegrepet i bokstav c relaterer seg til skader på mennesker, eiendom, infrastruktur o.l. som direkte skyldes naturulykker som for eksempel flom eller skred, se definisjonen som benyttes i naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd. Miljøalternativet i bokstav d henviser til skader og ulemper som tiltaket påfører naturen og de ytre omgivelsene.

Når det gjelder risikoen for økt mengde klagesaker hos departementet, bemerker departementet at alternativet til å beslutte tidlig saksavslutning er at saken må gjennom en ordinær konsesjonsbehandling. Sannsynligheten for at et senere konsesjonsvedtak blir påklaget, er tilsvarende stor. Overprøving av et vedtak om tidlig saksavslutning antas å være mindre omfattende enn overprøving av et konsesjonsvedtak i samme sak. Derfor legger departementet til grunn at det kun er i saker der klageinstansen omgjør underinstansens beslutning om tidlig saksavslutning, at antallet klagesaker står i fare for å øke. Departementet vurderer imidlertid at slike omgjøring vil være sjeldne, og at den nye regelen i annet ledd sannsynligvis vil redusere den totale tidsbruken på klagesaker.

Bestemmelsen om tidlig saksavslutning er kun relevant for tiltak som er meldepliktige etter eksisterende regler i plan- og bygningsloven med forskrift om konsekvensutredninger. Dette følger av sammenhengen med plan- og bygningslovens regler, jf. forslaget § 2-1 første ledd som viser til tiltak som «omfattes av kravet til melding med forslag til utredningsprogram etter plan- og bygningsloven kapittel 14». Departementet har ikke foreslått endringer i nevnte regelverk, og lovforslaget innebærer dermed ingen utvidelse av hvilke tiltak som er meldepliktige. Formålet med henvisningen i første ledd er blant annet å tydeliggjøre at reglene om hvilke energitiltak som krever melding, og hvilke krav som stilles til meldinger, følger av annet regelverk.

Den nye hjemmelen for tidlig saksavslutning vil være aktuell å benytte på alle meldepliktige tiltak uavhengig av anleggstype, herunder nettanlegg. Dersom konsesjonsmyndigheten for eksempel mottar en melding om et produksjonsanlegg med tilhørende nettanlegg, og det er aktuelt å avslutte behandlingen av produksjonsanlegget, er det etter departementets syn nødvendig at hjemmelen kan benyttes for hele prosjektet, inkludert nettanleggene.

Departementet har vurdert øvrige mottatte innspill uten å ha funnet at disse gir grunnlag for å justere departementets forslag.

4.4.2 Avvisning

Departementet opprettholder forslaget om å innføre en bestemmelse om avvisning av meldinger og søknader som inneholder feil og mangler i ny § 2-3. Avvisning innebærer at behandlingen av saken avsluttes uten at sakens realitet blir avgjort. Forslagene er ment å tilrettelegge for at mangelfulle prosjekter kan avsluttes så tidlig som mulig i konsesjonsprosessen, som kan frigjøre ressurser til raskere konsesjonsbehandling av komplette søknader om realiserbare prosjekter.

Feil eller mangel ved en melding eller en søknad foreligger hvis vilkårene for å behandle den ikke er til stede. Departementet viser til eksempler angitt i spesialmerknadene til bestemmelsen i punkt 13. Som nevnt i høringsnotatet, må regelen ses i sammenheng med veiledningsplikten etter forvaltningsloven § 11. Det innebærer blant annet at konsesjonsmyndigheten skal gi tiltakshaver nødvendig veiledning og sette en rimelig frist for retting. Foreligger det et rimelig behov for flere omganger med veiledning, kan konsesjonsmyndigheten også utsette rettefristen.

Et vedtak om avvisning er ikke til hinder for at tiltakshaver kan starte konsesjonsprosessen på nytt på et senere tidspunkt. Departementet kan ikke se at det er nødvendig at dette fremgår av ordlyden. Rettsvirkningene av avvisning er beskrevet nærmere i spesialmerknadene til bestemmelsen, se punkt 13.

4.4.3 Søknadsfrist

Departementet opprettholder forslaget om å innføre en frist for å søke om konsesjon der det er fastsatt utredningsprogram. Liknende bestemmelse finnes i havenergilovforskrifta § 2d tredje ledd siste punktum. En søknadsfrist vil etter departementets syn bidra til en mer effektiv gjennomføring av påbegynte saker, og sikre all-

mennheten og berørte interesser større forutsigbarhet om prosjektets fremdrift. Et langt tidsforløp mellom fastsettelsen av utredningsprogram og søknadstidspunkt kan utløse behov for tilleggsutredninger, og det er lite effektivt om det må gjennomføres flere runder med konsekvensutredninger med påfølgende justering av søknaden, nye høringer og så videre.

I lys av mottatte høringsinnspill, justeres imidlertid forslaget slik at fristens lengde endres fra to til tre år. Bakgrunnen for endringen er tilbakemeldingene om at en toårsfrist i flere tilfeller vil være for knapp. I mange saker bør konsekvensutredninger gjennomføres over en lengre periode enn ett til to år, for eksempel for å fange opp sesongvariasjoner eller på grunn av ugunstige værforhold i enkeltår.

Departementet forutsetter for øvrig at det vil være kurant å få innvilget en rimelig fristutsettelse dersom tiltakshaver har et legitimt behov for en lengre frist på grunn av forhold tiltakshaver ikke kan klandres for. Dette er for eksempel aktuelt hvis feltundersøkelsene som kreves i henhold til det fastsatte utredningsprogrammet bør gjennomføres over flere år, eller på grunn av manglende nødvendige avklaringer fra en tredjepart. Formålet med fristen er å sikre at tiltakshaver igangsetter arbeidet med konsekvensutredningen innen rimelig tid etter fastsettelsen av utredningsprogrammet, og sørger for rimelig fremdrift i utredningsarbeidet. Fristen skal altså ikke gå på bekostning av kvaliteten på konsekvensutredningene.

Bestemmelsen er teknologinøytral. Når det ses hen til tiltakshavers mulighet for å søke om fristutsettelse, uten at konsesjonsmyndigheten pålegges noen begrensning knyttet til hvor lange eventuelle fristutsettelser kan være, kan ikke departementet se at det er nødvendig å gjøre unntak for nettselskap. Behovet for rimelig fremdrift i nettsaker tilsier tvert imot at fristen bør gjelde også i slike saker. Behovet for å vurdere om tidsforløpet tilsier endringer i utredningsprogrammet, gjør seg også gjeldende i nettsaker.

Departementet har vurdert øvrige innspill uten å ha funnet at det er grunnlag for å justere departementets forslag.

4.4.4 Unntak fra høring og kunngjøring av søknad

Departementet opprettholder forslaget om at høring og kunngjøring kan unnlates der det er «klart at søknaden vil bli avslått». Som nevnt i høringsnotatet, åpner allerede dagens ordlyd i energiloven § 2-1 sjette ledd siste punktum, og

syvende ledd tredje punktum, isolert sett for å unnta kunngjøring og høring av søknader som åpenbart vil få avslag. På grunn av KU-forskriften § 26 første og annet ledd finner departementet at det likevel er nødvendig at regelen fremgår uttrykkelig i energiloven. Regelen innebærer blant annet at unntak fra høring kan besluttes selv om søknaden gjelder et tiltak nevnt i KU-forskriften vedlegg I. En liknende bestemmelse finnes i vannressursloven § 24 annet ledd bokstav c.

For øvrig viser departementet til redegjørelsen av gjeldende rett under punkt 4.1, om at

energiloven allerede åpner for «tidlig saksavslutning» av en konsesjonssøknad i den forstand at prosjekter som åpenbart ikke vil få konsesjon, kan avslås med en kortfattet begrunnelse og uten tidkrevende saksbehandlingsskritt som befaringer, lønnsomhetsberegninger m.m. Disse virkemidlene, sammenholdt med det nye unntaket fra høring og kunngjøring, åpner for at søknader om urealistiske prosjekter kan behandles effektivt og uten unødvendig tidsbruk.

5 Områdekonsesjonærens henteplikt

5.1 Gjeldende rett

Anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi, kan ikke bygges, eies eller drives uten konsesjon, jf. energiloven § 3-1 første ledd. Høyspente nettanlegg for tilknytning av produksjon krever i utgangspunktet konsesjon etter energiloven § 3-1, og nødvendigjør dermed egen konsesjonssøknad fra kraftprodusenten. I dag tar konsesjonsmyndigheten hensyn til og vurderer konsekvensene av nettanlegget i forbindelse med konsesjonsbehandlingen av produksjonsanlegget. Nettilknytningen kan være konsesjonspliktig etter energiloven selv om produksjonsanlegget ikke er konsesjonspliktig.

Etter energiloven § 3-2 kan det innen et geografisk avgrenset område gis en generell konsesjon til å bygge, eie og drive anlegg for fordeling av elektrisk energi, kalt områdekonsesjon. Områdekonsesjon gis for fordelingsanlegg med nominell spenning fra 230 V og opp til og med 22 kV, jf. energilovforskriften § 3-3, jf. energiloven § 3-2. Etter energilovforskriften § 3-3 annet ledd kan områdekonsesjon også gis for kablede anlegg og utvidelser i bestående transformator- og koplingsstasjoner, med nominell spenning opp til og med 132 kV, forutsatt at disse ligger innenfor et avgrenset område med et betydelig bymessig preg. Dette omtales som «utvidet områdekonsesjon».

Den som har områdekonsesjon etter § 3-2, har etter energiloven § 3-3 en plikt til å levere elektrisk energi til alle kunder innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for. Bestemmelsen i § 3-3 inneholder også en tilknytnings- og investeringsplikt. Dette omtales ofte som områdekonsesjonærens leveringsplikt. Områdekonsesjonærens leveringsplikt er nærmere regulert i NEM-forskriften § 3-1. Leveringsplikten i distribusjonsnettet innebærer en plikt for områdekonsesjonæren til å bygge nett helt frem til uttaks-kunder som tilknyttes nett opp til og med 22 kV.

Tilknytningsplikten for uttaks-kunder som ikke tilknyttes i medhold av områdekonsesjonen, reguleres av energiloven § 3-4. Tilknytningsplikten etter § 3-4 gjelder for alle som har anleggskonse-

sjon etter § 3-1 for nettanlegg, og supplerer dermed områdekonsesjonærens tilknytningsplikt etter § 3-3. Anleggskonsesjonærenes plikt til å tilknytte uttaks-kunder er nærmere regulert i NEM-forskriften § 3-2.

Tilknytningsplikten for produksjon reguleres av energiloven § 3-4 a. Bestemmelsen omfatter både anleggs- og områdekonsesjonærer, og gjelder på alle spenningsnivå. Tilknytningsplikten for produksjon er nærmere regulert i NEM-forskriften § 3-3. For produksjon medfører ikke tilknytningsplikten en plikt for anleggskonsesjonæren til å bygge seg frem til produsenten, i motsetning til områdekonsesjonærens leveringsplikt for uttaks-kunder. Tilknytningsplikten innebærer en plikt til å knytte til, og om nødvendig omsøke og investere i nye nettanlegg. Tilknytningsplikten gjelder kun til eksisterende nett «hvor produksjonsanlegget mest rasjonelt kan tilknyttes», jf. NEM-forskriften § 3-3 første ledd første punktum. En produsent som ønsker tilknytning, må altså selv bygge seg frem til eksisterende punkt i nettet, med mindre områdekonsesjonæren velger å påta seg oppgaven med å bygge nettanlegg frem til produsenten.

Områdekonsesjonærens adgang og plikt til å fastsette og kreve inn anleggsbidrag reguleres i dag av forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om tariffer og rapporteringsplikt for omsetningskonsesjonærer kapittel 16. I samme forskrift § 17-1 reguleres beregning av tariff for produksjonsrelaterte nettanlegg.

5.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å innføre en plikt for områdekonsesjonærer for tilknytning av produksjon som tilknyttes nett opp til og med 22 kV. Departementet foreslo å omtale denneplikten som «områdekonsesjonærens henteplikt». Departementet foreslo at henteplikten skulle tas inn som et nytt annet ledd i energiloven § 3-4 a. Områdekonsesjonærer ville med departementets forslag kun ha henteplikt for ny produksjon som tilknyttes nett opp til og med 22 kV. Dette gjaldt også for områdekonsesjonærer som har utvidet

områdekonsesjon etter energilovforskriften § 3-3 annet ledd.

Etter forslaget ville områdekonsesjonæren få en plikt til å bygge nettanlegg frem til et hensiktsmessig grensesnitt ved nye produksjonsanlegg, tilsvarende områdekonsesjonærens leveringsplikt for uttakskunder. Departementets forslag til selve henteplikten var utformet teknologinøytralt, og ville i utgangspunktet gjelde likt for alle typer produksjonsformer. Hvilket tilknytningspunkt som er hensiktsmessig, ville imidlertid kunne variere ut fra produksjonsformen.

Departementet viste til at ledningene som tilknytter kraftverk til nett opp og til med 22 kV, i all hovedsak er korte jordkabler. Det store flertallet av anleggskonsesjoner gitt til 22 kV-nettilknytninger av vannkraftverk i 2023 var, ifølge tall fra NVE, under 500 meter lange, med en medianlengde på 200 meter. Det fantes imidlertid også eksempler på at slike ledninger kunne være flere kilometer lange.

I høringsnotatet viste departementet til at enkelte områdekonsesjonærer allerede tilbyr å bygge seg helt frem til produksjonsanlegget, men at denne praksisen varierer mellom områdekonsesjonærer. Dette hadde sammenheng med at tilknytningsplikten ikke innebærer en plikt, men heller ikke et forbud, mot å bygge nettanlegg helt frem til kunden. Departementets forslag ville medføre at produsenter ble behandlet likt av sitt lokale nettselskap, uavhengig av hvor i landet produksjonsanlegget befant seg.

Departementets forslag var avgrenset til nye produksjonsanlegg som kunne kobles til nett opp til og med 22 kV. Der det ville være mest rasjonelt med tilknytning i regional- og transmisjonsnettet, ville det fortsatt være den enkelte produsentens ansvar å sørge for nettanlegg fra produksjonsanlegget til det punkt i nettet som nettselskapet anviser, jf. Ot.prp. nr. 62 (2008–2009) s. 34.

Departementet foreslo å utvide adgangen til å gi dispensasjon for tilknytnings- og investeringsplikten til også å gjelde områdekonsesjonærens henteplikt.

Endringsforslaget ville medføre en økt arbeidsmengde for områdekonsesjonærene. Departementet forutsatte i høringsnotatet at det i utgangspunktet ville være mulig at produsentene dekket de fulle investeringskostnadene, kostnadene ved drift og vedlikehold, samt fremtidige reinvesteringer uten å belaste nettselskapets øvrige kunder.

Departementet antok at endringsforslaget kunne føre til en økning i antallet klagesaker om fastsetting av anleggsbidrag. Departementet

antok også at endringsforslaget ville kunne føre til en økning i antallet uenighetssaker i medhold av områdekonsesjonens foreleggsvilkår.

Som følge av endringsforslaget, ville det også kunne bli aktuelt for områdekonsesjonærene å etablere anlegg som ikke anses for å være «anlegg for fordeling» av elektrisk energi i forbindelse med tilknytningen av nye produksjonsanlegg. Dette ville hovedsakelig gjelde produksjonsledninger. For å unngå tvil om at områdekonsesjonen også omfattet de nødvendige rettighetene til å etablere denne typen anlegg, foreslo departementet derfor et nytt annet ledd i energiloven § 3-2 som presiserer at områdekonsesjonen også omfatter de nødvendige elektriske anleggene som områdekonsesjonæren etablerer i forbindelse med å oppfylle henteplikten etter § 3-4 a annet ledd.

Departementet foreslo også en presisering i § 1-4 om at § 3-4 a ikke gjelder for statens anlegg. Det følger av § 1-4 at blant annet §§ 3-3 og 3-4 i energiloven ikke gjelder for statens anlegg. Bestemmelsen ble ikke oppdatert i forbindelse med at tilknytningsplikten til produksjonsanlegg ble skilt ut i ny § 3-4 a.

5.3 Høringsinstansenes syn

5.3.1 Overordnede synspunkter

Mange av høringsinstansene støtter departementets forslag til innføring av en plikt for områdekonsesjonærene til å bygge seg helt frem til nye produksjonsanlegg som kan tilknyttes nett opp til og med 22 kV. Dette omfatter *Bane NOR*, *Kraftfylka*, *Lede*, *Linja*, *Lnett*, *LO*, *LVK*, *Miljødirektoratet*, *NVE*, *Nye Veier*, *OVF*, *Statkraft Energi* og *Tensio*. *NHO* uttaler at forslaget om innføring av henteplikt vil bidra til raskere prosesser i søknads- og konsesjonsbehandlingen. *Norsk Hydro* støtter departementets forslag, og mener innføringen av henteplikt vil bidra til å fjerne en barriere for mindre prosjekter. Også *Solenergiklyngen* uttaler at forslaget vil bidra til å fjerne en barriere for utbygging av mindre solkraftverk.

Småkraftforeninga uttrykker sterk støtte til departementets forslag om innføring av henteplikt, og mener forslaget trolig vil bidra til at flere konsesjoner blir realisert. *Småkraftforeninga* mener også at en særlig positiv konsekvens av forslaget er at NVE ikke lenger skal godkjenne detaljplaner for bygging og drift av nettilknytningen. *Småkraftforeninga* trekker også frem at man med departementets forslag vil unngå forsinkelser i fremdriften til prosjekter der tiltaks-

haver må søke om egen anleggskonsesjon for nettilknytningen fordi man ikke får en avtale med den lokale områdekonsesjonæren.

Fornybar Norge mener forslaget om innføring av henteplikt er positivt, slik at nettselskapene kan bruke sin ekspertise på nettdrift og netteierskap. Fornybar Norge mener også at det kan være fordelaktig at én aktør har ansvaret for planlegging og bygging av nettanlegg opp til og med 22 kV. Dette poenget trekkes også frem av *Elvia* og *Statkraft Energi*. *Samfunnsbedriftene Energi* støtter også forslaget, og mener det er en positiv utvikling og vil føre til en ryddigere struktur dersom forslaget reduserer antall aktører som ikke er nettselskap som vil eie og drive nettanlegg.

Hafslund er positiv til at flere tiltak, slik som henteplikt, kan gjøres innenfor områdekonsesjonen, og legger til grunn at forslaget «vil gi noe effektivisering, samtidig som den legger ytterligere ansvar til nettselskapene».

BKK uttaler at forslaget har mange positive sider ved seg, blant annet raskere tilknytning for kunden og redusert saksmengde for NVE. *BKK* viser også til at det er vesentlig at grunneiere, naboer og øvrige interessenter får presentert et helhetlig inntrykk av sumvirkningene av nye energiprojekter med nettilknytning, også dersom nettilknytningen realiseres gjennom områdekonsesjon.

Både *BKK* og *Samfunnsbedriftene Energi* fremhever at det er positivt at nettselskapene får adgang til å søke dispensasjon fra henteplikten dersom tiltaket ikke vurderes for å være samfunnsmessig rasjonelt. *Elvia* er imidlertid usikre på om forslaget om at nettselskapene skal søke om fritak fra henteplikten «er å oppfatte som at nettselskapene skal gjøre en vurdering, ikke bare av kostnadene ved nettiltaket og/eller for strømmenettet, men også at den totale nytteverdien for samfunnet av å få mer produksjon inn i nettet. I så fall vil vi bemerke at nettselskapene ikke har innsikt i den totale nytteverdien ved ny produksjon, ei heller har vi kompetansen til å utføre slike analyser. Dette er en kompetanse som konsesjonsmyndighetene besitter og bør være en oppgave som utføres av NVE. Dersom nettselskapene skal forventes å utføre slike analyser og vurderinger må det som et minimum være klare kriterier fra NVE på hva og hvilke tilfeller som skal gi grunnlag for å søke om fritak.»

Enkelte av høringsinstansene er positive til departementets forslag om henteplikt under forutsetning om at henteplikten kun gjelder på spenningsnivå opp til og med 22 kV. Dette omfatter *Aneo*, *Distriktsenergi* og *TrønderEnergi*.

Også *RME* støtter departementets forslag på et overordnet nivå, og mener det er fornuftig at plikten kun gjelder for nettanlegg med nominell spenning opp til og med 22 kV. *RME* mener imidlertid at begrepet «henteplikt» er misvisende, ettersom departementets forslag kun omfatter en plikt til å bygge, eie og drive nettanlegg frem til produsentens anlegg for produksjon av elektrisk energi, og til å sørge for at innmating fra produsenten er driftsmessig forsvarlig. *RME* viser til at det ikke er lagt opp til at henteplikten faktisk inneholder en plikt til å hente eller motta elektrisk energi fra produsentene, og mener plikten med fordel heller burde vært omtalt som en utvidet tilknytningsplikt, plikt til å bygge nettanlegg helt frem til kunde eller liknende. *RME* legger også til grunn at kravet om å oppfylle henteplikten ikke kan bety at nettselskapene må begynne byggingen av nettanlegg for å tilknytte produsenten før produsenten har fått nødvendige konsesjoner og tillatelser fra offentlige myndigheter.

Norsk Hydro og *OVF* trekker frem at det er positivt at kraftverksutbyggere fortsatt kan velge å søke om egen anleggskonsesjon for nettilknytningen dersom det er ønskelig, og at dette vil gi en større fleksibilitet i utviklingen av prosjekter.

SFE Produksjon mener forslaget fremstår som godt, men påpeker samtidig at innføringen av en slik henteplikt medfører en rekke problemstillinger som enten må klargjøres eller reguleres. *SFE Produksjon* mener blant annet at henteplikten ikke må fremme suboptimale systemløsninger der det blir valgt driftsspenning på 22 kV fremfor høyere spenningsnivå ved design av produksjonsanlegg utelukkende av hensyn til å utnytte områdekonsesjonærens henteplikt. *SFE Produksjon* peker også på at henteplikten vil medføre økt arbeidsmengde for områdekonsesjonærer knyttet til prosjektering, bygging, drift og eierforhold av nettanlegg.

Vestland fylkeskommune mener forslaget vil øke arbeidsmengden for områdekonsesjonæren, men vil føre til færre konsesjonssaker ettersom tiltakene da kan gjennomføres innenfor områdekonsesjonen. Videre viser *Vestland fylkeskommune* til at områdekonsesjonærene er profesjonelle nettutbyggere, som sikrer valg av gode nettløsninger.

Enkelte av høringsinstansene, slik som *Motvind Norge*, støtter ikke departementets forslag. Videre mener *Energeia* at forslaget kun er hensiktsmessig dersom kravet til å vurdere driftsmessig forsvarlighet fjernes, og områdekonsesjonærene får klare frister for å utrede henteplikten, søke om nettilknytning og beregne

anleggsbidrag. Energeia ber om at det foreslås overgangsregler fra dagens praksis til ny praksis i lovforslaget.

5.3.2 Grensesnittet for områdekonsesjonærens plikt

Flere av høringsinstansene peker på behovet for å klargjøre hvor langt områdekonsesjonærens henteplikt skal rekke. RME forstår departementets forslag til at intensjonen med lovendringen er at områdekonsesjonær skal få en plikt til å bygge nett helt frem til produsent, med mindre produsenten selv søker om og får innvilget konsesjon for slike nettanlegg. I forbindelse med hva som er et «hensiktsmessig grensesnitt ved kunden», uttaler RME følgende:

«RME mener departementet bør søke å presisere pliktens rekkevidde, slik at det – i første omgang – ikke er opp til områdekonsesjonærene selv å avgjøre hva plikten innebærer. Slik RME ser det, bør henteplikten innrettes slik at det ikke er behov for nettanlegg for fordeling eller overføring av elektrisk energi mellom produsentens sitt anlegg for produksjon av elektrisk energi og områdekonsesjonærens anlegg for overføring eller fordeling av elektrisk energi. Det betyr at henteplikten bør gjelde frem til anlegget for produksjon av elektrisk energi.»

RME mener videre at det bør gis nærmere føringer i forskrift om hva som er et «hensiktsmessig grensesnitt ved kunden». RME understreker også at innføringen av henteplikt og kravet om «hensiktsmessig grensesnitt» ikke bør stenge for at områdekonsesjonær og produsent avtaler et annet eiermessig skille dersom begge parter ønsker det. RME viser til at deres praksis for leveringsplikt er at nettselskap og uttakskunde kan avtale et annet eiermessig skille enn «klemme på husvegg eller innføring gjennom grunnmur» dersom begge parter ønsker det, og mener det bør være adgang for tilsvarende avtalefrihet etter henteplikten. NVE uttaler også at det kan være fornuftig å angi et fysisk punkt som normalt vil være det hensiktsmessige grensesnittet ved kunden i forskrift, men at dette kan fravikes gjennom avtale mellom områdekonsesjonær og produsent.

Norsk Hydro viser til omtalen i høringsnotatet om grensesnittet for henteplikten for solkraftverk. Norsk Hydro peker på at transformator, bryter og vekselretteranlegg normalt vil være konsesjonspliktige høyspente anlegg, og forutsetter at NVE

fortsatt vil måtte behandle anleggskonsesjons-søknader for disse høyspente anleggene. *Småkraftforeninga* forutsetter at det må gis en egen anleggskonsesjon til de høyspente komponentene inne i kraftverket, som generator og transformator, og at områdekonsesjonen dekker frem til skillebryteren. *Solenergiklyngen* forstår departementets forslag slik at tiltakshaver ikke vil trenge en egen anleggskonsesjon for å bygge, eie og drive høyspente anlegg, men at disse kan etableres under områdekonsesjonen. *Glitre Nett* påpeker også at det vil være høyspentanlegg inne hos kunden som det ikke er naturlig at nettselskapet eier.

SFE Produksjon forstår høringsforslaget slik at nettselskapene vil pålegges å eie og drive produksjonsanlegg på spenningsnivå opp til og med 22 kV. SFE Produksjon mener det ikke er ønskelig at områdekonsesjonær skal eie og drive det interne 22 kV-nettet i et vindkraftverk frem til de enkelte vindturbinene, ettersom dette er et produksjonsanlegg som kraftverkseier selv ønsker å ha kontroll over. SFE Produksjon foreslår derfor at henteplikten ikke skal omfatte interne produksjonsanlegg bak tilknytningspunkt eller innmatingspunkt.

5.3.3 Avgrensningen til nye anlegg

Enkelte av høringsinstansene har problematisert hvilke produksjonsanlegg den foreslåtte henteplikten skal gjelde for. RME støtter departementets forslag om at henteplikten bare skal gjelde for nye produksjonsanlegg. RME mener imidlertid at departementets forslag åpner opp for at enhver ny konsesjon på et eksisterende anlegg, herunder konsesjoner til endring av et konsesjons-gitt produksjonsanlegg og fornyelser av eksisterende konsesjoner, som gis etter at lovendringen trer i kraft, vil være å anse som nye anlegg. RME stiller spørsmål ved om dette er et bevisst ønske fra departementet, og mener det i så fall bør vurderes nærmere hvordan ansvars- og eierforholdene til eksisterende nettanlegg skal avklares.

Glitre Nett uttaler at de er sterkt imot departementets forslag dersom forslaget innebærer at nettselskapene tvinges til å ta over gamle produksjonsradialer som ikke oppfyller nettselskapenes standarder. *Å Energi* mener at forslaget må avgrenses til nye tilknytninger. Dersom henteplikten også skal gjelde for eksisterende kraftproduksjon, mener *Å Energi* at det må stilles krav om at nettanleggene som overdras til områdekonsesjonæren tilfredsstiller de tekniske kravene til nettselskapet, og at kostnadene ved eventuelle oppgraderinger må bekostes av kraftprodusenten.

5.3.4 Kostnadsdekning

Flere høringsinstanser, slik som *BKK*, *Distriktsenergi*, *Fornybar Norge* og *Samfunnsbedriftene Energi* er enig i departementets forutsetning om at produsentene skal dekke de fulle investeringskostnadene, kostnadene ved drift og vedlikehold, samt fremtidige reinvesteringskostnader av nettilknytningen uten å belaste nettselskapets øvrige kunder. *Lede* uttaler at det er viktig at produsentene betaler en rimelig andel av strømmnettets kostnader. *Statkraft Energi* påpeker at det er viktig at praksis for anleggsbidrag i forbindelse med gjennomføringen av forslaget er i henhold til eksisterende regler for anleggsbidrag.

Tensio vurderer at gjeldende regler om produksjonsrelatert tariff og anleggsbidrag for nyinvesteringer vil forhindre at kostnader lempes over på nettfellesskapet eller at likviditeten til nettselskapet svekkes. Ved reinvesteringer vil henteplikten under gitte omstendigheter kunne påføre nettfellesskapet og nettselskapet kostnader og ulemper.

Enkelte av høringsinstansene tar opp behovet for endringer i dagens regelverk for kostnadsdekning gjennom anleggsbidrag og tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. *BKK* og *Fornybar Norge* tar opp behovet for å kunne standardisere tariffen for slike anlegg. *Glitre Nett* støtter kun departementets forslag om henteplikt dersom tariffing for produksjonsrelaterte nettanlegg i høyspent distribusjonsnett avvikles og erstattes med ordinære regler om anleggsbidrag. *Lnett* mener det er nødvendig å gjennomgå reglene om anleggsbidrag og tariffing av produksjonsrelaterte nettanlegg i forbindelse med forslaget om å innføre henteplikt, herunder hvordan produsentene skal dekke investerings- og reinvesteringskostnadene.

RME mener anleggsbidragsreglene i kombinasjon med at henteplikten utløses «på forespørsel», i de fleste tilfeller vil gi gode nok prissignaler til at den som har konsesjon for et produksjonsanlegg kan ta en opplyst beslutning om hvorvidt de vil utnytte seg av områdekonsesjonærens henteplikt, eller ikke. *RME* støtter også departementets forutsetning om at kostnadene knyttet til henteplikten skal dekkes av produsentene, og uttaler følgende om kostnadsdekning etter dagens regelverk:

«*RME* fremhever imidlertid at tariff for produksjonsrelatert nettanlegg medfører at produsent(e) som er tilknyttet et nettanlegg som er rettmessig klassifisert som produksjonsrelatert, vil måtte dekke alle kostnadene

knyttet til dette nettanlegget. Det betyr at alle kostnadene, herunder kostnader for en eventuell overdimensjonering, vil dekkes av produsent(e) gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, og ikke av nettselskapets øvrige kunder (kundefellesskapet) gjennom en økning i nettleien. Dette avhjelpes likevel noe dersom det samtidig eller senere kreves inn et anleggsbidrag for investeringen fra andre, fordi det reduserer avkastningsgrunnlaget i tariffen for produksjonsrelatert nettanlegg. *RME* understreker også at nettselskapet har en plikt til å omklassifisere anlegget fra produksjonsrelatert til ordinært nettanlegg, dersom vilkårene for å klassifisere anlegget som produksjonsrelatert ikke lenger er oppfylt.»

5.4 Departementets vurdering

5.4.1 Overordnet

Departementet opprettholder forslaget om å innføre en plikt for områdekonsesjonæren til å bygge seg helt frem til nye anlegg for produksjon av elektrisk energi som knyttes til nett med spenning opp til og med 22 kV, dersom produsenten forespør dette. Departementet viser til at forslaget har fått bred støtte i høringen, og mener disse nettilknytningene vil bli forsvarlig behandlet etter områdekonsesjonsordningen. I tillegg til hensynet til områdekonsesjonærenes likebehandling av produsenter, vil forslaget medføre at det blir færre aktører som ikke har nettvirksomhet som sin primære virksomhet, som vil bygge, eie og drive nettanlegg.

Departementet vil bemerke at forslaget ikke medfører at nettanlegg med spenning opp til og med 22 kV generelt ikke lenger vil være konsesjonspliktig etter energiloven, slik *Miljødirektoratet* har tatt opp i sin høringsuttalelse. Forslaget vil medføre at en stor del av de nettilknytningene som i dag trenger en anleggskonsesjon fra NVE, vil realiseres gjennom områdekonsesjon etter energiloven § 3-2.

Departementet har merket seg høringsinnspillet fra *RME* om at begrepet er misvisende, gitt at det er en plikt til å bygge nettanlegg frem til produsenten, og ikke en utvidet plikt til å kjøpe elektrisk energi. Departementet har ikke hatt til hensikt å innføre en plikt for områdekonsesjonærene til å kjøpe den elektriske energien som blir produsert. Bakgrunnen for å kalle forslaget «henteplikt» var av pedagogiske hensyn, for å synliggjøre atplikten innebærer at områdekonsesjonæren må bygge nettanlegg helt frem til produ-

senten, tilsvarende områdekonsesjonærens plikt til å bygge seg helt frem til et hensiktsmessig grensesnitt for uttakskunder. Departementet mener imidlertid at lovens ordlyd bør være så klar som mulig, slik at man unngår uklarhet om hvilken plikt områdekonsesjonærene har til å bygge nettanlegg helt frem til produsenten. Departementet foreslår derfor å justere ordlyden i § 3-4 a annet ledd.

Endringen i § 3-4 a er ikke i veien for at den som søker om konsesjon til å bygge, eie og drive produksjonsanlegget, også kan søke om en egen anleggskonsesjon for nettilknytningen. Etter departementets vurdering bør slik konsesjon gis dersom konsesjonsmyndigheten vurderer de samlede tiltakene som samfunnsmessig rasjonelle.

Departementet legger til grunn at endringen primært vil ha betydning for nettilknytningen av små vannkraftverk og solkraftverk, som ofte kan knyttes til nett med spenning opp til og med 22 kV. Større kraftverk, slik som større vannkraft- og vindkraftverk, vil som regel måtte tilknyttes på høyere spenningsnivåer, grunnet begrensninger i overføringskapasitet på lavere spenningsnivå. Slike tilknytningsanlegg vil fortsatt kreve egen anleggskonsesjon.

Konsesjonsmyndighetenes mulighet til å vurdere nettilknytningens virkninger ved konsesjonsbehandling av produksjonsanlegg vil innskrenkes noe med departementets forslag. Endringen i § 3-4 a er imidlertid ikke til hinder for at tiltakshaver i konsesjonssøknaden for produksjonsanlegget gir en overordnet beskrivelse av planlagte nettanlegg, inkludert angivelse av planlagt grensesnitt opp mot nettselskapet, også der det er områdekonsesjonæren som skal bygge, eie og drive anlegget for nettilknytningen. Forslaget er heller ikke til hinder for at kostnadsoverslag for nettilknytningen legges ved konsesjonssøknaden. Departementet legger derfor til grunn at nettilknytningens prissatte virkninger, også dersom endringsforslaget vedtas, vil være relevant å hensynta som en del av konsesjonsbehandlingen for produksjonsanlegg. I tillegg legger departementet til grunn at man ved konsesjonsbehandling av produksjonsanlegg fortsatt bør kunne foreta en overordnet vurdering av om nettilknytningen vil innebære vesentlige ikke-prissatte ulemper, og innhente tilleggsinformasjon ved behov.

Hvis det nye produksjonsanlegget ikke er konsesjonspliktig, og produksjonsanlegget kan knyttes til nett opp til og med 22 kV, medfører endringen at verken nettanlegget eller produksjonsanlegget krever konsesjonsbehandling etter § 3-1. Departementet viser imidlertid til at nett-

anlegg som realiseres i medhold av områdekonsesjonen etter dagens regelverk krever planavklaring etter plan- og bygningsloven. Videre følger det av dagens standardvilkår for områdekonsesjoner at områdekonsesjonæren må følge en viss prosedyre før arbeidet med nettanlegget kan starte. Disse regulatoriske verktøyene bidrar etter departementets vurdering til å redusere risikoen for at nettilknytningen til ikke-konsesjonspliktige produksjonsanlegg får for store negative allmenne virkninger.

Departementet opprettholder forslaget om at områdekonsesjonærens plikt til å bygge seg helt frem til kraftverket bør plasseres i energiloven § 3-4 a. Etter departementets syn er det hensiktsmessig at samme organ som er konsesjonsmyndighet også behandler eventuelle søknader om dispensasjon fra plikten. Adgangen til å gi dispensasjon for tilknytnings- og investeringsplikten skal også omfatte plikten etter § 3-4 a nytt annet ledd. Departementet har imidlertid kommet til at det ikke er nødvendig å endre ordlyden i § 3-4 a nytt tredje ledd for å presisere at adgangen til å gi dispensasjon for tilknytnings- og investeringsplikten også gjelder for plikten etter § 3-4 a nytt annet ledd. Dersom nettselskapet mener at det ikke er samfunnsmessig rasjonelt å tilknytte en produsent, må nettselskapet søke NVE om fritak fra tilknytningsplikten, jf. Ot.prp. nr. 62 (2008–2009) s. 35. Det samme vil gjelde for områdekonsesjonærens plikt til å bygge seg helt frem til produsent etter § 3-4 a annet ledd. Muligheten for å søke om dispensasjon antas særlig å være aktuell dersom nettilknytningen vil medføre store negative miljømessige virkninger, eller dersom tilknytningen av produksjonsanlegget vil utløse store tiltak i nettet. Departementet viser samtidig til den nevnte forutsetningen om at virkningene av nettilknytningen fortsatt vil kunne være en del av konsesjonsbehandlingen for produksjonsanlegg. På den måten vil konsesjonsmyndigheten kunne ta høyde for nettilknytningens virkninger ved konsesjonsbehandlingen av produksjonsanlegget, også når selve nettilknytningen ikke trenger en egen anleggskonsesjon. Departementet viser for øvrig til omtalen av dispensasjonsadgangen etter § 3-4 a i Prop. 5 L (2017–2018).

Departementet opprettholder forslaget om at plikten til å bygge seg helt frem til nye anlegg for produksjon av elektrisk energi bare skal gjelde for nettanlegg med nominell spenning opp til og med 22 kV. Det har ikke kommet inn høringsinnspill som tilsier at denne plikten bør gjelde på et høyere spenningsnivå enn 22 kV, og enkelte av høringsinstansene støtter kun forslaget forutsatt

at plikten ikke skal gjelde på et høyere spenningsnivå.

Videre opprettholder departementet forslaget om at det kan ilegges overtredelsesgebyr ved overtredelse av § 3-4 a annet ledd.

Departementet har vurdert øvrige innspill uten å ha funnet at disse gir grunnlag for å justere departementets forslag.

5.4.2 Grensesnittet for områdekonsesjonærens plikt

Endringsforslaget medfører at områdekonsesjonæren vil få en plikt til å bygge nettanlegg frem til et hensiktsmessig grensesnitt ved produksjonsanlegget. Grensesnittet for leveringsplikten i fordelingsnettet er i dag vanligvis klemme på husvegg, eller ved innføring gjennom grunnmur, jf. Ot.prp. nr. 62 (2008–2009) s. 43. Grensesnittet vil normalt ikke omfatte installasjoner inne i bygg, med mindre det gjelder konsesjonærens fremføring til et avtalt punkt.

Departementet viser til at enkelte av høringsinstansene ser ut til å ha forstått forslaget om henteplikt slik at områdekonsesjonæren ville få en plikt til å overta eksisterende interne nettanlegg for et produksjonsanlegg. Dette har ikke vært departementets intensjon. Endringsforslaget medfører kun en plikt for områdekonsesjonæren til å bygge nettanlegg frem til et hensiktsmessig grensesnitt ved produksjonsanlegget. Interne elektriske anlegg (ledninger mellom komponenter i produksjonsanlegget, bryteranlegg, transformator mv.) som ligger bak tilknytningspunktet, bør etter departementets vurdering i utgangspunktet eies og drives av produsenten.

Departementet mener det er hensiktsmessig at plikten etter § 3-4 a annet ledd innrettes slik at det ikke vil være behov for nettanlegg for fordeling eller overføring av elektrisk energi mellom produsentens anlegg for produksjon av elektrisk energi og områdekonsesjonærens anlegg for overføring eller fordeling av elektrisk energi. Etter departementets mening bør en nærmere regulering av hva som er et hensiktsmessig grensesnitt ved produksjonsanlegget gjøres i forskrift. Det samme gjelder spørsmålet om tidskrav for områdekonsesjonærens plikt til å bygge nettanlegg frem til produsenten. Departementet vil følge opp lovforslaget med nødvendige forskriftsendringer.

Ettersom den foreslåtte plikten vil gjelde for tilknytning av kraftverk med forskjellig teknologi, med ulike utforminger og spesifisering av anleggene, vil det eksakte tilknytningspunktet

kunne variere. Elektriske anlegg i et vannkraftverk med nettilknytning opp til og med 22 kV består typisk av generator, transformator og bryteranlegg. Anleggene er normalt plassert i kraftverkbygningen. Tilknytningsledningen går frem til denne bygningen.

De elektriske anleggene i et solkraftverk består av blant annet solcellepaneler, intern kabling, omformere, transformator, vekselretter og bryteranlegg, hvorav de tre sistnevnte normalt er konsesjonspliktige høyspente anlegg. I tillegg kan høyspent batteri bli aktuelt. I mindre solkraftanlegg vil også transformator, vekselrettere og brytere være plassert i en prefabrikkert container. Solkraftanlegg med behov for nettilknytning på 22 kV kan også ha høyspente anlegg plassert i nettstasjoner eller bygninger. Tilknytningsledningen går inn til containeren, nettstasjonen eller bygningen, som ofte er plassert tett inntil gjerdet.

De elektriske anleggene i et vindkraftverk består blant annet av transformator og bryteranlegg, som gjerne er plassert i en nettstasjon eller bygning. Tilknytningsledningen går frem til denne bygningen. Det er i dag få vindkraftverk tilknyttet nett opp til og med 22 kV i Norge, og departementet antar at forslaget vil ha begrenset, om noen, betydning for konsesjonspliktige vindkraftverk.

Endringen i § 3-4 a annet ledd er ikke til hinder for at områdekonsesjonær og produsent kan avtale et annet eiermessig skille, forutsatt at begge parter samtykker til det. Departementet mener det er hensiktsmessig at det åpnes opp for avtalefrihet på dette punktet, og viser til dagens praksis om at områdekonsesjonæren og uttaks kunder kan avtale et annet eiermessig skille enn klemme på husvegg eller innføring gjennom grunnmur, dersom begge parter ønsker det. Det er ønskelig å unngå tvil om at områdekonsesjonæren har adgang til å bygge, eie og drive slike anlegg i medhold av områdekonsesjonen. Departementet opprettholder derfor forslaget om å tilføye et nytt annet ledd i § 3-2 som presiserer at områdekonsesjonen også omfatter nødvendige anlegg som områdekonsesjonæren etablerer i forbindelse med oppfyllelse av plikten etter § 3-4 a annet ledd. Departementet foreslår imidlertid en presisering i ordlyden om at det er nødvendige «nettanlegg» som omfattes av bestemmelsen, og ikke «elektriske anlegg» som foreslått i høringsnotatet.

5.4.3 Avgrensningen til nye anlegg

Departementet viderefører forslaget om at områdekonsesjonærens plikt til å bygge nett-

anlegg med nominell spenning opp til og med 22 kV helt frem til kraftverket kun skal gjelde for nye anlegg for produksjon av elektrisk energi. Departementet mener imidlertid at det er mer hensiktsmessig at denne avgrensningen fremkommer av overgangsbestemmelsen i § 11-1, enn av ordlyden i § 3-4 a annet ledd. Departementet foreslår på denne bakgrunn en justering i ordlyden i § 3-4 a annet ledd sammenlignet med forslaget som ble sendt på høring.

Områdekonsesjonærens plikt til å bygge nettanlegg helt frem til produksjonsanlegget vil ikke gjelde for produksjonsanlegg som har igangsatt bygging på ikrafttredelsestidspunktet. Dersom produsenten har fått anleggskonsesjon for å bygge nettilknytningen, men ikke har igangsatt bygging på ikrafttredelsestidspunktet, står produsenten i utgangspunktet fritt til å velge om man ønsker å realisere nettilknytningen i medhold av anleggskonsesjonen, eller om man ønsker å forespørre områdekonsesjonæren om å realisere nettilknytning i medhold av områdekonsesjonen.

Områdekonsesjonærens plikt etter § 3-4 a annet ledd vil heller ikke gjelde for eksisterende produksjonsanlegg. Departementet legger til grunn at eksisterende produksjonsanlegg allerede har bygd nødvendige nettanlegg for å kunne levere strøm ut på nettet, og at det for disse anleggene mest sannsynlig ikke vil være behov for at områdekonsesjonæren bygger egne nettanlegg. Departementet vurderer også atplikten i § 3-4 a annet ledd heller ikke vil være aktuell for eksisterende produksjonsanlegg i forbindelse med fornyelse eller forlengelse av konsesjoner.

Departementets forslag medfører ikke en plikt for områdekonsesjonærene til å overta eier-

skap og drift av eksisterende nettanlegg med nominell spenning opp til og med 22 kV, slik *Glitre Nett* og *SFE Produksjon* har tatt opp i sitt høringsinnspill. Høyspente elektriske anlegg som i dag eies og drives av produsenter, vil fortsatt eies og drives av disse, med mindre områdekonsesjonæren og produsenten avtaler en overdragelse og konsesjonen eventuelt overføres til områdekonsesjonæren.

5.4.4 Kostnadsdekning

Flere av høringsinstansene har fremhevet viktigheten av at kostnadene som nettselskapet har for å bygge nødvendige nettanlegg helt frem til kraftverket må dekkes av produsenten. Departementet har lagt dette til grunn i høringsnotatet, men viser samtidig til at reglene om nettselskapenes kostnadsdekning er fastsatt i forskrift, og dermed faller utenfor lovproposisjonen.

Endringsforslaget innebærer at nettanlegg for tilknytning av nye produksjonsanlegg inngår i den økonomiske reguleringen av nettselskapet. Kostnadene ved strømmettet finansieres i utgangspunktet av nettkundene gjennom nettleie. Departementet forutsetter imidlertid at nettselskapene i dag kan kreve kostnadene knyttet til å bygge seg helt frem til nye kraftverk som følge avplikten etter § 3-4 a annet ledd dekket av produsenten. I dag skjer dette gjennom reglene om anleggsbidrag i forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om tariff og rapporteringsplikt for omsetningskonsesjonærer kap. 16, og reglene om beregning av tariff for produksjonsrelaterte nettanlegg etter samme forskrift § 17-1.

6 Modernisering av søknadsreglene

6.1 Gjeldende rett

Søknad om konsesjon reguleres av gjeldende energilov § 2-1. Bestemmelsen inneholder både saksbehandlingsregler og krav til innhold i en søknad. Første ledd bestemmer at søknader etter loven skal sendes konsesjonsmyndigheten. Avhengig av søknadstype er dette Energidepartementet, NVE eller Reguleringsmyndigheten for energi. Annet ledd bestemmer at for søknader som omfattes av plan- og bygningsloven kapittel 14, skal konsekvensutredninger vedlegges søknaden.

Tredje ledd krever at søknaden skal inneholde de opplysninger som er nødvendig for å vurdere om tillatelse bør gis og hvilke vilkår som skal settes. Departementet kan i forskrift fastsette hvilke opplysninger eller undersøkelser søkeren må sørge for. Ifølge Ot.prp. nr. 43 (1989–90) s. 85 innebærer tredje ledd at konsesjonsmyndigheten kan kreve ny søknad eller tilleggsopplysninger i det enkelte tilfelle. Det kan for eksempel kreves at det utredes og søkes om alternative traseer for kraftledninger. Også andre tilleggsutredninger kan kreves i det enkelte tilfelle, forutsatt at opplysningene er nødvendig å innhente for å vurdere om tillatelse bør gis eller hvilke vilkår som skal settes. Konsesjonær må bære kostnadene i forbindelse med innhenting av tilleggsopplysninger. Dersom en tredjeperson fremsetter krav om ny søknad eller tilleggsopplysninger i forbindelse med kunngjøring eller høring, er det konsesjonsmyndigheten som avgjør om kravet skal tas til følge, jf. Ot.prp. nr. 43 (1989–90) s. 86.

Nåværende femte ledd bestemmer at søknader skal legges ut fysisk til gjennomsyn i lokalene til NVE og i berørte kommuner eller annet høvelig sted i distriktet. Sjette ledd krever at søknader skal kunngjøres i Norsk lysingsblad og i en eller flere aviser alminnelig lest i distriktet. Syvende ledd bestemmer at offentlige organer og andre som tiltaket direkte gjelder, skal få søknaden sendt til uttalelse (høring). Høring og kunngjøring kan unnlates dersom det finnes «ubetenkelig».

Reglene om utleggelse, kunngjøring og høring er nærmere omtalt i punkt 4.1 over.

Åttende ledd bestemmer at en søknad etter energiloven kan utsettes i påvente av en energiplan etter § 7-1. Energiloven § 7-1 fastsetter at den som har konsesjon etter §§ 3-1, 3-2 og 5-1 plikter å delta i energiplanlegging. Energiplanlegging ble innført som et overordnet begrep i forbindelse med endringer i energiloven og energilovforskriften, jf. Ot.prp. nr. 56 (2000–2001). Energilovforskriften § 7-1 regulerer nærmere plikter i forbindelse med energiplanlegging. Videre har NVE fastsatt forskrift om energiutredninger i medhold av energilovforskriften § 9-1 bokstav c og energiloven § 10-6.

6.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å endre nåværende § 2-1 femte og sjette ledd. Endringsforslaget innebar at plikten til å legge ut søknader i de fysiske lokalene til NVE, berørte kommuner og annet høvelig sted i distriktet, samt plikten til å kunngjøre søknader i Norsk lysingsblad, ble erstattet med en plikt til å tilgjengeliggjøre søknader på konsesjonsmyndighetens nettsted frem til søknaden var ferdig behandlet.

I tillegg til de materielle endringsforslagene, foreslo departementet enkelte tekniske og språklige endringer i søknadsbestemmelsen. Endringsforslagene gikk ut på at bestemmelsene om publisering, kunngjøring og høring ble slått sammen til ett ledd, mens reglene om innsigelse ble skilt ut i et eget ledd. For bedre sammenheng mellom bestemmelsene om plikt til å sende søknader på høring og adgangen til å unnlate høring, ble det foreslått at begge bestemmelser benytter begrepet «høring». I unntaksbestemmelsen ble det i tillegg foreslått å erstatte begrepet «ubetenkelig» med «unødvendig». Endelig foreslo departementet å endre ordlyden «energiplan etter § 7-1» i nåværende § 2-1 åttende ledd til «energiutredninger etter forskrift fastsatt i medhold av § 7-1».

6.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene som har uttalt seg konkret om de foreslåtte endringene i dagens søknadsbestemmelse, støtter departementets forslag. Dette inkluderer *BKK, Distriktsenergi, Elvia, Fornybar Norge, Glitre Nett, Miljødirektoratet, Norges Jeger- og fiskerforbund, NTV, NVE, Rogaland fylkeskommune, Samfunnsbedriftene Energi, SFE Produksjon, Småkraftforeninga, Statkraft Energi og Statnett.*

Statnett utdyper:

«Statnett støtter endringsforslagene. Statnett mener departementet kunne gått enda lenger i å modernisere kunngjøringsplikten. Kun en liten andel av befolkningen leser lokalaviser, og det er usikkert om det kan påstås at det lenger finnes aviser som er «alminnelig lest». Mediebedriftenes landsforenings (MBLs) tall for 2023 viser 24 % daglig dekning av papiraviser, og en nedgang på 5 prosentpoeng siden 2022. Nyttene av slik annonsering kan derfor diskuteres.

Dette er et dilemma for Statnett og andre utbyggingsaktører, fordi demokratiet, samfunnet og konsesjonssystemene i større og større grad etterspør informasjon og medvirkning i planprosesser. I informasjonsstrømmen i digitale medier er det svært vanskelig å komme ut med informasjon. Interessenter kan gå glipp av viktig informasjon, og utbyggingsaktører kan oppleve at prosjekter blir konfliktfylte først etter at planprosessen er avsluttet og prosjektets konsekvenser blir oppfattet av omgivelsene.

Kapitlene om energiplanlegging er i tråd med måten Statnett allerede arbeider på, med kraftsystemutredninger, nettutviklingsplaner, områdeplaner og konseptvalgutredninger, som setter prosjektene inn i en større sammenheng frem mot konsesjonsprosessen for det enkelte prosjekt.»

Norges Jeger- og fiskerforbund mener at det fremdeles bør være mulig å ha et fysisk eksemplar av meldinger og søknader med vedlegg i berørte kommuner.

Elvia påpeker at det er mange som etterspør søknader og vedtak. De mener at saksdokumentene bør være tilgjengelige på konsesjonsmyndighetens nettsider i god tid etter vedtak er fattet, og ikke bare mens saken er til behandling.

Glitre Nett mener at man bør vurdere om høring kan unnlates i flere tilfeller enn i dag. Inn-

spillet er behandlet i punkt 4 om departementets forslag knyttet til unntak fra høring og kunngjøring av konsesjonssøknader.

6.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslagene om modernisering av nåværende § 2-1, som blir ny § 2-2. Formålet er dels å oppdatere bestemmelsen slik at den samsvarer bedre med moderne kommunikasjonsformer, og dels for å gjøre reglene mer tilgjengelige for leseren.

Reglene om fysisk utleggelse og kunngjøring av søknader i Norsk lysingsblad har antakelig liten praktisk betydning i dag. Etter departementets syn er tilgjengeliggjøring av søknader på konsesjonsmyndighetens nettsted per i dag en mer egnet kommunikasjonsform for å nå ut til de som har interesser i et omsøkt tiltak. Etter departementets syn ivaretas berørte interessers og allmennhetens rett til informasjon og til å bli hørt i tilstrekkelig grad gjennom høring, tilgjengeliggjøring på internett og kunngjøring i minst én avis som er alminnelig lest i distriktet.

Statnett mener at nytten av kunngjøring i avis kan diskuteres, og at forslaget kunne gått lenger i å modernisere kunngjøringsplikten. Departementet vurderer imidlertid at kunngjøring i alminnelige leste aviser i de aktuelle områdene fremdeles kan være nyttig for å nå ut til flere i lokalsamfunnet tidlig i prosessen, og fastholder derfor dagens kunngjøringsplikt.

Når det gjelder innspillet fra *Norges Jeger- og fiskerforbund* om muligheten for å få tak i et fysisk eksemplar, viser departementet til den alminnelige veiledningsplikten etter forvaltningsloven § 11. Departementet forutsetter at det fortsatt vil være mulig å anskaffe et fysisk eksemplar av en søknad gjennom en forespørsel til relevant myndighet.

Nåværende § 2-1 (forslaget § 2-2) gjelder søknadsfasen av konsesjonsprosessen, og formålet med reglene om tilgjengeliggjøring mv. er innhentning av innspill for å bedre kunnskapsgrunnlaget for myndighetenes saksbehandling og sikre medvirkning. De samme hensyn gjør seg ikke gjeldende i samme grad etter at endelig vedtak er fattet. Departementet er likevel enig med *Elvia* i at det er hensiktsmessig at søknader gjøres enkelt tilgjengelig i en periode etter at vedtak er fattet, men finner det ikke nødvendig å lovfeste en slik plikt.

Når det gjelder forslagene til tekniske og språklige presiseringer i søknadsreglene, har

ingen av høringsinstansene uttalt seg negativt. Etter departementets mening er høringsbegrepet godt innarbeidet, og benyttes i mange sammenhenger når en sak offentliggjøres og det gis anledning til å fremme sitt syn på saken. Departementet fastholder på denne bakgrunn at høringsbegrepet bør benyttes både i sammenheng med plikten til å sende søknader på høring og adgangen til å unnlate høring. Departementet foreslår for øvrig enkelte språklige presiseringer sammenlignet med forslaget i høringsnotatet.

Departementet mener videre at det å erstatte begrepet «ubetenkelig» med «unødvendig» vil gjøre unntaksreglene for høring og kunngjøring mer tilgjengelig for leseren. Endringen samsvarer med ordlyden i forvaltningsloven § 16 tredje ledd bokstav c, og innebærer ingen materiell endring.

Når det gjelder forslaget om å presisere at høring og kunngjøring av en konsesjonssøknad kan unnlates dersom det er «klart at søknaden vil bli avslått», vises det til punkt 4.

Departementet fastholder også forslaget om oppdatering av begrepsbruken i nåværende § 2-1 åttende ledd, ved at «energiplan etter § 7-1» erstattes med «energiutredning etter forskrift fastsatt i medhold av § 7-1». Formålet er å oppdatere begrepsbruken, og klargjøre forbindelsen mellom den forutgående nettutredningsprosessen og den etterfølgende konsesjonsprosessen. Ingen av høringsinstansene har uttalt seg negativt til departementets forslag på dette punktet. Energiplanlegging inngår som grunnlag for en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet, og kan bidra til å skape et godt grunnlag og en felles forståelse for behovet for endringer i kraftsystemet, også tidlig i nettplanleggingen. Konsesjonsmyndighetene bør etter departementets vurdering fortsatt ha mulighet til å kunne utsette behandlingen av en konsesjonssøknad i påvente av informasjon som kommer frem av energiplanleggingsarbeid. Dette må vurderes konkret av konsesjonsmyndighetene.

7 Kostnader ved kunngjøring av konsesjonsvedtak

7.1 Gjeldende rett

Etter energiloven § 2-1 sjette ledd annet punktum skal den som søker om konsesjon betale utgiftene ved utleggelse og kunngjøring av konsesjons-søknaden.

Etter energiloven § 10-1 syvende ledd kan kostnader til tilsyns- og kontrollarbeid knyttet til energiloven kapittel 3 kreves dekket gjennom gebyr eller sektoravgift. De nærmere reglene for innkreving av sektoravgift følger av forskrift om sektoravgift for dekning av kostnader til Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) tilsyns- og kontrollarbeid.

I visse tilfeller kan det være en plikt til å kunngjøre eller på annen måte offentliggjøre det endelige konsesjonsvedtaket på en nærmere bestemt måte, utover plikten til å underrette sakens parter i henhold til forvaltningsloven § 27. Naturmangfoldloven § 56 medfører eksempelvis en plikt til kunngjøring og offentliggjøring av tillatelse til tiltak i forekomster av en utvalgt naturtype.

Energiloven har ikke en egen bestemmelse om kunngjøring og offentliggjøring av konsesjonsvedtak etter energiloven § 3-1. Eventuelle kostnader knyttet til kunngjøring av konsesjonsvedtak bæres i utgangspunktet av konsesjonsmyndigheten selv.

7.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å innføre en lovhjemmel for konsesjonsmyndigheten til å pålegge konsesjonær å dekke kostnader i forbindelse med kunngjøring av konsesjonsvedtak etter energiloven § 3-1. Departementet foreslo at hjemmelen ble tatt inn som et eget ledd i endringsforslagets § 2-4.

7.3 Høringsinstansenes syn

Glitre Nett, LO, NVE og Statkraft Energi støtter forslaget om å innføre en egen hjemmel for at konsesjonsmyndigheten kan kreve dekket kostnader i forbindelse med kunngjøring av konsesjonsvedtak. *Fornybar Norge* mener endringsforslaget fremstår som en «akseptabel og rimelig kostnad». *Statnett* uttaler at de i dag dekker kostnadene ved kunngjøring av anleggskonsesjoner.

SFE Produksjon mener det bør stilles krav til dokumentasjon av kostnader som skal dekkes av tiltakshaver ved kunngjøring av konsesjonsvedtaket, men støtter forslaget for øvrig.

Ingen av høringsinstansene er negative til departementets forslag.

7.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget om innføring av lovhjemmel for at konsesjonsmyndighetene kan kreve dekket kostnader i forbindelse med kunngjøring av konsesjonsvedtak. Departementet foreslår imidlertid en mindre språklig endring sammenlignet med høringsnotatet, slik at det fremgår av ordlyden at det er konsesjonsmyndigheten som kan pålegge den som får konsesjon etter energiloven § 3-1 å betale disse utgiftene.

For at konsesjonsmyndigheten skal kunne kreve dekket slike kostnader, må det være en særlig og dokumenterbar utgift for konsesjonsmyndigheten som har oppstått som følge av kunngjøringen, for eksempel påløpte utgifter for kunngjøring i avis. Etter departementets vurdering er det videre hensiktsmessig å avgrense hjemmelen for å kreve utgiftsdekning til de tilfellene der konsesjonsmyndigheten innvilger konsesjon etter energiloven § 3-1.

8 Konsesjonens varighet

8.1 Gjeldende rett

Konsesjoner etter energiloven gis for et begrenset tidsrom. Etter energiloven § 2-2 annet ledd kan konsesjoner etter lovens kapittel 3, 4 og 5 gis for et begrenset tidsrom på inntil 30 år. Den øvre grensen på tillatt konsesjonstid gjelder dermed blant annet for anleggskonsesjoner, områdekonsesjoner, omsetningskonsesjoner og fjernvarmekonsesjoner.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at konsesjonsmyndighetene gir konsesjon for en tidsperiode som er kortere enn 30 år.

Etter lovens ordlyd regnes tidsrommet fra det tidspunktet da konsesjonen ble gitt. I forvaltningspraksis har det vært lagt til grunn at det er anledning til å gi konsesjonen inntil 30 års varighet regnet fra idriftsettelsen av anlegget. Da energiloven ble vedtatt, var 30 år «antatt gjennomsnittlig levetid teknisk og økonomisk for elektriske anlegg og fjernvarmeanlegg», jf. Ot.prp. nr. 43 (1989–90) s. 86.

Begrensningen i konsesjonens varighet gjelder ikke for statens anlegg, jf. energiloven § 1-4. Bestemmelsen i energiloven § 1-4 medfører at enkelte av bestemmelsene i energiloven ikke gjelder for statens anlegg. Opplistingen er uttømmende, og øvrige bestemmelser i energiloven gjelder for statens anlegg på lik linje med alle andre. Med «statens anlegg» menes anlegg som eies av staten som sådan, herunder av forvaltningsbedrifter, men ikke anlegg som tilhører statseide aksjeselskap, statsforetak og andre statlige virksomheter som er skilt ut fra staten i egne rettssubjekter, se Jens Naas-Bibow og Gunnar Martinsen m.fl., *Energiloven med kommentarer*, 2. utg., Gyldendal, 2011, s. 33. Bestemmelsen om statens anlegg er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 43 (1989–90) s. 83–84.

8.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å øke den øvre grensen i energiloven for hvor lang varighet konsesjoner etter lovens kapittel 3, 4 og 5 kan ha,

til inntil 50 år. Etter departementets vurdering burde hovedregelen fortsatt være at konsesjonsperioden tilpasses det enkelte anleggets antatte tekniske og økonomiske levetid.

Departementet viste i høringsnotatet til at energiloven kap. 3, 4 og 5 omfatter flere forskjellige typer konsesjoner, for eksempel anleggskonsesjoner til enkeltanlegg, omsetningskonsesjoner og områdekonsesjoner. Etter departementets vurdering var det hensiktsmessig at yttergrensene for konsesjonens varighet fortsatt skulle være den samme for alle konsesjoner gitt etter energiloven kap. 3, 4 og 5. Departementet foreslo å beholde dagens formulering om at den maksimalt tillatte konsesjonsperioden skal regnes fra det tidspunktet da «konsesjonen ble gitt».

Departementet la til grunn at dagens forvaltningspraksis med at samlekonsesjoner for flere ulike anlegg til samme konsesjonær gis lik utløpsdato, skulle videreføres.

Departementet foreslo også å videreføre regelen om at den tidsmessige begrensningen ikke gjelder for statens anlegg, jf. energiloven § 1-4.

8.3 Høringsinstansenes syn

Flere av høringsinstansene er positive til forslaget om å øke den øvre grensen for maksimalt tillatt konsesjonsperiode fra 30 år til inntil 50 år. *Aneo*, *BKK*, *Distriktenergi*, *Glitre Nett*, *Kraftfylka*, *LO*, *Miljødirektoratet*, *Norsk Kjernekraft*, *NTV*, *NVE*, *SFE Produksjon*, *Småkraftforeninga*, *Solenergiklyngen*, *Statnett* og *TrønderEnergi* støtter departementets forslag. *Fornybar Norge* er positive til departementets forslag, og fremhever at det er viktig og ønskelig for utnyttelse av samfunnets ressurser at konsesjoner tilpasses faktisk levetid. *Fornybar Norge* uttaler også at NVE løpende bør følge med på utviklingen i levetid for aktuelle teknologier. *Hafslund* mener det er rasjonelt å heve dagens øvre grense på 30 år. *NHO* mener forslaget vil bidra til raskere prosesser i søknads- og konsesjonsbehandlingen. Både *Hafslund* og *NHO* viser for øvrig til *Fornybar Norges* høringsinnspill. *Statkraft Energi* støtter departementets for-

slag, og støtter videre å beholde som hovedregel at konsesjonsperioden må tilpasses det enkelte anleggets antatte tekniske og økonomiske levetid.

Norsk Fjernvarme og Tafford Kraftvarme har uttrykt generell støtte til departementets forslag, og fremhever også at en forlengelse fra 30 til 50 års varighet for fjernvarmekonsesjoner vil kunne gi økt forutsigbarhet for fjernvarmeselskap og investorer.

Vestland fylkeskommune støtter at konsesjoner varer ut anleggets tekniske og økonomiske levetid, og er også enig med departementet i at konsesjoner ikke bør vare lenger enn 50 år. Vestland fylkeskommune mener det er viktig at det dokumenteres at et anlegg forventes å vare lenger enn 30 år for at det skal kunne gis en lengre konsesjon. *Motvind Vest* uttaler at hovedregelen for konsesjonens varighet må være anleggets tekniske levetid, men mener det er noe uklart om konsesjonen skal gjelde fra det øyeblikk vedtaket fattes, eller om dette skal fastsettes fra et hensiktsmessig tidspunkt. *Motvind Sørvest* mener det bør fremgå av loven at konsesjon til vindkraftverk kun kan gis for inntil 25 år, og viser til at dette er den tekniske levetiden for vindturbiner.

Noen av høringsinstansene, slik som *LVK*, støtter ikke departementets forslag. *LVK* peker på at det er behov for samfunnsmessig kontroll med store energianlegg, både fra myndighetene og allmennheten. Etter *LVK*s mening presenterer ikke høringsnotatet sterke grunner eller behov for den foreslåtte utvidelsen. Dagens varighet ivaretar etter deres syn investorers investerings- og avkastningshorisont. *LVK* uttaler også at en forlenget konsesjonstid vil kunne øke kommunenes usikkerhet og uro rundt de langsiktige virkningene av etablering av større energianlegg. *LVK* kan kun slutte seg til forslaget dersom man innfører den samme adgangen til å revidere konsesjoner etter 25–30 år som finnes i vassdragsreguleringsloven § 8. Også *Naturvernforbundet* og *WWF* påpeker at det er viktig å ha mulighet til å stille nye eller justerte krav til konsesjonsgitte anlegg.

BirdLife Norge mener den øvre grensen for konsesjonens varighet bør være 30 år. *BirdLife Norge* mener også at energiloven må slå fast at det etter endt konsesjonsperiode skal gjennomføres en konsekvensutredning over naturverdier og anleggets påvirkning. Videre må konsesjonsmyndigheten ved søknader om forlengelse av varighet gjennomføre høring av søknaden på lik linje med nye tiltak.

Landbruksdirektoratet er negativ til departementets forslag. *Landbruksdirektoratet* mener

det heller er behov for kortere konsesjonsvarighet med undersøkelser av tiltakets konsekvenser, men med en forenklet konsesjonssøknadsprosess dersom tiltaket ikke vurderes å ha negative konsekvenser. *Motvind Norge* er også uenige i departementets forslag, og viser til at en forlengelse av konsesjonstiden vil føre til større fordeler for konsesjonærer.

NRL mener det er stor usikkerhet knyttet til konsekvensen av å øke konsesjonstiden til 50 år, og støtter heller ikke departementets forslag. *Sametinget* mener departementet i høringsnotatet ikke redegjør for hvilke konsekvenser en utvidelse av den maksimale varigheten for nye konsesjoner vil ha for naturgrunnlag for samisk kultur og næringsutøvelse. *Sametinget* mener også at et forslag som tar utgangspunkt i installasjonenes antatte tekniske og økonomiske levetid gjør at det kun er tiltakshaverens forhold som hensyntas.

8.4 Departementets vurdering

Departementet registrerer bred generell støtte blant høringsinstansene om å øke den øvre grensen for maksimal tillatt konsesjonsperiode fra 30 til inntil 50 år, og opprettholder derfor forslaget. Som flere av høringsinstansene peker på, mener departementet det er rasjonelt at loven legger til rette for at konsesjoner etter energiloven i større grad kan tilpasses anleggenes antatte tekniske og økonomiske levetid.

Dagens forvaltningspraksis for produksjonsanlegg er at varigheten for energikonsesjonen som hovedregel er knyttet til anleggets antatte tekniske levetid. Vindturbiner har eksempelvis en teknisk levetid i dag i størrelsesorden 25 til 30 år, med mulig forlengelse til 35 år i fremtiden. For solkraftverk estimeres gjerne en teknisk levetid i dag på om lag 40 år. Fjernvarmeanlegg består ofte av komponenter med varierende teknisk levetid, som byttes ut i ulik takt. Nettanlegg vil ofte ha en lengre antatt teknisk levetid enn 50 år. Kraftledninger kan ha en enda lengre levetid enn dette, gjerne 60 til 70 år, og tidvis opptil 90–100 år. En utvidelse av grensen på konsesjoners varighet til 50 år, vil i større grad gjøre det mulig å knytte konsesjonsvarigheten til nettanleggets antatte tekniske levetid.

Departementet mener bestemmelsen i energiloven om den øvre grensen for hvor lang konsesjonsperioden kan være, fortsatt bør være teknologinøytral. Etter departementets vurdering bør yttergrensene for konsesjonens varighet være den samme for alle konsesjoner gitt etter energiloven

kapittel 3, 4 og 5. Departementet legger til grunn at det fortsatt vil være en teknologisk utvikling for elektriske anlegg og fjernvarmeanlegg, herunder for den antatte tekniske levetiden. Etter departementets vurdering sikrer en øvre tidsgrense på 50 år en tilstrekkelig balanse mellom hensynet til forutsigbarhet, og hensynet til konsesjonsmyndighetens og allmennhetens behov for kontroll med anlegget.

Bestemmelsen angir en øvre tidsgrense for hvor lang varighet en konsesjon kan ha. Konsesjonsmyndigheten må ved hver konsesjonstildeling konkret vurdere hvor lang varighet den enkelte konsesjonen skal ha. Hvor lang varighet den konkrete konsesjonen skal ha, inngår i den helhetlige samfunnsøkonomiske avveiningen av fordeler og ulemper som konsesjonsmyndigheten gjør. Der det gis konsesjon til ett fysisk anlegg, er den klare hovedregelen at konsesjonsmyndigheten skal ta utgangspunkt i anleggets antatte tekniske levetid ved fastsettelse av den konkrete konsesjonsperioden. Dette er i tråd med dagens forvaltningspraksis for produksjonsanlegg.

Konsesjoner etter energiloven kapittel 3, 4 og 5 omfatter blant annet konsesjoner til fysiske elektriske anlegg, slik som anleggskonsesjon etter § 3-1 til produksjonsanlegg. For enkelte anlegg kan det være naturlig å fastsette den konkrete konsesjonsperioden som et konsesjonsvilkår ut fra en beregning av anleggets antatte tekniske levetid, med start fra anleggets idriftsettelse. Konsesjoner til omsetning av elektrisk energi etter energiloven § 4-1 er på sin side ikke en konsesjon til et fysisk anlegg, slik at det ikke blir mulig å regne konsesjonens varighet fra idriftsettelsen av et anlegg. Områdekonsesjoner etter energiloven § 3-2 og fjernvarmekonsesjoner etter § 5-1 gjelder flere fysiske anlegg som kontinuerlig bygges, og

konsesjonens varighet bør dermed ikke begrenses til tidspunktet for idriftsettelse av ett særskilt anlegg. Innenfor rammene som følger av lovbestemmelsen, har konsesjonsmyndighetene et stort skjønnsrom for hvordan den konkrete konsesjonens varighet skal fastsettes. Forutsetningen er at konsesjonen ikke får en varighet som går ut over den maksimalt tillatte konsesjonsvarigheten på 50 år regnet fra det tidspunktet endelig konsesjon ble gitt.

Flere høringsinstanser har tatt opp behovet for å kunne endre eller revidere konsesjonsvilkårene i løpet av konsesjonsperioden. Enkelte av høringsinstansene, *LVK* og *Sametinget*, har vist til reglene om revisjon av konsesjonsvilkår som finnes i vassdragsreguleringsloven. Etter departementets vurdering må behovet for revisjonsbestemmelser etter vassdragslovgivningen ses på bakgrunn av at konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven kan gis som tidsubegrensede konsesjoner. Konsesjoner etter energiloven kapittel 3, 4 og 5 gis for et begrenset tidsrom, og bortfaller i prinsippet etter at konsesjonsperioden løper ut. Konsesjonsmyndigheten står fritt til å vurdere om det skal gis ny konsesjon til det konsesjonsgitte anlegget, eller om slik søknad skal avslås. Departementet viser videre til at det i denne proposisjonen også foreslås innført en lov hjemmel for etterundersøkelser, samt endringer i omgjøringsbestemmelsen. I tillegg til den særskilte omgjøringsbestemmelsen i energiloven § 10-4, kan konsesjoner også endres etter alminnelige forvaltningsrettslige omgjøringsregler. Etter departementets vurdering er det derfor ikke nødvendig å innføre en egen revisjonsadgang for konsesjoner etter energiloven tilsvarende vassdragsreguleringsloven § 8 i tillegg.

Departementet foreslår for øvrig en språklig justering i paragrafen.

9 Regulering av detaljplanfasen

9.1 Gjeldende rett

I saker hvor det blir gitt anleggskonsesjon for å bygge, eie og drive større og arealkrevende anlegg etter energiloven § 3-1, setter konsesjonsmyndigheten ofte vilkår om at konsesjonæren må utarbeide en detaljplan for miljø og landskap for anlegget. Begrepet detaljplan finnes ikke i energiloven i dag, men er i praksis et sentralt styrende dokument for tilsyn av store, arealkrevende konsesjonsgitte anlegg etter energiloven. Det samme er tilfellet for konsesjoner etter vassdragslovgivningen. Havenergilova har en egen lovregulering av krav til godkjent detaljplan før anlegget kan bygges, jf. havenergilova §§ 3-1 annet ledd og 3-2 annet ledd, jf. også havenergilovforskrifta §§ 9 og 10.

En detaljplan angir den endelige utformingen av anlegget, innenfor konsesjonens grenser. Detaljplanen beskriver også alle arealinngrepene, og hvordan miljø og landskap skal ivaretas i anleggs- og driftsfasen. I konsesjonen fastsettes det også anleggsspesifikke vilkår for hvilke temaer som må omtales nærmere i detaljplanen.

Konsesjonæren må gjennomføre anleggsarbeidet, tiltaket og eventuelle avbøtende tiltak i tråd med planen. I tillegg kan konsesjonsmyndigheten sette særskilte vilkår for godkjenning av planen.

Detaljplan behandles og godkjennes av NVE ved enkeltvedtak, og kan påklages videre til Energidepartementet. Hvis det settes vilkår om utarbeiding av detaljplan, settes det også vilkår om at anleggsarbeid ikke kan starte før detaljplanen er godkjent.

9.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å innføre en ny bestemmelse i energiloven om krav til detaljplan for nye anlegg med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1. Departementet foreslo at det i utgangspunktet skulle utarbeides en detaljplan for anleggets tekniske utforming, samt relevante miljø- og landskapsmessige forhold, som måtte godkjennes før byggingen av nye tiltak

kunne iverksettes. Begrepet «detaljplan» omfatter etter dagens praksis også det som tidligere ble omfattet av såkalte miljø-, transport- og anleggsplaner (MTA).

Etter departementets mening ville innføringen av et lovfestet krav til detaljplan gi både aktører og allmennheten bedre innsikt i hvordan konsesjonsprosessen etter energiloven gjennomføres i praksis. Departementet viste videre til at detaljplanen og eventuelle vilkår for godkjenning av detaljplanen kunne inneholde tyngende forpliktelser for konsesjonær, og at det var ønskelig med et enda klarere hjemmelsgrunnlag for detaljplaner. Innføringen av krav til detaljplan i energiloven ville også tydeliggjøre kravet om at detaljplanen måtte være godkjent før anleggsarbeidet kan starte.

Konsesjonsmyndigheten ville fortsatt ha anledning til å stille saksspesifikke innholdskrav til detaljplanen i konsesjonen. Adgangen til å stille saksspesifikke innholdskrav til detaljplanen ville sørge for at detaljplanen ble mest mulig tilpasset det enkelte prosjektet.

Departementet foreslo at kravet om detaljplan skulle kunne frafalles i den enkelte sak. Departementet antok at slik frafallelse særlig kunne være aktuelt i saker der alle relevante forhold var vurdert i konsesjonsvedtaket, og det ikke var uavklarte forhold som måtte behandles og godkjennes i en etterfølgende detaljplan. Vurderingen av om detaljplan skulle frafalles, måtte vurderes av konsesjonsmyndigheten i den enkelte sak. Forslaget skulle ikke være til hinder for en parallell behandling av konsesjonssøknad og detaljplan.

Departementets forslag var avgrenset til å gjelde nye anlegg som ble bygget i medhold av en anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1. Etter departementets vurdering ville et lovfestet krav til detaljplan ikke være hensiktsmessig for anlegg som ble bygget i medhold av andre konsesjoner etter energiloven, slik som områdekonsesjon etter energiloven § 3-2 eller fjernvarmekonsesjon etter energiloven § 5-1.

Departementet la opp til at NVE fortsatt skulle godkjenne detaljplaner som førsteinstans, uavhengig av om konsesjonsmyndigheten var NVE, departementet eller Kongen i statsråd.

For å sikre etterlevelse av kravet til utarbeidelse og oppfølging av detaljplan for anlegg med anleggskonsesjon, mente departementet at NVE måtte kunne føre kontroll og følge opp eventuelle brudd ved bruk av både administrative sanksjoner og straff. Departementet mente det var hensiktsmessig at både bygging av anlegget uten godkjent detaljplan og bygging og drift av anlegget i strid med godkjent detaljplan eller vilkår for godkjenning av detaljplan, burde kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr, og foreslo på denne bakgrunn å endre energiloven § 10-7 første ledd nr. 1 og nr. 3, slik at begge bestemmelser viser til departementets forslag til ny § 3-1 a.

Departementet mente også at det var hensiktsmessig at de nevnte handlingene kunne sanksjoneres med straff. Etter energiloven § 10-5 kan den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser eller enkeltvedtak nevnt i § 10-7 første ledd nr. 1 til 3, ilegges straff. Det ville derfor ikke være nødvendig å endre § 10-5 ytterligere for å kunne ilegges straff for tilsvarende brudd.

9.3 Høringsinstansenes syn

Mange av høringsinstansene, slik som *Distriktsenergi*, *LO*, *Samfunnsbedriftene Energi* og *Småkraftforeninga*, er positive til departementets forslag om lovfesting av detaljplanfasen. *Vestland fylkeskommune* støtter også forslaget om lovfesting, og poengterer at dette ikke hindrer at konsesjonsøknad og detaljplan kan behandles parallelt.

NVE støtter lovregulering av detaljplanfasen. *NVE* peker samtidig på at departementets forslag vil medføre at de i et stort antall nettkonsesjonsaker vil måtte frafalle kravet om detaljplan, og begrunne dette. *NVE* mener derfor det hadde vært mer hensiktsmessig med en lovbestemmelse om at man kan sette krav i anleggskonsesjonen om detaljplan.

Landbruksdirektoratet er positiv til forslaget. *Landbruksdirektoratet* mener avbøtende tiltak ofte er lite konkretisert i detaljplanene, og foreslår å tilføye «avbøtende tiltak» i ordlyden. Også *Miljødirektoratet* støtter departementets forslag. *Miljødirektoratet* mener samtidig at det bør tas inn tydeligere krav til hørings- og medvirkningsprosessen knyttet til behandling av detaljplaner. *Miljødirektoratet* viser også til behovet for at detaljert informasjon om arealbruk ved utbygging av energianlegg blir lagt inn i kommunens digitale planregister, og mener krav om å levere digitale kartformat bør lovfestes. *LVK* understreker viktigheten av at også spørsmål som hører under detalj-

planarbeidet, blir gjenstand for kontradiksjon. Videre mener *LVK* at det er viktig at spørsmål som naturlig hører inn under konsesjonsprosessen, ikke blir skjøvet ut i detaljplanfasen.

Fornybar Norge støtter forslaget om lovfesting av detaljplanfasen, og mener det bør komme tydeligere frem at forslaget er en lovfesting av dagens forvaltningspraksis for produksjonsanlegg og større nettanlegg. *Fornybar Norge* støtter også presiseringen om at det lovfestede kravet kun gjelder anleggskonsesjonspliktige tiltak, og ikke anlegg som realiseres i medhold av områdekonsesjon. Videre mener *Fornybar Norge* at det er hensiktsmessig at det fremgår av loven hva detaljplanen skal inneholde. *Hafslund* uttaler at forslaget innebærer en formalisering av praksis, som gir tydeligere rammer for konsesjonsmyndigheten, og bidrar til større sikkerhet for berørte parter. Videre skriver *Hafslund* at forslaget er «ulik gjeldende bestemmelse i vassdragsreguleringsloven», og foreslår at dette gjøres mest mulig likt for de ulike teknologiene. *Hafslund* viser for øvrig til *Fornybar Norges* høringsinnspill. *Statkraft Energi* er positive til forslaget, og poengterer at det er viktig at lovfesting ikke medfører en endring av hvilke anlegg en detaljplan vurderes som nødvendig for. *Solenergiklyngen* støtter innføringen av et lovfestet krav til detaljplan for solkraftanlegg over en viss størrelse.

NTV støtter at kravet til å utarbeide detaljplan for anlegg med anleggskonsesjon lovfestes, og at myndighetene kan stille vilkår for godkjenning av detaljplan. *NTV* mener det er viktig at det stilles klare minimumskrav til innholdet i detaljplanen, herunder at detaljplanen inneholder et kart med detaljert beskrivelse av plasseringen av installasjonene og en teknisk beskrivelse av anlegget. *NTV* mener videre det må kreves at detaljplanen tydelig redegjør for endringer i anlegget sammenlignet med de beskrivelsene av anlegget som lå til grunn for konsesjonen. *NTV* ønsker at det presiseres at også tredjeparters næringsinteresser er relevant i denne forbindelse. Unntak fra kravet til detaljplan forutsetter at relevante detaljer er grundig beskrevet i konsesjonsøknaden, og at tiltaket ikke endres i forhold til det som er konsesjonsøkt og utredet. *NTV* støtter også at det gis hjemmel til å ilegge administrative sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr, dersom anlegget ikke bygges i samsvar med det som er beskrevet i godkjent detaljplan.

Naturvernforbundet, *WWF*, *Norges jeger- og fiskeforbund*, *BirdLife Norge*, *DNT* og *Norsk friluftsliv* støtter forslaget om å lovfeste kravet til detaljplan. Både *Naturvernforbundet*, *DNT* og *Norsk*

Friluftsliv påpeker viktigheten av at konsesjonsmyndigheten sender detaljplanene på høring. DNT og Norsk Friluftsliv advarer mot å gjøre unntak fra kravet om detaljplan.

Rogaland fylkeskommune mener det bør tydeliggjøres at en detaljplan skal være en detaljering av den utbyggingsløsningen som ligger til grunn for en gitt konsesjon. Dersom en detaljplan legger opp til vesentlige endringer i utbyggingsløsningen sammenlignet med det som ligger til grunn for konsesjonen, bør ordlyden klargjøre at konsesjonsmyndigheten kan kreve en ny eller endret konsesjonssøknad.

Bane NOR har ikke innvendinger mot departementets forslag, men ønsker en klargjøring av vurderingsgrunnlaget for når en detaljplan anses for å være nødvendig eller ikke. *Bane NOR* ønsker heller ikke at man bruker begrepet «detaljplan», men mener begrepet «miljø-, transport- og anleggsplan (MTA)» er mer beskrivende.

BKK oppfatter departementets forslag som en lovfesting av dagens praksis, men mener at praksisen for når det bør kreves detaljplan heller bør tydeliggjøres enn lovreguleres.

SFE Produksjon støtter i utgangspunktet departementets forslag, men mener det samtidig bør innføres en tidsfrist for tiltakshaver på seks måneder for å sende inn detaljplan til NVE, og en tidsfrist på seks måneder for NVE til å godkjenne den fremlagte detaljplanen.

NRL og *Sametinget* er positive til lovfestingen av krav om detaljplan, og mener det i tillegg bør være en lovfestet plikt til å utarbeide en detaljplan for nedleggelse av energianlegget. *Sametinget* mener videre at bruk av samisk urfolkskunnskap ved utarbeidelse av detaljplanen bør lovfestes. *Motvind Vest* mener også at det bør være krav om å utarbeide detaljplan for nedleggelse.

Lnett og *Statnett* støtter at loven åpner opp for at kravet om detaljplan kan frafalles. *Statnett* nevner at de i en del saker har sendt inn en detaljplan sammen med konsesjonssøknad, og at det i enkle saker er lite rasjonelt å skulle bruke tid på behandling av en detaljplan. *Motvind Norge* er på sin side mot at det skal være mulig å frafalle krav om detaljplan.

Motvind Sørvest mener at detaljplanbestemmelsen også må inneholde krav om at vindkraftverket ikke kan settes i drift før det er bevist at vindkraftverket kan driftes i henhold til konsesjonen og annet relevant lovverk. *Motvind Vest* etterlyser en vurdering av om detaljplanen bør komme før konsesjonen, og mener i tillegg at det bør stilles krav til midler for nedlegging fra det blir gitt konsesjon.

Linja er bekymret for at en lovfesting av kravet til detaljplan vil føre til økt ressurs- og tidsbruk, særlig for mindre tiltak som krever anleggskonsesjon. *Linja* mener det etter dagens praksis kreves detaljplan for ofte. *Lede* stiller spørsmål ved om det bør være et krav om å alltid ha detaljplaner som skal behandles og godkjennes av konsesjonsmyndigheten. *Tensio TS* forstår forslaget slik at det innføres obligatorisk detaljplan i alle nye konsesjonsaker, og ønsker ikke skjerpede regler for konsesjonspliktig nett. *Glitre Nett* er mot departementets forslag, og mener forslaget går mot målene om forenklinger og raskere nettilknytninger. *Glitre Nett* mener det ikke er tilstrekkelig at konsesjonsmyndigheten kan frafalle krav om detaljplan, og mener hovedregelen etter loven skal være at det ikke kreves detaljplan i de fleste saker.

9.4 Departementets vurdering

Departementet viser til at det er bred støtte blant høringsinstansene om forslaget om lovfesting av forvaltningens adgang til å kreve detaljplan for større energianlegg. I likhet med flere av høringsinstansene, vurderer departementet at lovfestingen vil gi konsesjonsmyndighetene en tydeligere hjemmel for godkjenning av detaljplan for bygging og drift av anlegget. Hvordan anlegget skal bygges og drives er sentrale forhold som må klargjøres og fastsettes før anleggsarbeidet tar til. Etter departementets vurdering er det også positivt at detaljplanen, som er et sentralt styrende dokument i konsesjonsprosessen, gjenspeiles i energiloven. Departementet opprettholder derfor forslaget om at detaljplanfasen bør lovfestes for anlegg med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1.

Departementet merker seg imidlertid at flere av høringsinstansene er skeptiske til departementets forslag om at det i utgangspunktet skal være et krav til å utarbeide en detaljplan for bygging og drift av anlegg som har anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1, som kunne frafalles av konsesjonsmyndigheten dersom dette ikke ble ansett for å være nødvendig. I høringsrunden har det blitt påpekt at det ville bli behov for å frafalle dette kravet i et stort antall nettkonsesjoner, som ofte ikke trenger ytterligere detaljprosjektering enn det som gjøres i konsesjonsbehandlingen. Departementet foreslår på denne bakgrunn at bestemmelsen fastslår at konsesjonsmyndigheten kan bestemme at konsesjonæren utarbeider en detaljplan for bygging og drift av anlegg med konsesjon etter energiloven § 3-1.

Som følge av at departementet foreslår en bestemmelse om at konsesjonsmyndigheten kan kreve detaljplan for bygging og drift av anlegget, og at det ikke uten videre blir et krav for anlegg med anleggskonsesjon slik høringsforslaget la opp til, er det ikke nødvendig med en bestemmelse om at konsesjonsmyndigheten kan frafalle kravet om detaljplan.

Det vil være opp til konsesjonsmyndighetens skjønn å vurdere om det er nødvendig at det utarbeides detaljplan. Departementet tar ikke sikte på å endre dagens forvaltningspraksis. For nye produksjonsanlegg og for større nettanlegg legger departementet til grunn at det som hovedregel vil kreves detaljplan. Departementet antar at det vil være mindre aktuelt å kreve detaljplan i de tilfellene hvor konsesjonssøknaden inneholder tilstrekkelige detaljer om prosjektet som ellers ville fremgått av en detaljplan. Tilsvarende legger departementet til grunn at det vil være lite aktuelt å kreve detaljplan for eksisterende anlegg som får en fornyet anleggskonsesjon, med mindre den nye anleggskonsesjonen også gir konsesjonæren rett til å bygge nye anlegg, herunder hjelpeanlegg.

Departementets forslag om lovfesting av detaljplanfasen gjelder kun for bygging og drift av anlegget. Enkelte høringsinstanser har også fremmet ønske om lovfesting av krav til detaljplan for nedlegging av anlegget. Nedlegging av anlegg med tilhørende tilbakeføring av planområdet, også kjent som avviklingsfasen, er en viktig fase i konsesjonsprosessen der anlegget ikke skal reetableres. Departementet viser imidlertid til at det i dag er lite erfaring med nedlegging av produksjonsanlegg med konsesjon etter energiloven § 3-1, og mener det ikke er grunnlag for å lovfeste krav til detaljplan for nedlegging. Konsesjonsmyndigheten har etter departementets mening de nødvendige regulatoriske verktøyene for å sikre en forsvarlig detaljplanlegging i forbindelse med avvikling av anlegg med konsesjon etter energiloven § 3-1.

Bestemmelsen er ikke til hinder for parallell behandling av konsesjonssøknad og detaljplan for bygging og drift av anlegget. Departementet viser til at det må vurderes konkret av konsesjonsmyndigheten om en sak egner seg for parallell behandling. Konsesjonssøknadens detaljeringsgrad vil være ett av flere relevante hensyn i denne sammenheng.

Departementet mener det er hensiktsmessig å lovfeste de overordnede innholdskravene til hva en detaljplan skal inneholde. Detaljplanen skal normalt beskrive hvordan anlegget skal bygges

innenfor rammene av den konsesjonen som er gitt, og hvordan miljøhensyn skal ivaretas. Gjennomføringen av relevante avbøtende tiltak må også beskrives i detaljplanen, dersom dette ikke er beskrevet tilstrekkelig i konsesjonsvedtaket. Der det konsesjonsgitte tiltaket vil påvirke samiske interesser, for eksempel reindrift, skal det normalt settes nærmere krav til hvordan samiske interessenter skal involveres i detaljplanleggingen. Den nærmere involveringen og utformingen av avbøtende tiltak vil avhenge av det enkelte tiltaket, samt hva som følger av konsesjonen og konsesjonsvilkårene. Detaljplanen omfatter anlegget med alle hjelpeanlegg som anleggsveier, masseuttak, massedeponier, riggplasser og utforming av tekniske inngrep. Detaljplanen skal normalt også inneholde en beskrivelse av arealbruken, en teknisk beskrivelse av anleggets komponenter og installasjoner, og et kart som viser den nøyaktige plasseringen av disse. Dersom utbyggingsløsningen er endret sammenlignet med løsningen som lå til grunn for konsesjonen, må planen redegjøre for eventuelle endrede virkninger for miljø- og samfunnsinteresser. Der det er relevant, vil også transportløsningen i anleggsfasen måtte beskrives.

Forbudet mot å sette i gang anleggsarbeid før det foreligger godkjent detaljplan, der det er stilt vilkår om detaljplan, er en sentral regel i konsesjonsprosessen. Bakgrunnen for regelen er at konsesjonsmyndigheten og allmennheten skal ha den nødvendige kontrollen på utformingen av anlegget og gjennomføringen av anleggsarbeidet før arbeidet setter i gang. Lovfesting av forbudet sikrer forutberegnelighet både for konsesjonær og allmennheten. Departementet opprettholder derfor forslaget om å lovfeste forbudet mot igangsetting av anleggsarbeid før detaljplanen er godkjent.

Saksspesifikke krav til detaljplanen kan fastsettes i konsesjonen eller i konsesjonsvilkårene. Departementet opprettholder forslaget om at denne adgangen presiseres i lovens ordlyd. Adgangen til å stille saksspesifikke krav til detaljplanen sørger for at detaljplanen i størst mulig grad blir tilpasset det konkrete prosjektet. Departementet viser til at det etter dagens forvaltningspraksis både kan stilles krav til innholdet i detaljplanen, og krav til tidsfrist for når detaljplanen må være innlevert. Det kan også stilles krav til hvordan detaljplanen skal utarbeides, for eksempel at den skal utarbeides i samråd med ulike myndigheter og interessenter. Departementet mener konsesjonsmyndighetens mulighet til å stille krav til fremgangsmåten for utarbeiding

av den konkrete detaljplanen, slik som krav til medvirkning fra berørte tredjeparter, bør fremgå uttrykkelig av lovens ordlyd.

Dersom konsesjonsmyndigheten finner det hensiktsmessig, kan detaljplanen avgrenses til særskilte deler av anlegget. Dette kan være praktisk i tilfeller der behovet for nærmere detaljplanlegging kun gjør seg gjeldende for enkelte deler av anlegget.

Etter dagens forvaltningspraksis gjennomfører NVE nødvendig høring av detaljplan før godkjenning av hensyn til saksopplysningen og for ivaretagelse av grunnleggende kontradiksjons-hensyn. Departementet opprettholder derfor forslaget om at detaljplanbestemmelsen viser til at reglene i forslaget § 2-2 femte ledd gjelder tilsvarende for detaljplanbehandlingen. Departementet presiserer samtidig at saksbehandlingen, herunder om det er nødvendig å sende detaljplanen på høring og hvor stor kretsen av høringsparter skal være, må tilpasses den enkelte saken. Detaljplan godkjennes ved enkeltvedtak, og kan påklages av parter eller andre med rettslig klageinteresse. De samme organer som har innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven, har også klagerett på konsesjonsvedtaket etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI, jf. forslaget § 2-2 sjette ledd annet punktum. For å unngå tvil om at de samme organene også kan påklage vedtak om

godkjenning av detaljplan, foreslår departementet at detaljplanbestemmelsen også viser til at forslaget § 2-2 sjette ledd annet punktum gjelder tilsvarende for behandlingen av detaljplaner.

Dersom en konsesjonær setter i gang med anleggsarbeid før det foreligger en godkjent detaljplan, kan pålegg om retting i form av stans i medhold av energiloven § 10-1 være et aktuelt reaksjonsmiddel. Pålegg om retting i medhold av energiloven § 10-1 vil også kunne være aktuelt dersom konsesjonær bygger eller driver anlegget i strid med godkjent detaljplan eller vilkår for godkjenning av detaljplan. Departementet viser for øvrig til bestemmelsene om administrative reaksjoner og sanksjoner i energiloven kapittel 10.

Departementet mener videre at det er hensiktsmessig at både bygging av anlegget uten godkjent detaljplan og bygging og drift av anlegget i strid med godkjent detaljplan eller vilkår for godkjenning av detaljplan, bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr eller straff. Departementet opprettholder derfor forslaget om å endre energiloven § 10-7 første ledd nr. 1 og nr. 3, slik at begge viser til departementets forslag til ny § 3-1 a. Det er ikke nødvendig å endre energiloven § 10-5 for å kunne ilegge straff for tilsvarende brudd. Det er i tillegg foreslått enkelte mindre språklige justeringer i § 10-7.

10 Frister for bygging og idriftsettelse

10.1 Gjeldende rett

Energiloven inneholder i dag ingen regel om frist for bygging av anlegg etter at konsesjon er tildelt etter § 3-1. I praksis har NVE ofte fastsatt en frist i den enkelte konsesjon for når anlegget senest skal være satt i drift.

Adgangen til å få utsatt en konsesjonsfastsatt byggefrist vurderes konkret i den enkelte sak. I vindkraftsaker hadde NVE i mange år en lempelig praksis for å gi utsettelse av idriftsettelsesfristen. Etter at departementet signaliserte en innskjerping av praksisen for å gi utsatt frist for idriftsettelse i Meld. St. 25 (2015–2016) *Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030* s. 193, er det i de senere årene gitt avslag på flere søknader om utsatt frist.

Hva som er rettsvirkningen av å oversitte konsesjonsfastsatte frister, beror på en konkret tolkning av fristbestemmelsen i konsesjonen. I tillegg inneholder energiloven kapittel 10 en rekke sanksjonsmuligheter som kan tas i bruk ved fristoversittelse, herunder tvangsmulkt etter § 10-3 første ledd, overtredelsesgebyr etter § 10-7 første ledd nr. 3, eller straff etter § 10-5. Dersom rettighetshaver «ikke lenger anses skikket til å utøve virksomheten etter grovt eller gjentatte brudd på loven eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven», kan konsesjonen trekkes tilbake (oppeves) etter § 10-2 første ledd annet punktum.

10.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å innføre en ny bestemmelse i energiloven med frister for byggestart og idriftsettelse ved tildeling av konsesjon etter § 3-1. Forslaget har sin bakgrunn i Meld. St. 28 (2019–2020), hvor departementet varslet at det ville bli innført tidsfrister ved etablering av nye vindkraftprosjekter. Forslaget i høringsnotatet var imidlertid teknologinøytralt.

Den foreslåtte bestemmelsen inkluderte for det første en frist for byggestart på fem år regnet fra tidspunktet for tildeling av konsesjon. Ved oversittelse av fristen skulle konsesjonen bortfalle.

For det andre inkluderte forslaget en frist for idriftsettelse på fem nye år regnet fra byggestart. Oversittelse av idriftsettelsesfristen skulle gi konsesjonsmyndigheten mulighet til å ta i bruk ulike sanksjonsvirkemidler som tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og tilbaketrekking av konsesjon etter en ny bestemmelse i § 10-2.

Forslaget åpnet for at konsesjonsmyndigheten kunne fastsette kortere eller lengre frister i den enkelte konsesjon, og at tiltakshaver kunne søke om fristforlengelse for inntil to år av gangen. Søknader om fristforlengelse ville suspendere byggestartfristens utløp, i den forstand at en konsesjon ikke faller bort mens søknaden er til behandling.

Forslaget inkluderte i tillegg en overgangsbestemmelse i § 11-1 knyttet til fristen for byggestart, som er relevant for konsesjoner meddelt før bestemmelsens ikrafttredelse.

10.3 Høringsinstansenes syn

Et klart flertall av høringsinstansene støtter på generelt grunnlag departementets forslag om å innføre nye frister for bygging og idriftsettelse i energiloven. Dette inkluderer *Advokatforeningen, Aneo, Bane NOR, BirdLife Norge, Distriktsenergi, Eidsiva Energi, Fornybar Norge, Hafslund, Lede, Linja, Lnett, LVK, Miljødirektoratet, Motvind Norge, Motvind Sørvest, Motvind Vest, Norsk Hydro, Norges televisjon (NTV), NVE, OVF, Rogaland fylkeskommune, Samfunnsbedriftene Energi, SFE Produksjon, Småkraftforeninga, Solenergiklyngen, Statsforvalteren i Innlandet, Statkraft Energi og TrønderEnergi*. Flere fremhever at det vil skape trygghet at praksisen med byggefrister reguleres i lovs form.

NVE skriver:

«NVE er positiv til forslaget om hjemmel for nye frister for fremdriften i nye energiprojekter. Frister er et effektivt grep for å sikre god fremdrift i prosjekter. NVE bemerker imidlertid at idriftsettelse i praksis har vist seg å være utfordrende å definere for produksjonsprosjekter. NVE ber departementet om å vurdere å endre

fra idriftsettelse til ferdigstilling. Begrepet ferdigstilling vil også harmonere bedre med bestemmelsen om byggefrister i vassdragsreguleringsloven § 15, som knytter fristen opp mot at anlegget skal fullføres.

NVE ber også om at departementet vurderer om det bør kommenteres i forarbeidene til bestemmelsen om fristutsettelse bør bli stadig strengere ved flere gangers søknad om utsettelse av fristene. NVE mener i alle tilfelle at det er ønskelig med en definisjon eller forklaring i forarbeidene til energiloven hva som regnes med begrepene idriftsettelse eller ferdigstilling.»

Flere av høringsinstansene påpeker viktigheten av å kunne søke om fristforlengelse, slik forslaget åpner for. Dette gjelder *Aneo*, *Bane NOR*, *Fornybar Norge*, *Linja*, *Lnett*, *Norsk Hydro*, *Statkraft Energi* og *TrønderEnergi*. Som begrunnelse trekker *Aneo* frem konsekvenser av flaskehals utenfor konsesjonærens kontroll, for eksempel ferdigstilling av nødvendig nettkapasitet og større utfordringer i leverandørkjeder som konsesjonæren ikke har rimelig mulighet til å unngå. *Bane NOR* fremhever at adgang til fristforlengelse er en viktig forutsetning for at de skal kunne levere rasjonelt på bestillinger fra Samferdselsdepartementet, og viser til behovet for å koordinere søknadsprosessen opp mot investeringsbeslutning i Stortinget. *Linja* forutsetter at spesielle saker som betingede konsesjoner kan få en annerledes vurdering av byggefrist. *NTV* mener på sin side at fristutsettelse bare bør kunne gis for åtte måneder av gangen og maksimalt to ganger, og viser blant annet til at krav til byggestart ikke vil få noen reell virkning ved en så vid adgang til å søke om fristutsettelse som departementet foreslår.

I tillegg til å fremheve viktigheten av muligheten for å få fristforlengelse, skriver *Fornybar Norge* følgende:

«Fornybar Norge støtter Energidepartementets fremstilling om at ulike typer anlegg har ulike behov for fleksibilitet i forbindelse med bygging. Energidepartementet viser til at «Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet» (2023) peker på muligheten for å gi betingede konsesjoner. Til dette skriver Energidepartementet at «Dette forutsetter at det kan gis konsesjoner med lengre byggefrister.» Fornybar Norge støtter denne forutsetningen. Videre vil vi også presisere at de oppstilte tidsfristene

heller ikke må begrense muligheten til å gi rammekonsesjoner, som er et annet viktig tiltak for raskere nettutbygging.

Fornybar Norge vil påpeke at forslaget om automatisk bortfall av konsesjon som rettsvirkning av å overskride byggefristen er svært inngripende. Det er et viktig premiss at tiltakshaver kan søke om utsatt frist begrunnet i konkrete behov, for eksempel ved flaskehals i leverandørkjeden eller andre velbegrunnede hensyn. For komplekse prosjekter vil bygging kunne skje i flere trinn.

Fornybar Norge foreslår at det i forarbeidene presiseres at utsatt byggefrist kan være aktuelt å bruke for ulike byggetrinn. Fornybar Norge foreslår også at det presiseres at dersom bortfall av konsesjon ved overtredelse av fastsatt frist er forestående, må forvaltningen gi tiltakshaver forhåndsvarsel.

Fornybar Norge støtter departementets forslag om å fravike dagens vilkårspraksis med bortfall av konsesjon som rettsvirkning av å oversitte idriftsettelsesfristen. Dette anses som hensiktsmessig i forhold til hvor langt på veg et prosjekt er kommet og de samfunnsmessige nyttevurderingene av at nærmest ferdigstilte prosjekter realiseres.»

Norsk Hydro støtter Fornybar Norges innspill om at tiltakshaver må få forhåndsvarsel før bortfall av konsesjon på grunn av fristoversittelse.

SFE Produksjon mener at tiltakshaver ikke kan klandres for brudd på tidsfrister som skyldes eksterne forhold, for eksempel fysiske hinder av byggearbeid ved demonstrasjoner eller forsinkelser forårsaket av myndighetsapparatet, og foreslår følgende justeringer:

«Definisjon av byggefrist og idriftsettingsfrist skal refererast vedtaksdato for MTA og detaljplan. Tiltakshavers overhaldning av fristane skal ikkje påverkast av eksterne forhold tiltakshaver ikkje kan påverke.»

Lnett mener at rammekonsesjoner som tillater trinnvis utbygging ikke bør komme under ordningen med automatisk bortfall av konsesjon. *Lede* mener at ved rammekonsesjoner som tillater trinnvis utbygging, bør byggestartfristen anses som oppfylt når første trinn etableres. *Tensio* er negativ til forslaget om å innføre byggefrister, særlig med tanke på betingede konsesjoner og rammekonsesjoner.

Glitre Nett mener de foreslåtte fristreglene ikke bør gjelde nettselskap, og viser til samord-

ningsbehov med andre nettselskaper, samt dagens leveringssituasjon med 30 måneders ventetid på nye transformatorer. Selskapet mener videre at byggefrister vil ødelegge for muligheten for betingede konsesjoner.

Noen av høringsinstansene mener fristene bør være kortere enn fem år. *LVK* mener fristen bør være tre år, og viser til tilsvarende regler i vannressursloven og plan- og bygningsloven. *Motvind Norge* og *Motvind Sørvest* mener fristen for byggestart bør være to år, og at fristen for idriftsettelse bør være tre år. Sistnevnte mener også fristen for idriftsettelse ikke bør anses overholdt før hele anlegget er satt i drift, at det bør være en plikt til å trekke tilbake konsesjonen ved oversittelse av idriftsettelsesfristen, og at det ikke bør være adgang til å fravike fristenes lengde. *NTV* mener at fristen for byggestart helst bør være to år, og maksimalt tre år, og at konsekvensen av fristoversittelse bør være bortfall av konsesjon. *BirdLife Norge* mener fristen for byggestart og adgangen til å forlenge fristen må innskjerpes.

Motvind Vest mener manglende bortfallsvirkning ved oversittelse av idriftsettelsesfristen vil fjerne muligheten til å kreve stans i pågående utbygging der det for eksempel oppstår rettslige tvister om konsesjonsvedtaket. De fremholder at krav om midlertidig stans i utbygging (og drift) bør være mulig der tvister behandles i rettsapparatet.

En *privatperson* mener fristene som foreslås er for lange, og fremholder at det vil være tilstrekkelig å jobbe litt på tilkomstveien for å overholde fristen for byggestart. Vedkommende er også negativ til at oversittelse av idriftsettelsesfristen ikke skal lede til bortfall av konsesjon.

Advokatforeningen mener regelverket må klarlegge så godt som mulig hva som ligger i vilkåret om at «arbeidet ... er satt i gang» og at høringsutkastet ikke gir tilstrekkelig klarhet i denne sammenheng. De skriver videre at dersom det er vanskelig å formulere klarere regler, bør det etableres en ordning som gjør det mulig å forhåndsavklare hvilke tiltak som anses tilstrekkelig til å avbryte fristen.

10.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget om å innføre nye frister for bygging og idriftsettelse av energianlegg ved tildeling av ny konsesjon etter § 3-1. Hensikten med de nye fristene er primært å sikre rimelig fremdrift i utbyggingen av nye pro-

sjekter. Fristene skal legge til rette for raskere realisering av ny produksjon og nytt nett som samfunnet har behov for. Forslaget vil kunne hindre at det søkes om konsesjon til prosjekter som tiltakshaver ikke har realistiske planer om å realisere innenfor en rimelig tidshorison, og som det derfor er uheldig at konsesjonsmyndigheten prioriterer store ressurser på å behandle. På denne måten kan forslaget bidra til å frigjøre ressurser og effektivisere konsesjonsbehandlingen av de mest realistiske prosjektene.

Ettersom det er krevende for kommuner og lokalbefolkningen å forholde seg til et uavklart prosjekt over lang tid, vil strengere krav til fremdrift trolig også virke konfliktdempende. De som berøres av inngrepet vil sikres større forutsigbarhet om prosjektet. Gjennom konsesjonstildeling er konsesjonær dessuten gitt rettigheter som innebærer bruk av naturarealer, og slike arealer bør ikke båndlegges over lengre tid enn nødvendig. Et langt tidsforløp mellom konsesjonstildeling og realisering kan også i seg selv være til hinder for utbygging av prosjekter, for eksempel på grunn av at økte utbyggingskostnader eller utdatert kunnskapsgrunnlag. Vilkår fastsatt i konsesjonen kan vise seg å bli uhensiktsmessige på utbyggingstidspunktet dersom omstendighetene endrer seg mellom konsesjonstildeling og utbygging.

Departementet påpekte i høringsnotatet at ulike typer anlegg har ulike behov for fleksibilitet i forbindelse med bygging. Det er derfor behov for en hjemmel for å fravike fristenes lengde i konsesjonen og til å søke om fristforlengelse. Høringsuttalelsene bekrefter viktigheten av dette. Søknader om fristutsettelse må alltid vurderes konkret. Utsettelse bør gis dersom konsesjonær kan påvise et legitimt behov, for eksempel der forsinkelsen skyldes forhold utenfor konsesjonærens kontroll. Departementet finner ikke grunn til å begrense adgangen til å utsette eller forlenge fristene utover det som følger av forslaget.

Mange høringsinstanser har i likhet med departementet påpekt de særlige problemstillingene som reises ved tildeling av konsesjoner som legger til rette for trinnvis utbygging og ved såkalte betingede konsesjoner, se *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet* av april 2023. Departementet legger til grunn at adgangen til å fravike fristenes lengde i konsesjonen kan og bør benyttes i slike tilfeller. De nærmere rammene for fristforlengelser og fravikelser er beskrevet i spesialmerknadene til bestemmelsen, se punkt 13.

Bestemmelsen er teknologinøytral. Dette innebærer at de nye fristene i utgangspunktet gjelder

for alle anlegg som er konsesjonspliktige etter energiloven § 3-1. Med mulighetene for å fravike fristene i konsesjon og søke om fristforlengelse, kan ikke departementet se at det er nødvendig å gjøre unntak for nettanlegg, slik enkelte høringsinstanser har foreslått.

Når det gjelder fristenes *lengde*, mener de fleste høringsinstansene at forslaget om fem år er fornuftig. Departementet fastholder at en femårsfrist representerer en rimelig balanse mellom formålet om å redusere tidsforløpet mellom konsesjonstildeling og realisering på den ene siden, og formålet om å effektivisere konsesjonsprosessen og sikre nødvendig fleksibilitet på den andre siden. For knappe frister vil kunne føre til flere søknader om fristutsettelse, og dermed et større sakstfang for konsesjonsmyndigheten. En fristlengde på fem år innebærer også en harmonisering med andre regler for kraftproduksjon, se vassdragsreguleringsloven § 15 og vannressursloven § 19. Havenergilovforskrifta §§ 9-10 inneholder samlet sett en femårsfrist for idriftsettelse av energianlegg til havs (toårsfrist for detaljplan regnet fra konsesjonsdato, deretter en treårsfrist for idriftsettelse).

Når det gjelder fristen for *byggstart* og spørsmålet om hva som skal til for å avbryte fristen, viser departementet til spesialmerkene i punkt 13. Ellers fastholder departementet at oversittelse av fristen bør lede til bortfall av konsesjon, og at bortfallsvirkningen ikke bør være betinget av at konsesjonæren har fått et forhåndsvarsel. Bortfallsvirkningen vil gi konsesjonær et klart insentiv til å overholde fristen, og spare konsesjonsmyndigheten for arbeid med å fatte vedtak i den enkelte sak om tilbaketrekking av konsesjon. Det er konsesjonærens ansvar å holde oversikt over gjeldende frister og eventuelt søke om fristforlengelse ved behov. Departementet legger til grunn at tiltakshaver gjennom den alminnelige veiledningsplikten etter forvaltningsloven § 11 i alle tilfelle kan kontakte konsesjonsmyndigheten i forkant av fristens utløp for nødvendig veiledning.

Departementet mener videre at fristen for byggstart bør løpe fra datoen for konsesjonstildeling. Dersom fristen i stedet skulle ha løpt fra godkjenning av detaljplan, vil det være en risiko for at fremdriften stanser opp i detaljplanfasen, som ikke er ønskelig. Alternativt ville det vært behov for å innføre en egen frist for detaljplan i tillegg. Departementet ser det ikke som nødvendig å lovfeste en slik detaljregulering av hvordan konsesjonær bør fordele tiden mellom detaljplanlegging og øvrige forberedelser til byggstart. En

egen frist for innsending av detaljplan kan i alle tilfelle fastsettes som vilkår i konsesjon.

Når det gjelder fristen for *idriftsettelse*, fastholder departementet at fristen bør avbrytes når anlegget er satt i drift, fremfor for eksempel ved ferdigstilling. NVE har allerede praksis for å fastsette frist for idriftsettelse som et vilkår i konsesjoner etter § 3-1. I tillegg vil det etter departementets syn være enklere å definere når et anlegg anses for å være satt i drift enn når det er ferdigstilt. For en nærmere beskrivelse av hva som skal til for at et anlegg skal anses for å være satt i drift, vises det til spesialmerkene i punkt 13.

Idriftsettelsesfristen skal regnes fra byggestart. Dette vil spare konsesjonsmyndigheten fra å bruke ressurser på å treffe vedtak om fristutsettelse dersom det blir forsinkelser i detaljplanfasen.

Når det gjelder rettsvirkningen av å oversitte idriftsettelsesfristen, har departementet foreslått å fravike dagens vilkårspraksis med bortfall av konsesjonen. Bakgrunnen for at departementet har foreslått en slik endring, er at det ofte vil være ønskelig at prosjekter som er kommet langt i byggefasen, blir fullført. Realiseringen av prosjektet vil forsinkes ytterligere dersom utbyggingen må stanses i påvente av ny konsesjonsbehandling. Ny konsesjonsbehandling vil i tillegg kreve ressurser hos konsesjonsmyndigheten og andre involverte. Departementet vurderer derfor at det er mer hensiktsmessig å ta i bruk virkemidlene i energiloven kapittel 10, herunder tvangsmulkt og tilbaketrekking av konsesjon. De fleste høringsinstansene støtter dette, mens enkelte mener at tidligere praksis med bortfall bør lovfestes. Departementet kan ikke se at innvendingene som har fremkommet under høringen tilsier en annen løsning enn det som er foreslått. Rettsvirkningen av fristoversittelse påvirker ikke tredjepersoners adgang til å fremme krav for domstolene om et vedtaks gyldighet eller begjære midlertidig forføyning etter tvistelovens regler. For øvrig vises det til at det foreslås at virkningen av oversittelse av fristen for byggstart skal være bortfall av konsesjonen.

Forslaget inkluderer en overgangsregel i § 11-1 som forskyver byggefristens utgangspunkt tilknyttet konsesjoner som ble tildelt før bestemmelsens ikrafttredelse. En tilsvarende overgangsbestemmelse anses ikke nødvendig for idriftsettelsesfristen. Det skyldes at idriftsettelsesfristen ikke begynner å løpe før byggearbeidene er påbegynt, og at eventuell oversittelse ikke medfører bortfall av konsesjon. Konsesjonær kan i alle tilfelle søke om fravikelse av fristens lengde i med-

hold av § 10-4 annet ledd, jf. § 3-1 b annet ledd første punktum, eller fristforlengelse etter § 3-1 b annet ledd annet punktum.

Dersom en allerede meddelt konsesjon inneholder vilkår om frist for å påbegynne bygging eller idriftsettelse, og den konsesjonsfastsatte fristen utløper på et senere tidspunkt enn den lovfestede fristen, skal dette anses som en fravikelse av fristens lengde etter § 3-1 b annet ledd første punktum. Ved annen motstrid mellom lovfestede fristregler og fristregler fastsatt som vilkår i allerede meddelte konsesjoner, vil lovens fristregler gå foran.

Det har ikke kommet innvendinger til departementets forslag om å senke terskelen for å trekke tilbake en konsesjon etter energiloven § 10-2 ved oversittelse av frister knyttet til fremdriften av prosjektet. Departementet finner ikke grunn til å inn-

føre en plikt til slik tilbaketrekking. Adgangen til å trekke tilbake konsesjonen må ses i sammenheng med reglene om tvangsmulkt, som er et mindre inngripende tiltak og normalt bør forsøkes før konsesjonen trekkes tilbake. Jo lengre utbyggingen er kommet, jo mindre aktuelt bør det også være å trekke konsesjonen tilbake. Forslaget innebærer for øvrig en harmonisering med annet regelverk på energirettens område, se liknende regel i havenergilova § 10-7 annet ledd. Departementet opprettholder derfor forslaget slik det lød i høringsnotatet. Bestemmelsen tas inn som nytt tredje punktum i § 10-2 første ledd. Departementet foreslår også en språklig presisering i første ledd annet punktum.

Departementet har vurdert øvrige innspill uten å ha funnet at disse gir grunnlag for å justere departementets forslag.

11 Omgjøring og etterundersøkelser

11.1 Gjeldende rett

Forvaltningsrettens utgangspunkt er at en tillatelse er endelig og bindende, og at forvaltningen ikke kan omgjøre (endre) tillatelsen etter at den først er gitt. I visse unntakstilfeller kan det imidlertid være grunnlag for å omgjøre en gitt tillatelse. Normalt kan tillatelser bare omgjøres hvis vilkårene i forvaltningsloven § 35 er oppfylt, for eksempel dersom endringen ikke er til skade for noen som vedtaket «retter seg mot eller direkte tilgodeser», jf. første ledd bokstav a. Etter siste ledd kan omgjøring også skje hvis endringsadgangen følger av «annen lov, av vedtaket selv eller av alminnelige forvaltningsrettslige regler».

Energiloven § 10-4 er en slik «annen lov» som gir utvidet adgang til omgjøring. Første ledd åpner for at «fastsatte vilkår» kan endres «av hensyn til allmenne interesser». Bakgrunnen for bestemmelsen er at det med tiden kan vise seg at fastsatte vilkår blir utilstrekkelige eller mindre hensiktsmessige. For eksempel kan skader og ulemper ved anlegget bli vesentlig større enn antatt. Hensynet til konsesjonærens behov for å kunne innrette seg etter de vilkår som er gitt, tilsier at endringer bare bør foretas hvis det foreligger et kvalifisert behov, se Ot.prp. nr. 43 (1989–90) s. 96–97. Muligheten for omgjøring etter første ledd er derfor begrenset til «særlige tilfelle». I vurderingen skal det tas hensyn til kostnadene endringen vil påføre konsesjonær, og de fordeler og ulemper endringen for øvrig vil medføre, jf. annet punktum. Bortfall av kraftproduksjon, herunder den inntekt den representerer for konsesjonær, er et relevant moment i den sammenheng. Også ny kunnskap om naturmangfold kan etter forholdene utgjøre et «særlig tilfelle», selv om den nye kunnskapen er aktuell for mange eller de fleste anlegg av samme type.

Annet ledd i § 10-4 åpner for at endringer i «vilkårene» kan foretas etter «søknad fra konsesjonæren». Ifølge Ot.prp. nr. 43 (1989–90) s. 97 er bestemmelsen aktuell dersom konsesjonæren for eksempel kan påvise at et tyngende vilkår ikke

lenger fremmer sitt formål, eller at fordelene ved vilkåret ikke lenger står i forhold til omkostningene. Henvisningen til nåværende § 2-1 innebærer at endringssøknaden må oppfylle innholdskravene til en konsesjonssøknad, herunder krav om konsekvensutredning etter annet ledd og informasjonskravene etter tredje ledd. Henvisningen innebærer også at saksbehandlingsreglene i nåværende § 2-1 om kunngjøring, høring, utleggelse og innsigelser kommer til anvendelse. Omgjøring etter annet ledd krever at fordelene ved endringen er større enn ulempe, jf. formålsbestemmelsen i § 1-2.

Konsesjonsmyndigheten har plikt til å behandle søknader fra konsesjonær etter § 10-4 annet ledd. Innvilgelse eller avslag på en slik søknad er et enkeltvedtak som kan påklages. Omgjøringsbegjæringer fra andre enn konsesjonær, vurderes etter energiloven § 10-4 første ledd, forvaltningsloven § 35 eller ulovfestede omgjøringsregler. Konsesjonsmyndigheten har ikke plikt til å realitetsbehandle slike omgjøringsbegjæringer. Beslutning om ikke å ta en slik omgjøringsbegjæring til følge, er ikke et enkeltvedtak.

Dersom konsesjonsmyndigheten treffer vedtak om konsesjon til ombygging eller utvidelse av et bestående anlegg med konsesjon, må vedtaket som godkjenner ombyggingen i utgangspunktet betraktes som en omgjøring av den opprinnelige konsesjonen til anlegget. Rettsvirkningene av en omgjøring er at den opprinnelige tillatelsen videreføres, justert for de konkrete endringene som er behandlet og fastsatt i omgjøringsvedtaket.

Oppheving av vedtak er også en form for omgjøring. Energiloven § 10-2 inneholder egne vilkår for «tilbaketrekking» av tillatelser. Gjeldende vilkår og forslag til endringer i § 10-2 er nærmere omtalt i punkt 10.

Energiloven inneholder i dag ingen hjemmel til å pålegge konsesjonær å gjennomføre undersøkelser av tiltakets virkninger, for det formål å undersøke om det er behov for å omgjøre en tillatelse.

11.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å erstatte begrepene «vilkår» og «vilkårene» i energiloven § 10-4 første og annet ledd, med begrepet «tillatelse». Videre foreslo departementet å åpne for at omgjøring etter § 10-4 første ledd ikke bare kan skje av hensyn til allmenne interesser, men også av hensyn til «private interesser».

Departementet foreslo i tillegg å endre § 3-1 første ledd annet punktum, § 5-1 første ledd annet punktum og forslaget § 2-2 sjette ledd, ved at bestemmelsene henviser til § 10-4 annet ledd.

Endelig foreslo departementet å innføre en ny hjemmel i energiloven for å pålegge konsesjonær å gjennomføre undersøkelser i driftsfasen av tiltakets virkninger for miljø og annen arealbruk. Forslaget er inntatt som ny § 10-1 a.

11.3 Høringsinstansenes syn

11.3.1 Omgjøring

NVE har ingen merknad utover at de er positive til forslaget. Også *Distriktenergi*, *Hafslund*, *Landbruksdirektoratet*, *NTV*, *Rogaland fylkeskommune*, *SFE Produksjon* og *Småkraftforeninga* er positive. *Norske Reindriftsamers Landsforbund* støtter at omgjøring kan skje av hensyn til reindrift, og mener at dette må komme tydelig frem.

Vestland fylkeskommune skriver:

«Departementet vil gjera om på lovverket knytt til omgjøring av konsesjonar. Eit viktig grep er at dei vil at ved omgjøring så skal den omgjorte konsesjonen vara ut tida til opphøveleg konsesjon. Dette er viktig, meiner fylkeskommunen, då berre fullstendige konsesjonsprosessar bør kunne gje fullstendig konsesjonstid. Vidare kan det vere behov for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget knytt til lange konsesjonar undervegs i driftsfasen. Ny kunnskap kan gjera at det vert naudsynt å setta nye vilkår undervegs i konsesjonen. Dette meiner vi er lurt.»

Ellers er de fleste positive til enkelte elementer, men skeptiske til andre deler av forslaget.

Advokatforeningen uttaler:

«Advokatforeningen støtter at det tydeliggjøres at et nytt vedtak som endrer en eksisterende tillatelse skal anses som en omgjøring.

Advokatforeningen ser også at det i enkelte tilfeller kan være hensiktsmessig å gjøre endringer i en eksisterende tillatelse ut over

endring av vilkårene i tillatelse. Vi finner imidlertid grunn til å påpeke at forslaget synes å medføre en relativt betydelig utvidelse av omgjøringsadgangen, også uten at det er tale om omsøkte endringer fra konsesjonærens side. Dette gjelder særlig ettersom det foreslås at også private interesser kan gi grunnlag for omgjøring. Etter omstendighetene vil en slik utvidelse kunne lede til en større økning i antall saker hvor det kreves omgjøring av meddelte konsesjoner, noe både øker saksmengden og reduserer forutsigbarheten til meddelte konsesjoner. Det bør vurderes om en slik utvidelse er nødvendig og hensiktsmessig.

Advokatforeningen minner om at konsesjonsreglene bygger på en avveining av de offentlige og private interesser som taler for og imot utbygging av energianlegg, og at disse er gjenstand for grundige vurderinger ved avgjørelsen av om det gis konsesjon. Den som får konsesjon, foretar betydelige investeringer ut fra en forventning om stabile rammevilkår.

Utgangspunktet bør derfor være at omgjøring av eksisterende tillatelse av hensyn til konsesjonærens forutberegnelighet kun bør skje unntaksvis. Omgjøring bør som klar hovedregel ikke være et middel for «omkamper» ved at vektningen av hensyn som var kjent og ble vurdert ved den opprinnelige konsesjonsavgjørelsen, eller annen arealplanlegging, endres på måter som påvirker konsesjonærens stilling negativt.

Etter Advokatforeningens syn bør en omgjøringsadgang i disse tilfellene ligge innenfor den alminnelige omgjøringsadgangen i forvaltningsloven, og det synes tilstrekkelig med en henvisning til denne i energiloven. Rekkevidden av en særlig omgjøringshjemmel i energiloven er uheldig og fremstår også som uklart.

Dersom det likevel inntas en særlig omgjøringshjemmel i energiloven, kan det med fordel presiseres i ordlyden at det for omgjøring uten søknad fra konsesjonæren, må være tale om tungtveiende nye forhold som ikke var kjent ved den opprinnelige avgjørelsen.

Advokatforeningen mener videre at de private interesser som kan begrunne omgjøring, og nevnes som eksempler i høringsnotatet (naboer mv.) normalt vil stå i en annen stilling enn offentlige interesser, så som miljøhensyn, hensynet til reindriften, mv. Offentlige interesser er interesser av prinsipiell betydning for storsamfunnet, mens hensynet til den enkelte nabo har mer avgrenset betydning, selv om betydningen for enkeltmennesker kan være

stor. I denne sammenheng bør et tungtveiende moment være betydningen av fornybar kraftproduksjon både for lokalsamfunn og økonomien som helhet, og klima-, nærings- og sikkerhetspolitiske hensyn i en større sammenheng.»

Fornybar Norge skriver:

«Fornybar Norge er skeptisk til dette forslaget med bakgrunn i at private interesser i stor grad blir ivaretatt av privatrettslige avtaler. En slik endring vil medføre større usikkerhet for konsesjonær. Det følger av side 32 i departementets høringsnotat at forslaget er ment å innebære en harmonisering med annet regelverk på energi- og vassdragsrettens område.

En endret omgjøringsadgang, hvor det gis hjemmel til opphevelse av en tillatelse av hensyn til private interesser, vil imidlertid etter det vi forstår gå lenger enn omgjøringsadgangen som følger av energi- og vassdragslovgivningen for øvrig. Vi bemerker at ordlyden i vannressursloven viser til endring av vilkår, og ikke til endring av tillatelser.

Forslaget til endringer i § 10-4 synes dermed å innebære en større endring enn en presisering og en harmonisering. Vi mener at energiloven § 10-4 som et klart utgangspunkt bør ha samme rekkevidde som vannressursloven § 28, slik at opphevelse av konsesjonen som sådan ikke omfattes.

I forarbeidene til vannressursloven § 28 følger det videre at endringer i verdisyn og samfunnsoppfatninger ikke gir grunnlag for omgjøring. Det samme må gjelde for omgjøring etter energiloven § 10-4 og Fornybar Norge foreslår derfor at dette presiseres i proposisjonen. Det er viktig at omgjøring av hensyn til private interesser ikke blir et verktøy for aktører som jobber aktivt mot utbygging av fornybar energi på et generelt grunnlag.»

Statkraft Energi mener i likhet med Fornybar Norge at det er viktig å tydeliggjøre at endringer i verdisyn og samfunnsoppfatning ikke gir grunnlag for omgjøring.

Å *Energi* mener at det ikke bør åpnes for omgjøring av hensyn til private interesser, fordi det vil åpne for omkamper og øker investeringsrisiko. De påpeker at det i alle fall er behov for en betydelig spissere ordlyd slik at omgjøringsadgangen avgrenses til særskilte forhold som er av stor betydning for private parter. Selskapet legger til grunn at avgiftsgrunnlaget i vassdragskonsesjoner ikke kan omgjøres.

Glitre Nett mener at det er naturlig at man kan omgjøre en gammel konsesjon når forholdene har endret seg, men utdyper:

«En nylig avgitt konsesjon bør ikke kunne søkes omgjort like etter at saken har vært til behandling. Det bør vurderes å sette en tidsfrist for hvor tidlig etter vedtakstidspunktet man skal kunne omgjøre en gitt konsesjon etter initiativ fra andre enn konsesjonsinnehaver. Med mindre det foreligger ekstraordinære forhold man ikke kjente til da saken ble vedtatt, bør det ikke åpnes for omgjøring etter søknader fra andre interessenter og dette bør vurderes presisert i lovforslaget. Anleggseier har en lang investerings horisont og trenger klare forutsigbare tillatelser som står seg og ikke endres i tide og utide. Dog må likevel Anleggseiers egne behov for endringer (f eks etter detaljprosjektering) ikke være begrenset av en evt regel om innskrenkninger i omgjøringsadgangen.

Det bør heller ikke åpnes for en omgjøringsadgang på grunn av «private interesser» – Vi frykter at dette kan føre til flere omkamper og krav om etterfølgende kabling av luftlinjer. Våre nettanlegg er under press og mange offentlige interessenter ønsker kabel fremfor luft. (f eks Statens vegvesen osv) Dersom også private interesser i alle tilfeller kan søke omgjøring, vil vi ikke få den nødvendige arbeidsro for andre presserende nye anlegg. Vi anbefaler at forslaget om å åpne for å omgjøre på grunn av «private interesser» strykes. I alle fall for anleggskonsesjoner i regionalnett.»

Motvind Norge mener at når endringene er omfattende, må det gis ny konsesjon og ikke bare treffes et omgjøringsvedtak.

11.3.2 Etterundersøkelser

NVE er positive til forslaget og har ingen merknad utover dette. Også *Norske Reindriftsamers Landsforbund*, *Sametinget*, *Rogaland fylkeskommune*, *Advokatforeningen*, *Naturvernforbundet*, *WWF Norge*, *Norges Jeger- og fiskerforbund* og *Småkraftforeninga* er positive til forslaget.

Advokatforeningen utdyper:

«Advokatforeningen støtter forslaget på det prinsipielle plan. Advokatforeningen anerkjenner at det i en del tilfeller vil kunne være behov for å utføre nye undersøkelser av tiltakets virkning for miljø og annen arealbruk,

og at konsesjonæren er nærmest å bekoste slike tiltak, i samsvar med «forurenseren betaler»-prinsippet.

Advokatforeningen støtter forslaget hvor det fremgår at kostnadene ved pålegget må stå i rimelig forhold til tiltakets antatte skadevirkninger og den antatte nytten av undersøkelser, da slike undersøkelser kan være inn- gripende og kostbare overfor konsesjonæren.

Advokatforeningen mener, på samme måte som knyttet til forslaget til ny omgjøringsbestemmelse under, at det må vurderes nærmere hvordan adgangen til å pålegge etterundersøkelser skal vurderes i relasjon til forhold som var kjent og hensyntatt ved den opprinnelige konsesjonsprosessen. Dette har også en side mot konsesjonsprosessens karakter av undersøkelser av fakta og avveining av hensyn, som munner ut i en tillatelse som skal gi konsesjonæren forutberegnelighet.

For at hensynet til konsesjonenes funksjon som premissgiver for investeringer ikke skal uthules, mener Advokatforeningen derfor at det bør vurderes om adgangen til å pålegge etterundersøkelser bør være begrenset til forhold som ikke var vurdert ved den opprinnelige konsesjonsprosessen. Alternativt kan det vurderes å sette en særlig høy terskel for å pålegge undersøkelser av slike forhold, for eksempel at det kreves at det var vesentlige mangler ved vurderingen av dette forholdet under konsesjonsprosessen.»

Landbruksdirektoratet støtter forslaget, men mener at begrepet «etterundersøkelser» i ny § 10-1 a er misvisende og bør erstattes med «pålegg om undersøkelser i driftsperioden». Landbruksdirektoratet uttaler videre at det er sentralt at konsesjonsmyndigheten stiller krav til konsesjonær om å inkludere tradisjonskunnskap fra reindriften i undersøkelsene.

Naturvernforbundet, WWF Norge og Norges Jeger- og fiskerforbund er positive til forslaget, men mener at undersøkelsene må resultere i konkrete tiltak, og at terskelen for å pålegge nye avbøtende tiltak bør bli lavere.

Fornybar Norge uttaler:

«En slik lovhjemmel vil både få virkning for eksisterende konsesjoner og nye anlegg. I vannressursloven og vassdragsreguleringsloven er etterundersøkelser ett av flere vilkår som kan fastsettes for nye konsesjoner, men kravet er ikke regulert direkte i loven med en egen lovhjemmel. Forslaget vil derfor gå

lengre enn på vassdragssiden og vil ikke innebære en harmonisering av lovverket for ulike typer energianlegg. Vi anerkjenner ønsket om å klargjøre adgangen til å pålegge etterundersøkelser i driftsperioden og stiller oss positive til innhenting av ny kunnskap. Å gjennomføre undersøkelser er ressurskrevende. Forslaget medfører en usikkerhet om undersøkelsene vil medføre krav om nye avbøtende tiltak.

Det er sentralt at konsesjonærene kan forholde seg til de konsesjonsvedtak som er gitt. Det blir viktig å sikre en balanse mellom behovet for oppdatert kunnskap og selskapenes behov for stabilitet og forutsigbarhet i driften. Det er viktig at slike krav er basert på klare, objektive kriterier og at de kun iverksettes der det er velbegrunnet behov for ytterligere kunnskap om virkningene av et tiltak. Vi mener derfor det bør tydeliggjøres i forarbeidene i hvilke tilfeller det er mest aktuelt at etterundersøkelser skal gjennomføres, f.eks. når det er indikasjoner på at viktige naturverdier berøres el. Vi mener det er viktig at terskelen for å kunne pålegge etterundersøkelser i driftsperioden, ut over den kunnskapen som er innhentet i utrednings- og konsesjonsprosessen, legges høyt for å unngå unødvendig mange og ressurskrevende prosesser både hos myndighetene og konsesjonærene knyttet til denne hjemmelen.»

Å Energi mener at terskelen for å pålegge etterundersøkelser bør være høy og avgrenset til forhold der det åpenbart foreligger uheldige konsekvenser som ikke var vurdert på tidspunktet da konsesjon ble gitt. Konsesjonæren bør med grunnlag i etterundersøkelser også kunne få innvilget endringer i konsesjoner som kan gi bedre utnyttelse av energiresursene.

Lnett mener at pålegg om å bruke spesifikke selskap vil kunne være i strid med anskaffelsesregelverket, og anmoder om å sikre tilsvarende hjemmel i anskaffelsesregelverket.

Motvind Sørvest mener at annet ledd i forslag til ny § 10-1 a bør endres til at rapportene også må stilles til rådighet for «andre offentlige etater som miljømyndigheter, kommuner, statsforvalter og fylkeskommuner, berørte naboer, organisasjoner og offentligheten».

11.4 Departementets vurdering

11.4.1 Omgjøring

Departementet opprettholder lovforslaget knyttet til omgjøringsreglene i energiloven. De fleste inn-

vendingene som har innkommet under høringen, gjelder forslaget om omgjøring av hensyn til «private interesser» etter § 10-4 første ledd. Flere høringsinstanser viser til at en slik utvidelse av omgjøringsadgangen vil skape usikkerhet for konsesjonær og kan resultere i en økning i antall omgjøringsbegjæringer fra tredjepersoner. Det er også pekt på at private interesser ivaretas av privatrettslige avtaler.

Departementet viser til at omgjøringsadgangen i alle tilfelle er begrenset til «særlige tilfeller». Terskelen for å anse dette vilkåret som oppfylt vil naturlig være klart høyere for private interesser enn for allmenne interesser. Med det som utgangspunkt mener departementet at konsesjonærens behov for forutsigbarhet fremdeles er ivaretatt i tilstrekkelig grad. Departementet fastholder at det i unntakstilfeller kan være behov for å omgjøre konsesjoner av hensyn til private interesser der tiltaket innebærer ulemper som var ukjente eller som viser seg å være vesentlig større enn antatt, og det er sannsynlig at konsesjonsmyndigheten ville ha krevd andre avbøtende tiltak eller tilpasninger i prosjektet dersom virkningene hadde vært kjent på tidspunktet for konsesjonstildeling. Privatrettslige avtaler med rettighetshavere o.l. inngås som regel før byggingen påbegynnes og anlegget settes i drift, og slike avtaler vil på tilsvarende måte neppe kunne ta høyde for virkninger som etter sin art eller sitt omfang var ukjente forut for idriftsettelsen. Forvaltningsloven § 35 vil heller ikke alltid kunne anvendes i slike tilfeller.

Departementet viser også til at vannressursloven § 28 tillater omgjøring av hensyn til private interesser. Forslaget innebærer dermed en harmonisering av regelverket på energi- og vassdragsrettens område.

Enkelte av høringsinstansene er også skeptiske til å endre ordlyden «fastsatte vilkår» og «vilkårene» i § 10-4, til «tillatelse». Det vises til at vannressursloven § 28 kun gjelder vilkår. Når det gjelder sammenlikningen til vannressursloven § 28, viser departementet til at nåværende bestemmelse i energiloven er begrenset til endring av «fastsatte vilkår», mens ordlyden i vannressursloven § 28 også åpner for å «oppheve (...) vilkår eller sette nye vilkår». Videre er det neppe et skarpt skille mellom de delene av en tillatelse som faller innenfor og utenfor det rettslige vilkårsbegrepet. Det er derfor hensiktsmessig å klargjøre at omgjøringsadgangen ikke bare gjelder endringer av eksisterende plikter som inngår i det som kan omtales som «vilkårssettet» i energikonsesjoner, men at det etter både første og annet

ledd også er mulig å fastsette eller søke om endringer i en tillatelse knyttet til for eksempel konsesjonsvarighet, maksimal installert effekt, ombygging og utvidelse av anlegget m.m. Det er også hensiktsmessig å presisere at bestemmelsen ikke bare gjelder konsesjoner, men også ved endring av for eksempel vedtak om godkjenning av detaljplan.

Etter departementets syn vil en endring fra ordlyden «fastsatte vilkår» og «vilkårene» til «tillatelse» dekke det forannevnte behovet for diverse klargjøringer. Imidlertid mener departementet at første ledd ikke bør åpne for at tillatelse som sådan kan oppheves. Oppheving må i tilfelle skje med hjemmel i annet ledd etter søknad fra konsesjonær, eller etter alminnelige forvaltningsrettslige omgjøringsregler.

Departementet finner ikke grunn til å sette en tidsfrist for hvor tidlig etter vedtakstidspunktet en konsesjon kan omgjøres. Dersom ny kunnskap avdekkes før eller mens et anlegg bygges, vil det kunne være besparende for alle parter om endringen vedtas og dermed kan tas høyde for før ferdigstillingen. Et annet eksempel er der en mindre endring har vesentlig betydning for eksempelvis fugl, men kostnaden ved tiltaket er så minimal at det ikke har noen nevneverdig betydning når i konsesjonsforløpet kostnaden pådras. Tidsforløpet siden vedtakstidspunktet og hvilken fase prosjektet er i, er uansett momenter som bør vektlegges ved vurderingen av om vilkårene etter § 10-4 første ledd er oppfylt.

Departementet fastholder også forslaget om ny henvisning til § 10-4 i gjeldende §§ 3-1, 5-1 og 2-1 (forslagets § 2-2). Formålet er å tydeliggjøre at reglene for omgjøring kommer til anvendelse når konsesjonsmyndigheten fatter vedtak som endrer en eksisterende tillatelse. Det har vært varierende praksis knyttet til om konsesjon til ombygging eller utvidelse betegnes som omgjøring eller tildeling av ny konsesjon. Det er de reelle juridiske forholdene som uansett er avgjørende for en parts rettigheter og plikter, men en klarere begrepsbruk vil bidra til å gjøre både konsesjonær og allmennheten bedre i stand til å forstå vilkårene for og rettsvirkningene av vedtak som gjelder ombygging eller utvidelse av bestående anlegg.

Departementet utelukker ikke at det i visse tilfeller kan være nærliggende å tildele ny konsesjon fremfor å omgjøre den opprinnelige konsesjonen. Dette vil kunne være tilfellet dersom konsesjonær har søkt om så betydelige endringer i et bestående anlegg eller virksomhet, at det er mer naturlig å betrakte prosjektet som etablering av et nytt

anlegg. Endring av virksomhetens art er et særlig relevant moment i den sammenheng, men også svært omfattende endringer i anleggets eller virksomhetens omfang kan etter forholdene tilsi at det bør gjennomføres en full ny konsesjonsbehandling. Ny konsesjon vil også kunne være naturlig ved en såkalt reetablering av et vindkraftverk når turbinene har nådd teknisk levealder.

Med mindre den opprinnelige konsesjonsperioden utløper samtidig, vil tildeling av ny konsesjon til et bestående anlegg kreve at den opprinnelige konsesjonen oppheves, jf. § 10-4 annet ledd eller alminnelige forvaltningsrettslige omgjøringsregler.

Etablering av et nytt, selvstendig anlegg inntil et bestående anlegg som skal videreføres uten nevneverdige endringer, vil som utgangspunkt ikke betraktes som en ombygging eller utvidelse i energilovens forstand. Det nye og det gamle anlegget vil i slike tilfeller normalt måtte anses som to separate anlegg, som drives med hver sin konsesjon uavhengig av hverandre. Dette utgangspunktet er ikke til hinder for at det samtidig som det tildeles ny konsesjon, gjøres mindre tilpasninger i konsesjonen eller detaljplanen til det bestående anlegget etter § 10-4 annet ledd, for eksempel knyttet til forlengelsen av en anleggsvei gjennom det gamle konsesjonsområdet.

Tildeling av ny konsesjon krever at konsesjonær har sendt søknad i medhold av nåværende § 2-1 (forslagets § 2-2), og at konsesjonsmyndigheten har gjennomført en full ny konsesjonsbehandling. Tildeling av ny konsesjon innebærer således mer omfattende krav til saksbehandlingen enn omgjøring etter § 10-4 annet ledd.

Departementet foreslår også enkelte mindre språklige endringer i § 10-4 første ledd. Departementet har vurdert øvrige innspill uten å ha funnet at disse gir grunnlag for å justere departementets forslag.

11.4.2 Etterundersøkelser

Departementet opprettholder forslaget om å innføre en ny hjemmel i energiloven § 10-1 a om etterundersøkelser. Konsesjoner etter energiloven kan være forholdsvis langvarige, som tilsier at det i løpet av driftsperioden kan oppstå behov for å forbedre kunnskapsgrunnlaget om virk-

ningene for naturmangfold, reindrift mv. i de berørte områdene.

Adgangen til å pålegge etterundersøkelser bør etter departementets syn ikke begrenses til forhold som ikke ble vurdert under konsesjonsbehandlingen. Pålegg bør også kunne være aktuelt for å undersøke riktigheten av sentrale antakelser som konsesjonsmyndigheten la til grunn for konsesjonstildelingen basert på kunnskapen som forelå på konsesjonstidspunktet.

Når det ellers gjelder terskelen for å pålegge etterundersøkelser, mener departementet at det er tilstrekkelig at det stilles krav om at kostnadene ved pålegget skal stå i et rimelig forhold til tiltakets antatte skadevirkninger og antatt nytte av undersøkelsene.

Hvis etterundersøkelsene tilsier at det er grunnlag for å skjerpe eller lempe kravene i gitte tillatelser, kan det bli aktuelt å omgjøre aktuelle tillatelser i medhold av § 10-4.

Departementet legger til grunn at anskaffelsesregelverket skal etterfølges der dette kommer til anvendelse, og at det neppe vil være problematisk at konsesjonsmyndigheten stiller krav om hvilke typer selskap eller fagmiljø som skal benyttes, for eksempel knyttet til et selskaps kvalifikasjoner og kapasitet. Forutsetningen er at kravene som stilles er ikke-diskriminerende og saklige basert på undersøkelsene som skal gjennomføres.

Når det gjelder tittel, fastholder departementet at «etterundersøkelser» er en passende tittel, fordi bestemmelsen gjelder undersøkelser som skal gjennomføres etter at endelige tillatelser er tildelt.

Når det gjelder innspillet om at undersøkelsesrapportene også må stilles til rådighet for andre enn konsesjonsmyndigheten, vises det til at alle som hovedregel har krav på innsyn etter reglene i offentleglova.

Ved manglende etterlevelse av pålegg om etterundersøkelser, er det nærliggende å fastsette en tvangsmulkt etter § 10-3. Departementet mener at det i visse tilfeller også kan være hensiktsmessig å åpne for å ilegge overtredelsesgebyr. På denne bakgrunn foreslår departementet å inkludere en henvisning til ny § 10-1 a i § 10-7 første ledd nr. 2.

12 Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringsforslagene medfører endringer i deler av konsesjonsprosessen, og enkelte av lovendringene vil kunne medføre økonomiske eller administrative konsekvenser. Samlet sett legger høringsforslaget opp til en mer effektiv konsesjonsbehandling, som gjør konsesjonsmyndigheten i stand til å prioritere saksbehandlingsressursene sine mer optimalt. Departementet anslår at eventuelle økonomiske eller administrative konsekvenser vil være begrensede.

En ny hjemmel for tidlig saksavslutning vil kunne effektivisere den samlede konsesjonsbehandlingen, ved at konsesjonsmyndigheten spares for unødvendig arbeid med urealistiske prosjekter, slik at ressursene i stedet kan brukes på behandling av realistiske prosjekter. Tidligere avklaring av saken kan også bidra til å senke terskelen for å søke om konsesjon, fordi risikoen for å bruke store ressurser på en sak som uansett ikke vil lede til et positivt resultat, i større grad kan unngås. Videre kan forslaget bidra til at andre aktører med interesser i prosjektene, som for eksempel lokale og regionale myndigheter, miljøorganisasjoner og naboer, ikke behøver å bruke tid og ressurser på høringssvar om prosjekter som uansett ikke vil få konsesjon. Forslag om ny hjemmel for å avvise mangelfulle søknader og presisering av unntaksregelen for høring og kunngjøring av søknader, antas å kunne få tilsvarende økonomisk og administrativ virkning.

På den annen side kan klageadgangen i forbindelse med de nye hjemlene for tidlig saksavslutning og avvisning innebære en viss risiko for at den samlede saksbehandlingen kan bli mer omfattende enn i dag, dersom førsteinstansen beslutter å avslutte en sak og klageinstansen senere omgjør vedtaket. Departementet vurderer imidlertid at slike tilfeller vil være sjeldne. Når de økonomiske og administrative virkningene av forslagene vurderes samlet, mener departementet at de nye hjemlene totalt sett vil virke ressursbesparende og er egnet til å effektivisere konsesjonsbehandlingen.

Forslaget om at tiltaket må meldes på nytt hvis det ikke er søkt om konsesjon innen to år, vil kunne innebære merarbeid for konsesjons-

myndigheten fordi det kan utløse ny behandling av melding med forslag til utredningsprogram for samme tiltak. Departementet mener likevel at fordelene ved forslaget veier opp for ulempene.

Endringsforslaget om innføring av områdekonsesjonærens henteplikt vil medføre at konsesjonsmyndigheten vil behandle færre konsesjonsøknader om nettilknytning sammenlignet med i dag. Selve konsesjonsbehandlingen av hver enkelt konsesjonssøknad om nettilknytning med spenning opp til og med 22 kV krever normalt ikke mye saksbehandlingsressurser fra NVE, men mengden søknader fører til økt belastning på saksbehandlingskapasiteten. Endringsforslaget vil medføre en økt arbeidsmengde for områdekonsesjonærene sammenlignet med i dag. Departementet legger imidlertid til grunn at områdekonsesjonærene vil kreve de økonomiske investeringskostnadene som er direkte henførbare til produksjonen dekket av produsenten i henhold til gjeldende regler om anleggsbidrag. Departementet forutsetter at høringsforslaget i utgangspunktet ikke vil føre til økt nettleie. Departementet antar at høringsforslaget heller ikke vil føre til endrede økonomiske konsekvenser for produsentene, men at forslaget vil føre til reduserte administrative kostnader ved at det ikke lenger blir nødvendig å søke om egen konsesjon for nettilknytning. Regelendringen kan medføre en økning i antall klagesaker om anleggsbidrag eller antall foreleggingsaker i medhold av områdekonsesjonen. Dette vil isolert sett kreve økte administrative ressurser fra RME og NVE. Endringsforslaget om områdekonsesjonærens henteplikt vil også føre til et behov for å oppdatere forskriftsverket, som vil være en administrativ konsekvens for departementet. Departementet legger til grunn at endringsforslaget totalt sett vil føre til en nedgang i belastningen på saksbehandlingskapasiteten i NVE.

Forslag til modernisering av søknadsreglene antas ikke å få nevneverdig økonomisk eller administrativ betydning. Endringene lovfester i stor grad dagens praksis, men opphevingen av plikten til fysisk utleggelse og kunngjøring i Norsk lysingsblad antas å kunne innebære reduserte

administrative kostnader, samt en mindre reduksjon i økonomiske kostnader. Øvrige endringer i søknadsreglene er av teknisk og språklig karakter, og vil ikke ha økonomiske eller administrative virkninger.

Endringer i bestemmelsen om konsesjonens varighet antas ikke å medføre noen økte økonomiske eller administrative kostnader på kort sikt. Regelendringen antas å medføre en reduksjon av antall søknader om kortere forlengelser og fornyelser av konsesjon for bestående anlegg, og dermed innebære en besparelse for konsesjonsmyndighetene på sikt, som vil føre til reduserte økonomiske kostnader for konsesjonærer, og reduserte administrative kostnader for konsesjonsmyndighetene.

Departementets forslag til en egen bestemmelse om at konsesjonæren kan pålegges å dekke konsesjonsmyndighetenes kostnader i forbindelse med kunngjøring av konsesjonsvedtak, antas ikke å medføre endrede administrative virkninger. Forslaget vil medføre økte økonomiske kostnader for den som blir tildelt konsesjon, og en tilsvarende reduksjon i økonomiske kostnader for konsesjonsmyndighetene. De økonomiske kostnadene vil være svært begrenset for den enkelte konsesjonær.

Lovfestingen av krav om detaljplan for nye anlegg som realiseres i medhold av anleggskonsesjon antas ikke å medføre økte administrative eller økonomiske kostnader av betydning. Endringsforslaget er langt på vei en lovfesting av dagens forvaltningspraksis for produksjonsanlegg og større nettanlegg, og er ikke ment å endre terskelen for hvilke anlegg det vurderes nødvendig å kreve detaljplan for. Kostnadene knyttet til saksbehandling i forbindelse med godkjenning av detaljplan dekkes allerede i dag av konsesjonær, jf. energiloven § 10-1 syvende ledd. Departementet viser til Prop. 37 L (2022–2023) for en nærmere omtale av sektoravgift for kostnader knyttet til NVEs tilsyns- og kontrollarbeid. Departementets forslag om endring av § 10-7 om overtredelsesgebyr for overtredelse av § 3-1 a antas ikke å medføre noen endringer i antallet sanksjonerte overtredelser. Overtredelsesgebyr på grunn av bygging uten godkjent detaljplan eller bygging i strid med godkjent detaljplan ilegges også i dag.

Når det gjelder forslag til nye frister for bygging og idriftsettelse, må det påregnes noe merarbeid for konsesjonsmyndigheten på grunn

av flere søknader om fristforlengelse. Dette antas til en viss grad å kunne avhjelpest ved at konsesjonsmyndigheten tilpasser fristenes lengde til den enkelte sak ved konsesjonstildelingen. Regelen om bortfall er egnet til å spare konsesjonsmyndigheten for arbeid med å fatte vedtak om tilbaketrekking av konsesjon. Selv om bortfallsvirkning i teorien også kan utløse behov for ny konsesjonsbehandling av samme tiltak, mener departementet at slike situasjoner neppe vil forekomme i praksis. Når en konsesjon bortfaller på grunn av manglende aktivitet fra konsesjonær over en femårsperiode, legger departementet til grunn at det uansett er lite sannsynlig at prosjektet ville ha blitt realisert innenfor en rimelig tidshorisont. Departementet antar dermed at det trolig ikke vil bli nødvendig å bruke ressurser av betydning på ny konsesjonsbehandling av samme tiltak.

Forslagene knyttet til omgjøringsreglene er etter departementets syn egnet til å virke prosessbesparende, i den forstand at en klargjøring av regelverket kan hindre eventuelle fremtidige tvister knyttet til saker der et bestående anlegg bygges om eller utvides og der det fattes vedtak om omgjøring. Forslaget om innføring av hjemmel for etterundersøkelser kan medføre økte kostnader for konsesjonærer som blir pålagt å gjennomføre dem. Det er videre en forutsetning at kostnadene ved pålegget skal stå i rimelig forhold til tiltakets antatte skadevirkninger og antatt nytte av undersøkelsene. En klar og lik hjemmel for pålegg av etterundersøkelser kan medføre reduserte administrative kostnader for konsesjonsmyndighetene.

Forslaget om endring av henvisninger i § 1-4 innebærer kun en lovteknisk retting, og vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Samlet sett mener departementet at forslagene i høringsnotatet vil være ressursbesparende, som medfører positive eller nøytrale økonomiske eller administrative virkninger for konsesjonsmyndighetens del. Det forventes ikke behov for økte bevilgninger til konsesjonsmyndigheten som følge av forslaget. Departementet mener at flere av forslagene vil gjøre konsesjonsprosessen mer forutsigbar og forståelig for allmennheten, men antar ikke at endringsforslagene vil føre til økonomiske eller administrative konsekvenser for disse utover det som er beskrevet foran.

13 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1-4

Endringene i § 1-4 er en konsekvens av departementets forslag om at nåværende § 2-2 i energiloven endrer nummerering til § 2-4. Endringsforslaget er kun redaksjonelt, og er ikke ment å medføre noen endring i rettsstilstanden.

Videre forslår departementet å tilføye at bestemmelsen i energiloven § 3-4 a ikke gjelder for statens anlegg. Bestemmelsen ble ved en inkurie ikke oppdatert i forbindelse med at tilknytningsplikten til produksjonsanlegg ble skilt ut i ny § 3-4 a, se for øvrig Prop. 5 L (2017–2018).

Til § 2-1

Forslaget er omtalt foran i punkt 4.

Første ledd henviser til plan- og bygningsloven kapittel 14. De nærmere reglene om hvilke krav som må oppfylles før det kan søkes om konsesjon etter energiloven, og hvilke tiltak reglene gjelder for, følger av KU-forskriften.

Annet ledd gir hjemmel til å avslutte behandlingen av en melding uten å fastsette utredningsprogram. Bestemmelsen overlapper delvis med regelen i KU-forskriften § 16 tredje ledd, likevel slik at energilovens bestemmelse åpner for at saken kan avsluttes før høring etter KU-forskriften § 15 er gjennomført. Vilkårene i annet ledd må være oppfylt uavhengig av om beslutningen treffes før eller etter høring.

Grunnvilkåret for å kunne treffe en beslutning etter annet ledd, er at det må være «klart at søknaden om konsesjon til tiltaket vil bli avslått». Vilkåret innebærer at det ikke utelukkende kan legges vekt på de faktiske forholdene slik de fremstår i meldingen. Potensialet for at konsesjonsmyndigheten kan stille krav i konsesjonen om egnede og realistiske vilkår eller tilpasninger i prosjektet, skal også hensyntas.

Ordlyden «klart» innebærer i tillegg et relativt strengt beviskrav (kvalifisert sannsynlighetsovervekt). Det må foreligge tilstrekkelig kunnskap på beslutningstidspunktet om de faktiske forholdene som kan begrunne et avslag. Hvis beviskravet ikke er oppfylt, skal konsesjonsmyndigheten fast-

sette utredningsprogram, og tiltaket skal vurderes på vanlig måte gjennom konsekvensutredning og konsesjonsbehandling, med de krav som stilles i KU-forskriften kapittel 5 og 6.

I tillegg til at det må foreligge kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at en eventuell søknad knyttet til tiltaket vil bli avslått, kreves det at begrunnelsen for en eventuell avslutning faller innenfor ett av de fire alternativene som listes opp i bokstav a-d:

Bokstav a gjelder dersom selskapet som har inngitt en melding med forslag til utredningsprogram, oppløses eller tas under konkursbehandling. Vilkåret om oppløsning er alltid oppfylt når generalforsamlingen eller retten har fattet beslutning om å oppløse selskapet, jf. aksjeloven §§ 16-1, 16-15 eller 16-19. Selskapet skal også anses for å være oppløst dersom registrering i Foretaksregisteret nektes etter § 2-18 tredje ledd. Ved konkurs er vilkåret oppfylt når det foreligger en rettskraftig kjennelse om konkursåpning, jf. konkursloven § 72.

Bokstav b gjelder der tiltaket helt eller delvis er planlagt plassert i et område omfattet av vernevedtak etter naturmangfoldloven eller Stortingets vedtak om vern av vassdrag, forutsatt at tiltaket vil innvirke på verneverdiene. Tiltak som er plassert utenfor et verneområde, men likevel slik at de kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, jf. naturmangfoldloven § 49, faller utenfor virkeområdet til bokstav b. I mange tilfeller vil slike tiltak derimot kunne oppfylle vilkårene i bokstav d.

Bokstav c gjelder for tiltak som er planlagt plassert i områder hvor det «er særlig fare for naturskade». Vilkåret innebærer at det på forhånd er gjennomført en detaljert utredning som påviser en reell fare for naturskade i det aktuelle området, for eksempel ved at NVE eller en annen aktør har gjennomført en faresonekartlegging. Grunnvilkåret om at det må være «klart at søknaden om konsesjon til tiltaket vil bli avslått» innebærer i denne sammenheng at området heller ikke kan sikres på tilfredsstillende måte gjennom avbøtende sikringstiltak.

Bokstav d gjelder for tiltak som vil medføre vesentlige ulemper for miljø eller annen arealbruk

som klart overstiger nytten ved tiltaket. Grunnvilkåret om at det må være «klart at søknaden om konsesjon til tiltaket vil bli avslått» innebærer i denne sammenheng blant annet at avslutning av saken er utelukket dersom de negative virkningene på en hensiktsmessig måte kan avhjelpes gjennom avbøtende tiltak eller andre begrensninger i konsesjonen. Tidlig saksavslutning er også utelukket dersom konsesjonsmyndigheten ikke besitter tilstrekkelig kunnskap om tiltakets virkninger for miljø eller annen arealbruk til å kunne slå fast på meldingsstadiet at en eventuell søknad klart vil bli avslått.

Eksempler på tilfeller hvor det kan være aktuelt å benytte «miljø»-alternativet, er tiltak som vil være i konflikt med prioriterte arter (jf. naturmangfoldloven § 23), utvalgte naturtyper (jf. naturmangfoldloven § 52), truede naturtyper (jf. Artsdatabankens Norsk rødliste for naturtyper), eller truede arter (jf. Artsdatabankens Norsk rødliste for arter).

Eksempler på tilfeller hvor det kan være aktuelt å benytte «annen arealbruk»-alternativet, er tiltak som vil være i konflikt med forsvars- eller beredskapsinteresser eller annen samfunnskritisk infrastruktur, tiltak som ikke kan oppfylle gjeldende retningslinjer for støy i arealplanlegging, eller tiltak som vil føre til vesentlige negative konsekvenser for muligheten til samisk kulturutøvelse.

Det er ikke bare annen arealbruk som eksisterer på meldingstidspunktet som er relevant i denne sammenheng. Ettersom det skal tas hensyn til omstendighetene slik de antas å være på tidspunktet for konsesjonsvedtaket (jf. omtalen foran om grunnvilkåret), vil også tilstrekkelig konkrete planer for fremtidig arealbruk kunne være relevant. For eksempel kan det være aktuelt å avslutte behandlingen av visse meldinger der det foreligger en konkurransesituasjon mellom ulike energiprojekter innenfor et bestemt område. I slike konkurransesituasjoner kan det etter forholdene – etter at ett eller flere prosjekter er valgt – være «klart» at konsesjonssøknader knyttet til konkurrerende prosjekter vil bli avslått.

Etter omstendighetene kan også nettsituasjonen danne grunnlag for avslutning etter bestemmelsen. I en situasjon der det er klart at det meldte prosjektet i seg selv eller på bakgrunn av en konkurransesituasjon, jf. over, ikke vil være mulig å knytte til nettet innenfor en rimelig tids-horisont, eller innenfor forsvarlige samfunnsøkonomiske rammer og nytten av prosjektet dermed er manglende eller svært begrenset, vil det kunne være grunnlag for avslutning etter bestem-

melsen fordi ulempene for miljø og annen arealbruk klart ikke står i forhold til nytten.

Annet ledd er en «kan»-bestemmelse. Dette innebærer at konsesjonsmyndigheten ikke har plikt til å avslutte behandlingen av en melding selv om vilkårene er oppfylt. Konsesjonsmyndigheten bør kun vurdere spørsmålet om tidlig saksavslutning i den enkelte sak når de vurderer dette som hensiktsmessig. Dersom en tredjeperson anmoder om tidlig saksavslutning, avgjør konsesjonsmyndigheten selv om anmodningen skal tas til realitetsbehandling. En beslutning om *ikke* å realitetsbehandle en anmodning om tidlig saksavslutning, eller en beslutning om *ikke* å avslutte behandlingen av en melding, er en prosessledende avgjørelse. Slike avgjørelser behøver ikke å begrunnes, og kan ikke påklages.

Beslutning om å avslutte behandlingen av en melding treffes derimot ved enkeltvedtak. Det innebærer at beslutningen skal begrunnes og kan påklages til overordnet forvaltningsorgan etter de alminnelige reglene i forvaltningsloven.

Annet ledd kan ikke benyttes dersom begrunnelsen for å avslutte saken er at meldingen inneholder feil eller mangler, for eksempel fordi den ikke oppfylder minimumskravene i KU-forskriften § 14. Meldinger som ikke oppfylder gjeldende lov- eller forskriftsfestede krav kan i stedet avvises etter § 2-3.

Rettsvirkningen av at det treffes en beslutning om å avslutte behandlingen av en melding, er at konsesjonsmyndighetens plikt etter KU-forskriften §§ 15 og 16 til å sende meldingen på høring og fastsette et utredningsprogram, bortfaller. Uten fastsatt utredningsprogram kan det ikke søkes om konsesjon for det aktuelle meldeplichtige tiltaket. Beslutningen er ikke til hinder for at tiltakshaver eller andre kan inngi melding om et tilsvarende prosjekt på nytt.

Tredje ledd bestemmer at forslagsstilleren må inngi ny melding med forslag til utredningsprogram hvis vedkommende ikke har søkt om konsesjon innen tre år etter at utredningsprogrammet ble fastsatt. Fristens utgangspunkt regnes fra datoen for konsesjonsmyndighetens beslutning om å fastsette utredningsprogram. Den dag som etter sitt tall i måneden svarer til den dag som fristen regnes fra, skal medregnes. Det betyr at dersom utredningsprogrammet for eksempel fastsettes 1. juli, er fristens siste dag 1. juli tre år senere. I mangel av tilsvarende dag løper fristen ut ved utløpet av den siste dagen i måneden. Fristen avbrytes den datoen konsesjonsmyndigheten har mottatt søknad om konsesjon.

Konsesjonsmyndigheten kan forlenge fristen etter søknad. Fristforlengelse bør gis dersom det foreligger et legitimt behov for en lengre frist, for eksempel fordi det på grunn av sesongvariasjoner er nødvendig eller hensiktsmessig å bruke mer enn tre år på å gjennomføre en tilfredsstillende konsekvensutredning. Fristforlengelse kan også være aktuelt på grunn av andre forhold som tiltakshaver ikke kan klandres for. Et sentralt moment i vurderingen er i alle tilfelle om det er behov for en ny vurdering av utredningsprogrammets innhold. Tiltakshaver har ikke rettskrav på fristforlengelse.

Hvis en konsesjonssøknad er mottatt innen fristen, men søknaden inneholder feil eller mangler som rettes innen en rettefrist fastsatt i medhold av § 2-3 første ledd, skal fristen for å søke om konsesjon anses som avbrutt fra det tidspunktet konsesjonssøknaden først ble mottatt. Hvis en konsesjonssøknad mottas etter at fristen er utløpt, skal søknaden avvises i medhold av § 2-3 annet ledd. Tiltakshaver bør samtidig få veiledning om muligheten for å melde tiltaket på nytt.

Til § 2-2

Forslaget er omtalt foran i punkt 6, og viderefører nåværende § 2-1 med endringer av femte til syvende ledd.

Femte ledd innebærer en plikt for konsesjonsmyndigheten til å kunngjøre og publisere søknader som er mottatt, og sende søknadene på høring. Søknaden må tilgjengeliggjøres på nettstedet inntil søknaden er avgjort, inkludert eventuell klagebehandling.

Et vilkår er at søknaden «tilfredsstiller gjeldende krav». Det innebærer at pliktene knyttet til kunngjøring, publisering og høring ikke inntrer før samtlige krav i lov, forskrift og eventuelt utredningsprogram som gjelder for søknaden, herunder konsekvensutredningen, er oppfylt.

Plikten må ses i sammenheng med konsesjonsmyndighetens alminnelige adgang til å prioritere saker ut ifra saklige kriterier, og innebærer således ikke en rett for søker til å få en søknad tatt til umiddelbar behandling. Videre må plikten til kunngjøring og publisering avgrenses av de alminnelige forvaltningsrettslige bestemmelser om taushetsplikt.

Endringen av ordlyden fra «til uttalelse» til «på høring», er en språklig endring som ikke er ment å innebære noen realitetsendring. Endringen gir bedre sammenheng med begrepsbruken i unntaksbestemmelsen i leddets siste punktum.

Endringen i unntaksbestemmelsen, jf. siste punktum i femte ledd, innebærer for det første at begrepet «ubetenkelig» erstattes med «unødvendig». Dette er en språklig endring som ikke innebærer noen realitetsendring.

For det andre presiseres det at høring og kunngjøring kan unnlates dersom det er «klart at søknaden vil bli avslått». Unntaksbestemmelsen kan for eksempel være aktuell dersom det allerede ved kvalitetssikringen av søknaden er klart for konsesjonsmyndigheten at ulempene vil overstige nytten ved tiltaket, dersom kommunen har besluttet å stanse et planinitiativ knyttet til det aktuelle tiltaket i medhold av plan- og bygningsloven § 12-8 annet ledd, eller det ikke er realistiske utsikter til at tiltaket vil bli planavklart innenfor en rimelig tidshorison, jf. energiloven § 2-4 første ledd tredje punktum.

Hvilke tilfeller som ellers oppfyller vilkåret om at høring eller kunngjøring er «unødvendig», må vurderes konkret i den enkelte sak. Terskelen for unnlattelse er i utgangspunktet høy. Mindre inngrep uten rettslig eller faktisk betydning for berørte interesser, for eksempel utskiftning av programvare eller enkeltkomponenter i et eksisterende anlegg som i det vesentlige har samme dimensjoner som før, kan etter forholdene gi grunnlag for unnlattelse. Søknader om fristforlengelser bør som hovedregel sendes på høring. Etter omstendighetene kan det være aktuelt å sende en søknad på høring, men unnlate kunngjøring, for eksempel hvis et tiltak bare har betydning for en begrenset krets.

Er vilkårene for å unnlate høring oppfylt, kan unnlattelse besluttes selv om søknaden gjelder et tiltak nevnt i KU-forskriften vedlegg I, sml. KU-forskriften § 25 første ledd. Søknaden er offentlig og skal tilgjengeliggjøres på konsesjonsmyndighetens nettsted selv om høring og kunngjøring unnlates. Begrunnelsen for å unnlate høring og kunngjøring må fremgå av konsesjonsvedtaket.

Syvende ledd innebærer en endring som medfører at konsesjonsmyndigheten kan utsette behandlingen av en søknad i påvente av at det utarbeides en energiutredning etter forskrift fastsatt i medhold av energiloven § 7-1. En beslutning om å utsette behandlingen av en søknad i påvente av en energiutredning er en prosessledende beslutning som ikke kan påklages.

Til § 2-3

Forslaget er omtalt foran under punkt 4. Bestemmelsen gir hjemmel til å avvise en melding eller

søknad fordi formelle betingelser for å behandle meldingen eller søknaden ikke er oppfylt.

Første ledd angir at dersom feilen eller mangelen kan rettes, skal konsesjonsmyndigheten gi nødvendig veiledning etter forvaltningsloven § 11 om hva som må rettes, og sette en rimelig frist for retting. Konsesjonsmyndigheten skal også gi veiledning om virkningene av å oversitte rettefristen. Hvor mye veiledning som skal gis før saken avvises, må tilpasses søkerens behov og sakens karakter.

Et eksempel på en feil eller mangel som kan rettes, er at en søknad ikke gir de opplysninger som er nødvendig for å vurdere om tillatelse bør gis og hvilke vilkår som skal settes, jf. § 2-2 tredje ledd første punktum. Andre eksempler på feil og mangler som normalt kan rettes, er at en konsesjonssøknad ikke oppfylder kravene i energilovforskriften § 3-2, at en melding ikke oppfylder kravene i KU-forskriften § 14, eller at en konsekvensutredning ikke oppfylder kravene fastsatt i KU-forskriften § 17 eller i utredningsprogrammet.

Retting bør kreves før meldingen eller søknaden tilgjengeliggjøres, kunngjøres og sendes på høring i medhold av § 2-2 femte ledd. Bestemmelsen er likevel ikke til hinder for at konsesjonsmyndigheten kan kreve retting også etter at høring mv. er gjennomført. I så fall må det foretas en konkret vurdering av behovet for ny høring.

Annet ledd angir at en melding eller søknad som fremdeles inneholder feil eller mangler etter rettefristens utløp, skal avvises. Såfremt rettefristen er utløpt, kreves det ikke at konsesjonsmyndigheten gir ytterligere varsel før avvisning besluttet.

Annet punktum i annet ledd bestemmer at konsesjonsmyndigheten også skal avvise søknaden dersom en melding eller søknad inneholder feil eller mangler som etter sin art ikke kan avhjelpest. Et eksempel på en mangel som ikke kan rettes, er at det foreligger krav om fastsettelse av utredningsprogram og dette ikke foreligger på søknadstidspunktet, enten fordi det ikke er inngitt melding, meldingen ikke er ferdigbehandlet, eller søknadsfristen etter § 2-1 tredje ledd er utløpt. Et annet eksempel er at søker ikke oppfylder kravene i § 2-4 tredje ledd.

At et tilsvarende tiltak har vært avvist eller avslått av konsesjonsmyndighetene på et tidligere tidspunkt, gir i seg selv ikke grunnlag for avvisning.

Rettsvirkningen av avvisning er at saken avsluttes uten at konsesjonsmyndigheten foretar en realitetsbehandling av meldingen eller søknaden. En beslutning om avvisning er et enkelt-

vedtak, som skal begrunnes og kan påklages. Et avvisningsvedtak er ikke til hinder for at tiltakshaver kan starte konsesjonsprosessen på nytt på et senere tidspunkt. Dersom utredningsprogram er fastsatt og søknadsfristen etter § 2-1 tredje ledd ikke er utløpt, kan tiltakshaver sende ny konsesjonssøknad uten å inngi ny melding først.

Tredje ledd angir at konsesjonsmyndigheten kan gi oppfriskning av en utløpt rettefrist. Oppfriskning er først og fremst aktuelt for konsesjonssøknader der søknadsfristen i § 2-1 tredje ledd er utløpt, ettersom tiltakshaver i øvrige tilfeller vil ha mulighet til å sende ny og rettet melding eller søknad. Det forutsettes at den som har oversettet rettefristen, begjærer oppfriskning. Hvis mulig, bør retting skje samtidig som det begjæres oppfriskning.

At bestemmelsen er en «kan»-bestemmelse innebærer at vedkommende ikke har rettskrav på oppfriskning. Det skal foretas en konkret helhetsvurdering av om oppfriskning bør gis. Relevante momenter er blant annet hvorvidt forslagsstiller eller søker kan bebreides for å ha unnlatt å søke fristen forlenget før fristen utløp, og varigheten av fristoversittelsen før det ble søkt om oppfriskning. En avgjørelse om å gi eller ikke gi oppfriskning er en prosessledende beslutning som ikke kan påklages.

Til § 2-4

Forslagene er omtalt foran i punkt 7 og 8, og viderefører nåværende § 2-2 med endringer i annet ledd og et nytt fjerde ledd.

Endringen i *annet ledd* innebærer at en konsesjon etter energiloven kapittel 3, 4 og 5 kan gis for et begrenset tidsrom på inntil 50 år regnet fra da konsesjonen ble gitt. Hvor lang varigheten av hver enkelt konsesjon skal være, må fastsettes i den konkrete konsesjonen. Der konsesjon gis til bygging av ett anlegg, typisk anlegg som realiseres i medhold av energiloven § 3-1, skal den konsesjonsfastsatte varigheten av tillatelsen som hovedregel tilpasses anleggets antatte tekniske og økonomiske levetid, innenfor den øvre tidsgrensen på 50 år.

Utgangspunktet for konsesjonsperiodens varighet vil være det tidspunktet konsesjonsmyndigheten fatter vedtak om tildeling av konsesjon. Hvis en konsesjon blir påklaget, regnes grensen for konsesjonsperiodens varighet fra den dagen klageinstansen treffer vedtak om tildeling av konsesjon.

Begrensningen gjelder ikke for statens anlegg, jf. energiloven § 1-4.

Nytt *fjerde ledd* gir hjemmel for at konsesjonsmyndigheten kan kreve at den som gis konsesjon etter energiloven § 3-1, betaler kostnadene ved kunngjøring av konsesjonsvedtaket. Utgiftene må kunne dokumenteres av konsesjonsmyndigheten. Kostnadsdekningsplikten gjelder kun i de tilfellene der det gis en konsesjon etter energiloven § 3-1, og ikke dersom konsesjonssøknaden avslås.

Til § 3-1

Forslaget er omtalt foran i punkt 11.

Endringen i første ledd annet punktum er en henvisning til § 10-4 annet ledd. Henvisningen klargjør at ombygging og utvidelse av anlegg som går utenfor rammene av en eksisterende konsesjon, detaljplan eller annen tillatelse gitt i medhold av loven, krever omgjøring av de aktuelle tillatelsene etter § 10-4 annet ledd.

Til § 3-1 a

Forslaget er omtalt foran i punkt 9.

Første ledd første punktum innebærer at konsesjonsmyndigheten kan bestemme at den som får konsesjon etter energiloven § 3-1 skal utarbeide en detaljplan for bygging og drift av anlegget. Bestemmelsen kodifiserer gjeldende forvaltningspraksis for når det kreves detaljplan. Det er opp til konsesjonsmyndighetens skjønn å bestemme om det er nødvendig å kreve en detaljplan for bygging og drift av anlegget, eller om anlegget er tilstrekkelig detaljprosjektert på tidspunktet for tildeling av konsesjon. Sentrale faktorer i denne sammenheng vil være størrelsen på og konsekvensene av det nye anlegget, om alle relevante forhold allerede er vurdert i konsesjonsvedtaket, detaljeringsgraden i konsesjonssøknaden og konsesjonen, om de relevante forholdene eventuelt blir tilfredsstillende behandlet gjennom en detaljplan for miljø og landskap i medhold av vassdragskonsesjon eller annen relevant lovgivning, eller om det er andre forhold i saken som gjør at det er unødvendig å kreve detaljplan for bygging og drift av anlegget.

Første ledd annet punktum fastsetter det overordnede innholdet i detaljplanen som skal legges frem for godkjenning. Detaljplanen skal vise og redegjøre for den endelige utbyggingsløsningen som konsesjonæren foreslår. At detaljplanen skal «vise» den endelige utbyggingsløsningen, medfører at detaljplanen i nødvendig utstrekning må visualisere hvordan utbyggingsløsningen vil bli, for eksempel gjennom kartfesting og egnet grafikk. Konsesjonsmyndigheten kan gi nærmere bestemmelser om hvordan slik visualisering skal

gjøres, herunder format for innsending av kart. Detaljplanen skal videre redegjøre for alle planlagte arealinngrep, både midlertidige og permanente. Detaljplanen skal redegjøre for hvordan konsesjonæren og dennes side skal ivareta miljø og landskap i anleggs- og driftsfasen. Detaljplanen må videre utfylle den enkelte konsesjonen i den utstrekning det er nødvendig. Dette vil typisk bero på krav og forutsetninger som ligger til grunn for konsesjonen og i konsesjonens bakgrunnsnotat.

Dersom innholdet i den fremlagte detaljplanen ikke er tilstrekkelig for å kunne godkjennes, bør konsesjonæren få mulighet til å legge frem en revidert detaljplan for godkjenning. Dette er en del av forvaltningens veiledningsplikt. Dersom detaljplanen fremdeles ikke oppfyller de fastsatte innholdskravene, kan myndigheten avslå å godkjenne detaljplanen. Det samme gjelder hvis detaljplanen forutsetter konsesjonsendringer eller tiltak som vurderes å være konsesjonspliktig etter energiloven, og konsesjonæren ikke søker om endring av konsesjonen.

Av første ledd tredje punktum følger det at detaljplanen også skal ha nødvendige utredninger og beskrivelser av de endrede virkningene, dersom utbyggingsløsningen som beskrives og foreslås i detaljplanen kan gi endrede virkninger for miljø- og samfunnsinteresser sammenlignet med den utbyggingsløsningen som fremgår av konsesjonen. Beskrivelsen av de endrede virkningene må være detaljert nok til at konsesjonsmyndigheten er i stand til å vurdere om utbyggingsløsningen som foreslås i detaljplanen kan gjøres innenfor gjeldende konsesjon, eller om utbyggingsløsningen vil kreve en søknad om endring av konsesjonen.

Detaljplangodkjenningen legger i utgangspunktet ikke opp til en ny vurdering av om det bør gis konsesjon, ettersom dette avgjøres i den forutgående konsesjonsbehandlingen. Dersom den fremlagte detaljplanen imidlertid viser en utbyggingsløsning som avviker vesentlig fra den utbyggingsløsningen som ble forutsatt ved konsesjonsbehandlingen, eller det viser seg at det har kommet frem nye vesentlige forhold som ville hatt betydning for konsesjonsvurderingen, har myndigheten anledning til å ta opp dette under detaljplangodkjenningen. Myndighetene kan avslå å godkjenne en slik detaljplan.

Av første ledd fjerde punktum fremgår det at anleggsarbeid ikke kan starte før detaljplanen er godkjent. At anleggsarbeidet ikke kan starte før detaljplanen er godkjent, følger i dag av forvalt-

ningspraksis. Departementet legger opp til at myndigheten til å godkjenne detaljplan fortsatt vil ligge til NVE. Departementet vil dermed fortsatt være klageinstans for vedtak om godkjenning av detaljplan. Dersom godkjenningen av detaljplan påklages, er utgangspunktet at anleggsarbeidet kan fortsette, med mindre vedtaket gis utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42. Klageorganet kan videre prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd, og konsesjonær må selv vurdere om anleggsarbeidet skal settes i gang eller avvente resultatet av endelig klagebehandling. Bestemmelsen er ikke til hinder for at anleggsarbeid kan starte ved en delgodkjenning av detaljplanen. I slike tilfeller bør det fremgå uttrykkelig av vedtaket om delgodkjenning av detaljplanen at anleggsarbeidet kan sette i gang, selv om enkelte deler av detaljplanen ikke er endelig godkjent.

Annet ledd første punktum fastslår at konsesjonsmyndigheten kan fastsette vilkår i konsesjonen om utarbeidingen av og innholdet i detaljplanen, slik som saksspesifikke vilkår om hva detaljplanen må inneholde. Bestemmelsen legger opp til at konsesjonsmyndigheten har et vidt skjønns til å stille vilkår om og krav til innholdet i detaljplanen. I dette ligger det også at konsesjonsmyndigheten kan stille særlige krav til medvirkning og utredning av saksspesifikke temaer der dette vurderes som nødvendig. Videre kan det fastsettes en frist for innsending av detaljplan. Frist for innsending vil særlig være aktuelt for å sikre nødvendig og ønskelig fremdrift i saken. Oversittelse av fristen for å sende inn detaljplan for godkjenning kan etter omstendighetene gi grunnlag for tilbaketrekking etter § 10-2 første ledd. Etter *annet ledd annet punktum* kan fristen for innsending av detaljplan forlenges av konsesjonsmyndigheten etter søknad fra konsesjonær eller noen som søker på vegne av konsesjonær. Bestemmelsen må ses i sammenheng med forslaget om innføring av byggefrist, herunder regelen om automatisk bortfall ved oversittelse av byggefristen. En søknad om fristforlengelse for innsending av detaljplan kan ikke gå utover den fastsatte byggefristen.

Tredje ledd bestemmer at reglene om saksbehandling i energiloven § 2-2 femte ledd og sjette ledd annet punktum gjelder tilsvarende. Kravene til saksbehandling må tilpasses tiltaket og den konkrete detaljplanen. Videre presiseres det at de samme offentlige organene som har klagerett på konsesjonsvedtaket etter § 2-2 sjette ledd annet punktum, også har klagerett på vedtaket om godkjenning av detaljplan.

Til § 3-1 b

Forslaget er omtalt foran i punkt 10.

Første ledd første punktum bestemmer at en konsesjon til anlegg etter § 3-1 bortfaller hvis arbeidet ikke blir satt i gang innen fem år. Fristen regnes fra den datoen da konsesjonen ble gitt. Dersom vedtaket blir påklaget, regnes fristens utgangspunkt fra den dagen endelig vedtak fra klageinstansen foreligger.

Fristen avbrytes når «arbeidet (...) er satt i gang». Det vil alltid måtte bero på en konkret vurdering av om arbeidene som er utført, er tilstrekkelig til å oppfylle vilkåret. Avgjørende er om det er igangsatt fysiske arbeider i konsesjonsområdet av et slikt omfang at det er naturlig å betrakte tiltaket som igangsatt. De utførte arbeidene må være knyttet til realiseringen av selve tiltaket og være av en slik karakter at de ikke kunne vært utført uten en gyldig konsesjon og – hvis det er fastsatt krav om det – en godkjent detaljplan. Det er i utgangspunktet ikke tilstrekkelig kun å ha igangsatt forberedende arbeider, som for eksempel rydding av vegetasjon. Arbeid med kontraktsinngåelser er heller ikke tilstrekkelig. Graden av forberedelse og kontraktsmessige forpliktelser kan etter omstendighetene ha betydning for om arbeidet er satt i gang. Igangsetting som har som hovedformål å avbryte fristen, uten at det samtidig foreligger et reelt formål om å fullføre byggearbeidene innen rimelig tid, er ikke tilstrekkelig til å avbryte fristen. Plan- og bygningsrettens regler om igangsettelse er ikke avgjørende for vurderingen av om det foreligger igangsettelse i konsesjonsrettslig forstand.

Bortfallsvirkningen inntreder automatisk, og er ikke betinget av at konsesjonsmyndigheten for eksempel har varslet konsesjonær om at fristens utløp nærmer seg.

Når det gjelder konsesjoner som er meddelt før bestemmelsen trer i kraft, og arbeidet ikke er påbegynt før ikrafttredelsen, vil fristen for byggestart komme til anvendelse med forskjøvet utgangspunkt for fristberegningen, se § 11-1 femte ledd.

Første ledd annet punktum fastsetter en femårsfrist for idriftsettelse av anlegg med konsesjon etter § 3-1. Et produksjonsanlegg vil anses for å være i drift når samtlige produksjonsenheter har begynt å levere strøm på nettet. Dersom en produksjonsenhet for eksempel rammes av en teknisk feil som må repareres like før idriftsettelsen av denne ene produksjonsenheten, er dette ikke til hinder for at konsesjonsmyndigheten i den enkelte sak likevel kan vurdere anlegget som hel-

het å være satt i drift. Et nettanlegg vil anses for å være i drift når anlegget er spenningssett. Prøvedrift av et produksjonsanlegg eller et nettanlegg over en viss sammenhengende tidsperiode anses også som idriftsettelse.

Konsesjonen bortfaller ikke dersom idriftsettelsesfristen oversittes. Ved oversittelse bør konsesjonsmyndigheten vurdere å ta i bruk virkemidlene i energiloven kapittel 10. Dersom ileggelse av tvangsmulkt etter § 10-3 er forsøkt uten hell, eller det er lite hensiktsmessig å forsøke tvangsmulkt, bør tilbaketrekking av konsesjonen etter § 10-2 vurderes. Hvis fristoversittelsen ble begått forsettlig eller uaktsomt, kan det være aktuelt å ilegge overtredelsesgebyr etter § 10-7.

Fristen for idriftsettelse kommer til anvendelse på konsesjoner som er meddelt før bestemmelsen trådte i kraft, dersom anlegget ikke er satt i drift før ikrafttredelsen.

Ved beregning av fristene i første ledd medregnes den dag som etter sitt tall i måneden svarer til den dag som fristen regnes fra. I mangel av tilsvarende dag løper fristen ut på den siste dag i måneden. Det er konsesjonærens ansvar å dokumentere at byggearbeidet er satt i gang og anlegget er satt i drift innen fristenes utløp.

Fristene i første ledd begynner ikke å løpe på nytt selv om konsesjonen eller vedtak om detaljplan blir omgjort etter § 10-4 eller andre omgjøringsregler. Dette gjelder uavhengig av om omgjøring finner sted underveis i fristforløpet, eller etter at fristen er overholdt. Ved omgjøring underveis i fristforløpet, er det således den opprinnelige konsesjonsdatoen som bestemmer fristens utgangspunkt. Dette utgangspunktet må ses i sammenheng med adgangen til å fravike fristenes lengde ved en eventuell omgjøring av konsesjonen, og konsesjonærens mulighet til å søke om fristforlengelse etter annet ledd. Ved omgjøring i forbindelse med ombygging av et bestående anlegg, bør konsesjonsmyndigheten fastsette nye frister for byggestart eller idriftsettelse som vilkår i omgjøringsvedtaket.

Annet ledd første punktum åpner for at konsesjonsmyndigheten kan fastsette en kortere eller lengre frist for byggestart og idriftsettelse i konsesjonen. Dette kan være aktuelt hvis prosjektets omfang tilsier det, eller dersom anlegget for eksempel skal bestå av komponenter med særlig lang leveringstid. Det er også nærliggende å fastsette en lengre frist for byggestart ved tildeling av betingede konsesjoner. Der en konsesjon legger opp til trinnvis utbygging, kan konsesjonsmyndigheten fastsette ulike byggestart- og idriftsettelsesfrister for hvert enkelt byggetrinn i konsesjonen. I

realiteten er det da kun byggestartfristen knyttet til første byggetrinn, og idriftsettelsesfristen knyttet til siste byggetrinn, som følger av § 3-1 b. Øvrige frister må anses som vilkår fastsatt i medhold av § 3-5 nr. 2. Det innebærer blant annet at det kun er oversittelse av byggestartfristen knyttet til første byggetrinn som vil lede til bortfall av konsesjonen, med mindre noe annet er uttrykkelig bestemt i konsesjonen.

At det kun er fristenes lengde som kan fravikes, innebærer blant annet at fristenes utgangspunkt, vilkårene for å avbryte fristene eller rettsvirkningen av fristoversittelse ikke kan fravikes. *Annet ledd annet punktum* bestemmer at fristene i første ledd kan forlenges med inntil to år av gangen etter søknad fra konsesjonær. Fristforlengelse kan også gis for et kortere tidsrom enn to år. Konsesjonsmyndigheten kan ikke forlenge fristene på eget initiativ, eller forlenge fristene mer enn det som er omsøkt.

Søknad om forlengelse av byggestartfristen i første ledd første punktum, som er mottatt *før* byggestartfristens utløp, suspenderer bortfallsvirkningen inntil søknaden er ferdig behandlet. Hvis søknaden blir innvilget, løper byggestartfristen uavbrutt videre inntil ny utløpsdato. Dersom søknaden avslås, anses konsesjonen for å være bortfalt med virkning fra byggestartfristens utløp. Dette betyr at konsesjonær ikke kan påbegynne byggingen, selv om en søknad om fristforlengelse er under behandling.

Søknad om forlengelse av byggestartfristen som er mottatt *etter* byggestartfristens utløp, må avvises. Konsesjonen er på dette tidspunktet allerede bortfalt.

Søknad om forlengelse av idriftsettelsesfristen, jf. første ledd annet punktum, som er mottatt *etter* idriftsettelsesfristens utløp, kan avvises som for sent fremsatt. Konsesjonsmyndigheten avgjør etter skjønn om en slik søknad skal tas til realitetsbehandling. Relevante momenter er blant annet hvorvidt konsesjonær kan bebreides for å ha unnlatt å søke før fristens utløp, varigheten av fristoversittelsen før det ble søkt om fristforlengelse, og om det vil være urimelig å nekte behandling av søknaden.

Hvorvidt en søknad om fristforlengelse skal innvilges, beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering. Konsesjonær har ikke rettskrav på fristforlengelse. Relevante momenter er blant annet i hvilken grad bygging er påbegynt, om det foreligger tilstrekkelig konkrete planer om å ferdigstille prosjektet innenfor en rimelig tids horisont, om båndlegging av konsesjonsområdet står i veien for annen lønnsom samfunnsutvikling,

om en forlengelse vil bidra til at lokale konflikter opprettholdes, og om endrede forhold tilsier nye eller oppdaterte konsekvensutredninger og ny konsesjonsbehandling. Hvorvidt konsesjonær kan klandres for forsinkelsen, og tidspunktet for innsendelse av søknad om fristforlengelse, kan også være relevante momenter. Normalt bør terskelen for å innvilge fristutsettelse bli gradvis høyere ved flere gangers søknad.

Annet ledd tredje punktum fastslår at en beslutning om å innvilge, avslå eller avvise en søknad om fristforlengelse er et enkeltvedtak som skal begrunnes og kan påklages.

Tredje ledd bestemmer at den tid som på grunn av force majeure-forhold har vært umulig å utnytte, ikke regnes med ved fristberegningen. Det er ikke tilstrekkelig at det foreligger en force majeure-begivenhet. Et «force majeure-forhold» innebærer også et krav om at konsesjonær ikke med rimelighet kunne forventes å unngå eller overvinne konsekvensene av begivenheten. Bestemmelsen må ses i sammenheng med konsesjonærens mulighet til å søke om fristforlengelse etter annet ledd. I de fleste situasjoner vil konsesjonær ha mulighet til overkomme konsekvensene knyttet til overholdelse av frister kort tid etter at force majeure-begivenheten inntraff, ved å søke om fristforlengelse.

Til § 3-2

Forslaget er omtalt foran i punkt 5.

Nytt *annet ledd* presiserer at en områdekonsesjon etter § 3-2 første ledd også omfatter nødvendige nettanlegg som områdekonsesjonæren etablerer i forbindelse med oppfyllelse av plikten etter § 3-4 a annet ledd. Dette vil kunne omfatte anlegg som ikke er «anlegg for fordeling» av elektrisk energi, slik som høyspente elektriske anlegg for overføring av elektrisk energi. Bestemmelsen er ikke til hinder for at produsenten selv søker om anleggskonsesjon etter § 3-1 for denne typen elektriske anlegg.

Til § 3-4 a

Forslaget er omtalt foran i punkt 5.

Tilknytnings- og investeringsplikten som følger av § 3-4 a første ledd videreføres uendret. Dette vil si at alle som har konsesjon for nettanlegg etter energiloven kapittel 3, fortsatt har en tilknytnings- og investeringsplikt for tilknytning av nye anlegg for produksjon av elektrisk energi, herunder anlegg som omfattes av områdekonsesjonærens plikt etter nytt annet ledd.

I nytt *annet ledd* i § 3-4 a fremgår det en plikt for områdekonsesjonæren til å bygge nettanlegg helt frem til et anlegg for produksjon av elektrisk energi som tilknyttes nett med spenning opp til og med 22 kV. Plikten gjelder kun nye produksjonsanlegg, og dermed ikke anlegg som er bygget eller har igangsatt bygging. Områdekonsesjonærens plikt utløses «på forespørsel», det vil si når produsenten uttrykkelig ber områdekonsesjonæren om tilknytning.

Områdekonsesjonæren får en plikt til å bygge seg helt frem til et hensiktsmessig grensesnitt ved produksjonsanlegget. Dette tilsvarer områdekonsesjonærens plikt etter § 3-3 til å bygge seg helt frem til et hensiktsmessig grensesnitt ved kunden. Hva som er et hensiktsmessig grensesnitt ved produksjonsanlegget, vil variere mellom produksjonsteknologier og utformingen av det enkelte produksjonsanlegget. Bestemmelsen er ikke til hinder for at områdekonsesjonæren og produsenten kan bli enige om et hensiktsmessig grensesnitt.

Departementets adgang til å gi dispensasjon fra tilknytnings- og investeringsplikten for produksjon dersom tiltaket ikke er samfunnsmessig rasjonelt etter § 3-4 a nytt tredje ledd, gjelder også for områdekonsesjonærens plikt etter § 3-4 a nytt annet ledd.

Til § 5-1

Forslaget er omtalt foran i punkt 11.

Endringen i første ledd annet punktum er en henvisning til § 10-4 annet ledd. Henvisningen klargjør at ombygging og utvidelse av anlegg som går utenfor rammene i en eksisterende konsesjon, detaljplan eller annen tillatelse gitt i medhold av loven, krever omgjøring av de aktuelle tillatelsene etter § 10-4 annet ledd.

Til § 10-1 a

Forslaget er omtalt foran i punkt 11.

Første ledd angir at konsesjonsmyndigheten kan treffe vedtak som pålegger konsesjonær å utføre etterundersøkelser knyttet til tiltakets virkninger for miljø og annen arealbruk. Et relevant eksempel knyttet til «miljø»-alternativet, er å pålegge undersøkelser av hensyn til fugl. «Annen arealbruk» inkluderer reindrift, friluftsliv og støyfølsom bebyggelse.

Etter *annet punktum* skal konsesjonsmyndigheten fastsette nødvendige rammer for undersøkelsesarbeidet i pålegget, for eksempel en spesifisering av hvilke typer undersøkelser som

skal gjøres. Det kan også være aktuelt å stille krav om hvilken type selskap eller fagmiljø som skal utføre undersøkelsene. Pålegget bør også fastsette en rimelig frist for å fremlegge undersøkelsesrapportene for konsesjonsmyndigheten.

Ved vurderingen av om det skal pålegges etterundersøkelser, skal konsesjonsmyndigheten foreta en helhetsvurdering av behovet for undersøkelser i tilknytning til det konkrete anlegget. Hjemmelen kan ikke benyttes der hovedformålet er gjennomføring av større forskningsprosjekter. Bestemmelsen er ment for undersøkelser av anleggets virkninger for miljø og annen arealbruk som det er rimelig grunn til å tro at ikke ble eller kunne bli tilfredsstillende undersøkt i forkant av konsesjonstildeling. Kostnadene ved pålegget må i alle tilfelle stå i et rimelig forhold til tiltakets antatte skadevirkninger og den antatte nytten av undersøkelsene, jf. *tredje punktum*.

Bestemmelsen skal ikke benyttes til å kontrollere overholdelse av konsesjonsvilkår. Etterundersøkelser med kontrollformål kan i stedet pålegges i medhold av § 10-1 eller energilovforskriften § 9-2.

Bestemmelsen er en «kan»-bestemmelse. Det innebærer at konsesjonsmyndigheten ikke har plikt til å pålegge etterundersøkelser selv om vilkårene er oppfylt. Dersom en tredjeperson anmoder om etterundersøkelser, avgjør konsesjonsmyndigheten om anmodningen skal tas til realitetsbehandling. En beslutning om ikke å realitetsbehandle en anmodning om etterundersøkelser eller ikke å pålegge etterundersøkelser, er ikke et enkeltvedtak og behøver ikke å begrunnes. Pålegg om etterundersøkelser etter første ledd er derimot et enkeltvedtak som skal begrunnes og kan påklages etter forvaltningslovens alminnelige klageregler.

Annet ledd bestemmer at undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for konsesjonsmyndigheten. Dersom konsesjonsmyndigheten finner at rapportene fra etterundersøkelsene tilsier at konsesjonær bør pålegges nye avbøtende tiltak, kan tillatelsen etter omstendighetene omgjøres etter reglene i § 10-4 eller alminnelige forvaltningsrettslige omgjøringsregler.

Til § 10-2

Forslaget er omtalt foran i punkt 10.

Nytt *første ledd tredje punktum* gir konsesjonsmyndigheten mulighet til å trekke tilbake en konsesjon som følge av oversittelse av frister gitt i eller i medhold av energiloven knyttet til fremdrift i prosjektet. Bestemmelsen kan både anvendes i

relasjon til lovfestede frister (jf. idriftsettelsesfristen i § 3-1 b første ledd annet punktum) og frister fastsatt i medhold av energiloven, typisk i en tillatelse.

Vilkåret for tilbaketrekking på dette grunnlaget er at fristen må være «*knyttet til fremdriften av tiltaket*». Det er særlig tidlig i byggefasen at hjemmelen vil kunne få betydning. Bestemmelsen må ses i sammenheng med adgangen til å benytte mindre inngripende tiltak. Tilbaketrekking bør vurderes dersom ileggelse av tvangsmulkt etter § 10-3 er forsøkt uten hell, eller det er lite hensiktsmessig å forsøke tvangsmulkt. Dette gjelder særlig dersom manglende fremdrift for eksempel båndlegger areal som ellers kunne ha vært benyttet til andre samfunnsnyttige formål.

Konsesjonsmyndigheten bør på forhånd gi konsesjonær et rimelig varsel om at tilbaketrekking kan være aktuelt. Vedtak om tilbaketrekking på dette grunnlag anses ikke for å være straff etter EMK.

Til § 10-4

Forslaget er omtalt foran i punkt 11.

Ordlyden «vilkår» og «vilkårene» i første og annet ledd erstattes med «tillatelser». Endringen tydeliggjør at § 10-4 kan komme til anvendelse ved samtlige endringer av en tillatelse. Fastsatte vilkår kan oppheves, og nye vilkår kan fastsettes. Endringer i tillatelser knyttet til en større eller mindre ombygging av et bestående anlegg, omfattes også. Bestemmelsen gjelder omgjøring av alle typer tillatelser gitt i medhold av loven, inkludert konsesjoner og vedtak om godkjenning av detaljplan.

Første ledd endres slik at «private interesser» er et relevant hensyn ved vurderingen av om det er grunnlag for omgjøring. Private interesser omfatter først og fremst interessene til naboer, grunneiere, reindriftsutøvere eller andre berørte rettighetshavere. Bestemmelsen utvider omgjøringsadgangen i forhold til gjeldende rett, og kan anvendes på tillatelser som er meddelt før lovendringen trer i kraft.

Bestemmelsen gir ikke noen et krav på å få realitetsbehandlet en anmodning om omgjøring. Vedkommende har krav på å få svar på sin anmodning innen rimelig tid, men om konsesjonsmyndigheten ikke finner grunn til å gå videre med omgjørings spørsmålet, vil avgjørelsen ikke kunne påklages.

Dersom det er behov for endring i en tillatelse av hensyn til konsesjonærens egne interesser, forutsettes det at konsesjonær som hovedregel søker om omgjøring etter annet ledd.

Omgjøring etter første ledd kan bli aktuelt fordi faktiske forhold har endret seg eller avviker fra det som ble lagt til grunn for tillatelsen, eller fordi kunnskapsgrunnlaget har blitt bedre. Kravene til konsesjonæren kan både lempes og skjerpes, men bestemmelsen gir ikke hjemmel til å trekke tilbake tillatelsen som sådan.

Dersom konsesjonsmyndigheten innvilger en søknad etter *annet ledd*, kan det fastsettes vilkår som har en saklig sammenheng med den omsøkte endringen. Dersom konsesjonsmyndigheten finner at det er hensiktsmessig å foreta ytterligere endringer i tillatelsen samtidig – utover det som har en saklig sammenheng med den omsøkte endringen – må slike tilleggsendringer hjemles i første ledd eller andre omgjøringsregler.

Rettsvirkningen av omgjøring etter § 10-4 er at den opprinnelige tillatelsen videreføres, justert for de konkrete endringene som er fastsatt i omgjøringsvedtaket. Dette innebærer blant annet at den lovfestede grensen for konsesjonsperiodens varighet etter § 2-4 annet ledd skal regnes fra datoen for det opprinnelige konsesjonsvedtaket, og ikke fra datoen for omgjøringsvedtaket.

Til § 10-7

Bestemmelsens første og annet ledd endres, slik at det blir hjemmel til å sanksjonere overtredelser av §§ 3-1 a, 3-1 b, 3-4 a nytt annet ledd og 10-1 a med overtredelsesgebyr.

Første ledd nr. 1 endres slik at det gis hjemmel til å sanksjonere overtredelse av § 3-1 a første ledd med overtredelsesgebyr. Bestemmelsen vil gi hjemmel til å sanksjonere overtredelse i form av bygging uten godkjent detaljplan. Videre endres bestemmelsen slik at oversittelse av frist etter § 3-1 b kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr. *Første ledd nr. 2* endres slik at overtredelse av pålegg om etterundersøkelser, jf. § 10-1 a, kan sanksjoneres. *Første ledd nr. 3* endres slik at det gis hjemmel til å sanksjonere overtredelse i form av bygging av anlegg i strid med godkjent detaljplan eller vilkår for godkjenning av detaljplan. Videre endres bestemmelsen slik at det gis hjemmel til å sanksjonere overtredelse i form av oversittelse av frist fastsatt med hjemmel i § 3-1 b annet ledd.

Annet ledd nr. 1 endres slik at reguleringsmyndigheten gis hjemmel til å sanksjonere brudd på områdekonsesjonærens plikt etter § 3-4 a nytt annet ledd til å bygge seg helt frem til nye anlegg for produksjon av elektrisk energi som tilknyttes nett med spenning opp til og med 22 kV etter forespørsel fra produsent. *Annet ledd nr. 3* endres på grunn av at reguleringsmyndighetens hjemmel til å forhåndsregulere nettselskapenes vilkår eller metoder for å fastsette vilkår for tilknytning ved enkeltvedtak blir nytt fjerde ledd.

Til § 11-1

De nye bestemmelsene er overgangsbestemmelser knyttet til innføring av nye frister med bortfallsvirkning, jf. §§ 2-1 tredje ledd og 3-1 b første ledd første punktum, samt skjæringstidspunkt for områdekonsesjonærens plikt til å bygge seg helt frem til produksjonsanlegg etter § 3-4 a annet ledd.

Fjerde ledd bestemmer at dersom konsesjonsmyndigheten har fastsatt utredningsprogram i en pågående sak før ikrafttredelsen av den nye fristbestemmelsen i § 2-1 tredje ledd, regnes fristen for å søke om konsesjon i samme bestemmelse fra datoen bestemmelsen trer i kraft.

Femte ledd bestemmer at for konsesjoner som er tildelt før ikrafttredelsen av byggestartfristen i § 3-1 b første ledd første punktum, og arbeidet ikke er satt i gang innen samme tidspunkt, regnes fristen i samme bestemmelse fra datoen bestemmelsen trer i kraft.

Sjette ledd bestemmer at områdekonsesjonærens plikt etter § 3-4 a annet ledd til å bygge nødvendige nettanlegg helt frem til produksjonsanlegg som kan tilknyttes nett opp til og med 22 kV, ikke gjelder for produksjonsanlegg som har igangsatt bygging på bestemmelsens ikrafttredelsestidspunkt. Bestemmelsen presiserer også at produksjonsanlegg som er bygget på ikrafttredelsestidspunktet, det vil si eksisterende produksjonsanlegg, heller ikke omfattes av plikten etter § 3-4 a annet ledd. Fornyelse eller forlengelse av anleggskonsesjon utløser dermed ikke en plikt for områdekonsesjonæren til å bygge ny nettilknytning eller overta eksisterende nettanlegg.

Energidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i energiloven (tidlig saksavslutning mv.).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i energiloven (tidlig saksavslutning mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i energiloven (tidlig saksavslutning mv.)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4 (*Statens anlegg*)

Lovens bestemmelser i § 2-4 annet og tredje ledd og §§ 3-2, 3-3, 3-4, 3-4 a, 3-6 og 10-3 gjelder ikke for statens anlegg.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1 (*Melding med forslag til utredningsprogram*)

Dersom et tiltak omfattes av kravet til melding med forslag til utredningsprogram etter plan- og bygningsloven kapittel 14, skal konsesjonsmyndigheten ha mottatt slik melding og fastsatt utredningsprogrammet før det kan søkes om konsesjon etter loven her.

Konsesjonsmyndigheten kan ved enkeltvedtak avslutte behandlingen av en melding med forslag til utredningsprogram dersom det er klart at søknaden om konsesjon til tiltaket vil bli avslått fordi

- a. selskapet som har inngitt meldingen, er oppløst eller tatt under konkursbehandling
- b. tiltaket helt eller delvis er planlagt plassert i et område omfattet av vernevedtak etter naturmangfoldloven eller Stortingets vedtak om vern av vassdrag, og tiltaket vil innvirke på verneverdiene
- c. tiltaket helt eller delvis er planlagt plassert i et område hvor det er særlig fare for naturskade
- d. tiltaket vil medføre vesentlige ulemper for miljø eller annen arealbruk som klart overstiger nytten ved tiltaket.

Hvis forslagsstilleren ikke har søkt om konsesjon innen tre år etter at utredningsprogrammet er fastsatt, må tiltaket meldes på nytt før det kan søkes om konsesjon. Konsesjonsmyndigheten kan forlenge fristen etter søknad.

Nåværende § 2-1 blir § 2-2. Femte til syvende ledd skal lyde:

En søknad som tilfredsstillende gjeldende krav, skal tilgjengeliggjøres på konsesjonsmyndighetens

nettsted, kunngjøres i en eller flere aviser alminnelig lest i distriktet og sendes på høring. Offentlige organer som berøres av tiltaket, og andre som tiltaket direkte gjelder, skal få søknaden tilsendt i forbindelse med høringen. Det skal fastsettes en frist for å avgi uttalelse til konsesjonsmyndigheten. Søkeren skal betale utgiftene ved kunngjøringen og høringen. Kunngjøring og høring kan unnlates når det er klart at søknaden vil bli avslått, eller det av andre grunner finnes unødvendig.

Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer ved behandling av søknader etter § 3-1 og § 10-4 annet ledd. De samme organene som har innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven, har også klagerett på konsesjonsvedtaket etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Departementet kan gi forskrift om bruk av innsigelse i konsesjonssaker etter loven her.

Behandlingen av en søknad etter denne loven kan utsettes i påvente av en energiutredning etter forskrift fastsatt i medhold av § 7-1.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3 (*Mangelfull melding eller søknad*)

Har en melding etter § 2-1 eller søknad etter § 2-2 feil eller mangler som kan rettes, skal konsesjonsmyndigheten sette en frist for retting og gi nødvendig veiledning med opplysninger om følgene av at retting ikke foretas innen fristen.

En melding eller søknad som etter rettefristens utløp fremdeles inneholder feil eller mangler, skal avvises. Det samme gjelder dersom meldingen eller søknaden inneholder feil eller mangler som ikke kan rettes.

Konsesjonsmyndigheten kan gi oppfriskning for oversittelse av rettefristen.

Nåværende § 2-2 blir ny § 2-4 og skal lyde:

§ 2-4 (*Vedtak*)

Kongen kan gi forskrift om at nærmere bestemte vedtak etter § 3-1 skal fattes av Kongen i statsråd. Konsesjon etter denne lov kan ikke erstattes av rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven. Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven.

Konsesjon etter kap. 3, 4 og 5 gis for et begrenset tidsrom på inntil 50 år regnet fra da konsesjonen ble gitt.

Konsesjon gis til bestemt person, selskap, lag, kommune eller fylkeskommune.

Konsesjonsmyndigheten kan pålegge den som gis konsesjon etter § 3-1 å betale utgiftene ved kunnngjøringen av konsesjonsvedtaket.

Nåværende § 2-3 blir ny § 2-5.

§ 3-1 første ledd annet punktum skal lyde:
Det samme gjelder ombygging eller utvidelse av bestående anlegg, *jf. § 10-4 annet ledd.*

Ny § 3-1 a skal lyde:

§ 3-1 a (*Detaljplan*)

Konsesjonsmyndigheten kan bestemme at konsesjonæren skal utarbeide en detaljplan for bygging og drift av anlegg med konsesjon etter § 3-1. Detaljplanen skal vise og redegjøre for den endelige utbyggingsløsningen, alle planlagte arealinngrep, hvordan miljø og landskap skal ivaretas i anleggs- og driftsfasen, og ellers utfylle konsesjonen så langt det er nødvendig. Dersom utbyggingsløsningen beskrevet i detaljplanen kan gi endrede virkninger for miljø- og samfunnsinteresser sammenlignet med den utbyggingsløsningen som lå til grunn for konsesjonen, skal detaljplanen ha nødvendige utredninger og beskrivelser av de endrede virkningene. Anleggsarbeidet kan ikke starte før detaljplanen er godkjent av konsesjonsmyndigheten.

Det kan fastsettes vilkår i konsesjonen om utarbeiding av innholdet i og frist for innsending av detaljplanen. Konsesjonsmyndigheten kan forlenge fristen etter søknad fra konsesjonær.

§ 2-2 femte ledd og sjetten ledd annet punktum gjelder tilsvarende for behandlingen av detaljplaner etter paragrafen her.

Ny § 3-1 b skal lyde:

§ 3-1 b (*Frister for bygging og idriftsettelse*)

En konsesjon etter § 3-1 bortfaller hvis arbeidet ikke er satt i gang innen fem år fra da konsesjonen ble gitt. Anlegget skal settes i drift innen fem år fra tidspunktet da arbeidet ble satt i gang.

Fristenes lengde kan fravikes i konsesjonen. Fristene kan etter søknad forlenges av konsesjonsmyndigheten med inntil to år av gangen. Beslutning om fristutsettelse treffes ved enkeltvedtak.

I fristene etter første og annet ledd medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

§ 3-2 nytt annet ledd skal lyde:

Konsesjoner etter første ledd omfatter også nødvendige nettanlegg som etableres for å oppfylle plikten etter § 3-4 a annet ledd.

§ 3-4 a nytt annet ledd skal lyde:

Områdekonsesjonæren skal på forespørsel bygge nødvendige nettanlegg helt frem til et anlegg for produksjon av elektrisk energi som tilknyttes nett med spenning opp til og med 22 kV innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for.

Nåværende § 3-4 a annet og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 5-1 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder ombygging og utvidelse av fjernvarmeanlegg, *jf. § 10-4 annet ledd.*

Ny § 10-1 a skal lyde:

§ 10-1 a (*Etterundersøkelser*)

Konsesjonsmyndigheten kan i driftsperioden pålegge konsesjonæren å utføre og bekoste undersøkelser av tiltakets virkninger for miljø eller annen arealbruk. Pålegget skal angi nødvendige rammer for undersøkelsene. Kostnadene ved pålegget skal stå i et rimelig forhold til tiltakets antatte skadevirkninger og den antatte nytten av undersøkelsene.

Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for konsesjonsmyndigheten.

§ 10-2 første ledd skal lyde:

Departementet eller reguleringsmyndigheten kan trekke tilbake en konsesjon eller annen tillatelse dersom rettighetshaveren har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger om forhold av vesentlig betydning for vedtaket. Det samme gjelder dersom rettighetshaveren ikke lenger anses skikket til å utøve virksomheten etter grovt eller gjentatte brudd på *denne* loven eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven. *En konsesjon kan også trekkes tilbake ved oversittelse av frister gitt i eller i medhold av denne loven, og som er knyttet til fremdriften av tiltaket.*

§ 10-4 skal lyde:

§ 10-4 (*Omgjøring*)

I særlige tilfeller kan tillatelser endres av hensyn til allmenne eller private interesser. Det skal tas hensyn til kostnadene en endring vil påføre konsesjonæren, og de fordelene og ulempene endringen for øvrig vil medføre.

Endringer i tillatelser kan også foretas etter søknad fra konsesjonæren. Bestemmelsene i § 2-2 gjelder tilsvarende.

§ 10-7 første og annet ledd skal lyde:

Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr etter reglene i forvaltningsloven § 44 til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer:

1. § 3-1 første ledd, § 3-1 a første ledd, § 3-1 b første ledd, § 4-2 første ledd, § 5-1 første ledd, § 5-4 første og tredje ledd, § 5-5 første og annet ledd, § 5-7 første, tredje og fjerde ledd, § 6-1 annet ledd, § 7-1, § 7-2 første ledd, § 7-3 første ledd, § 7-4 første ledd, § 8-2, § 8-3 første ledd, § 8-4 første ledd, § 8-5 første ledd, § 9-1 annet ledd, § 9-2 første ledd, § 9-3 første og annet ledd, § 9-5 annet ledd eller § 10-1 annet ledd
2. pålegg etter § 10-1 og § 10-1 a
3. konsesjon og konsesjonsvilkår, eller andre enkeltvedtak gitt i medhold av § 3-1 første ledd, § 3-1 a første ledd, § 3-1 b annet ledd, § 3-2, § 4-2 annet og tredje ledd, § 4-4 første ledd, § 5-2, § 5-3, § 5-4 første ledd, § 5-5 tredje ledd, § 6-1 annet ledd, § 9-1 fjerde og femte ledd eller § 9-2 annet til fjerde ledd
4. forskrift, når det i forskriften er særskilt bestemt at overtredelse kan medføre overtredelsesgebyr.

Reguleringsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr etter reglene i forvaltningsloven § 44 til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer:

1. § 3-3 første ledd, § 3-4 første ledd, § 3-4 a første og annet ledd, § 4-1 første ledd, § 4-3 tredje ledd, § 4-5 første ledd, § 4-5 a, § 4-6 første og

annet ledd, § 4-7 første til tredje ledd, § 4-8, § 4-10 første og annet ledd, § 6-1 tredje ledd eller § 10-1 første, tredje og femte ledd

2. pålegg etter § 10-1
3. konsesjon og konsesjonsvilkår, eller andre enkeltvedtak gitt i medhold av § 3-3 fjerde ledd, § 3-4 tredje ledd, § 3-4 a fjerde ledd, § 4-1 annet og tredje ledd, § 4-2 fjerde ledd, § 4-3 annet, tredje og femte ledd, § 4-5 annet og tredje ledd eller § 6-1 fjerde ledd
4. forskrift, når det i forskriften er særskilt bestemt at overtredelse kan medføre overtredelsesgebyr.

§ 11-1 nytt fjerde til sjette ledd skal lyde:

I saker hvor et utredningsprogram ble fastsatt før ikrafttredelsen av § 2-1, regnes fristen i § 2-1 tredje ledd fra og med datoen bestemmelsen trer i kraft.

For konsesjoner tildelt før ikrafttredelsen av § 3-1 b regnes fristen i § 3-1 b første ledd første punktum fra og med datoen bestemmelsen trer i kraft.

Bestemmelsen i § 3-4 a annet ledd gjelder ikke for produksjonsanlegg som er bygget eller bygging er igangsatt, på det tidspunktet bestemmelsen trer i kraft.

II

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette de ulike bestemmelsene i kraft til ulik tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 02/2025

